

BASILI, 2023, SAYILAR:

43 (Ocak – Nisan 2023)

44 (Mayıs– Aralık 2023)

kadınlarla mor bülten

43

44

KADININ İNSAN HAKLARI DERNEĞİ 30 YAŞINDA! • AFETTE FEMİNİST VE LGBTİ+ DAYANIŞMASI • DEPREM SONRASI KADIN SAHA GÖNÜLLÜLERİNE DESTEK ÇALIŞMAMIZ • SEÇİMLERE GİDERKEN HAKLARIMIZ, HAYATLARIMIZ • İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NDEN ÇEKİLME KARARINA KARŞI AÇTIĞIMIZ DAVANIN DURUŞMASI DANIŞTAY'DA GÖRÜLDÜ • KİHEP GRUP ÇALIŞMALARI TÜRKİYE'NİN DÖRT BİR YANINDA DEVAM EDİYOR • ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNE HAYIR DİYORUZ! • İSRAİL FİLİSTİN HALKINA AÇTIĞI SAVAŞI ACİLEN DURDURMALI! • İLK KİHEP GRUBU: FEMİNİST ÖFKE, DAYANIŞMA VE NEŞEYİ YAŞADIK

Mor Bülten 2023 Almanacağı'ndan

6 Şubat'ta gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli ve bölgedeki pek çok il ve küçük yerleşim yerini etkileyen, on binlerce kayıpla yaşandığı depremin ardından yaşananlar bir yandan büyük acı, öfke ve isyana sebep oldu bir yandan da dayanışmanın pek çok açıdan hayati olduğunu bir kez daha gösterdi. Depremi takip eden aylarda birçok kişi ve kurum gibi, KİH ekibi olarak bizlerin de asıl gündemi bölgeye ve depremden etkilenenlerle dayanışma yollarına dairdi. İktidarın politikalarının ekonomik sonuçlarıyla yoksulluğun derinleşmeye ve yaygınlaşmaya devam ettiği 2023'ün bir diğer kritik noktası ise ikinci turda sonuçlanan cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği genel seçimiydi. Hem seçime gidilen süreçte hem de seçimler sonrasında Cumhurbaşkanlığı'nın hedefinde yine kadınlar, LGBTİ+'lar ve toplumsal cinsiyet eşitliği vardı. Ekim ayında ise, tüm sınırlarötesi mücadeleye rağmen uzun zaman sürecek ve bir soykırıma dönüşecek olan İsrail'in Filistin'e yönelik saldırısı başladı.

Kayıplar, savaşlar, hukuksuzluk, yüksek enflasyon ve yoksulluk gölgesinde geçen ve yine kadınlar ve LGBTİ+'lar olarak dayanışmamız ve mücadelemiz sayesinde güç bulup hayata tutunduğumuz 2023'ün derneğimiz için ayrı bir anlamı daha vardı: Geride bıraktığımız sene 30'uncu yaşımızı doldurduk! Derneğimizin 30'uncu yaşını, bunca senedir feminist mücadeleyi omuz omuza sürdürdüğümüz dostlarımızın ve yol arkadaşlarımızın bir kısmıyla bir araya gelme fırsatı bulduğumuz bir etkinlikle kutladık. Ayrıca 30'uncu yılımızda hem logomuzu hem dernek ismimizi yeniledik; bundan böyle Kadının İnsan Hakları Derneği (KİH) olarak yolumuza devam edeceğiz.

Bir diğer duyurumuz ise uzun yıllardır sizlerle birlikte oluşturduğumuz *Kadınlarla Mor Bülten* hakkında.

Kadınlarla Mor Bülten Senelik KİH İletişim Bülteni

Sahibi: Kadının İnsan Hakları Derneği • **Sorumlu Müdür ve Yazı İşleri Müdürü:** Zelal Bedriye Ayman • **Yayına Hazırlayanlar:** Derya Acuner, Tuğçe Canbolat, İrem Gerkuş, Selin İrazca Geray • **Katkıda Bulunanlar:** Arzu Garip, Berfu Şeker, Damla Eroğlu, Delal Yıldız, Derya Acuner, Dilan Dursun, Duygu Dokuz, Ebru Batık, Edibe Sahil, Elif Nur Çınar, Ezel Buse Sönmezocak, Ezgi Karakuş, Ezgi Kılıç, Fatmanur Burhan, Figen Gömeç, Gül Erdost, Gülin Özdemir Eroğlu, Hande Günalp Ergun, Hande Yüksel, Hilal Gençay, İlknur Üstün, İrem Cansevidi, İrem Gerkuş, Lubunya Deprem Dayanışması, Melike Yanar, Nigar Eser Gengeç, Nigar Etizer Karacık, Özlem Cankurtaran, Özlem Şen, Rabia Ecevit, Rümeyza Kaymaz, Sena Çakır, Şule Atay, Tuba Batu, Tuğçe Canbolat, Vahide Dengiz, Yeliz Altop, Yücel Aksan, Zelal Ayman • **İletişim Adresi:** Ağa Çırağı Sok. No:7 Pamir Apt. Kat:2 Daire:7 Gümüşsuyu, 34437 İstanbul • **Tel:** (212) 2510029 • **E-posta:** wwahr@wwahr.org • **Grafik Tasarım:** MYRA • **Baskı:** İmak Ofset Basım Yayın San. İstanbul

* *Mor Bülten*'in içeriklerine <https://morbulten.kadinininsanhaklari.org/> adresinden de ulaşabilirsiniz.

* *Bu bültende yayımlanan yazı ve fotoğraflar sahibinden izinsiz kullanılamaz.*

* *Mor Bülten*'de yazar ismi ile yayınlanan yazılardaki görüşler yazar(lar) a aittir ve bunların KİH'in görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

2006 yılından bu yana KİHEP'in dayanışma ağındaki eğitimciler, katılımcılar ve KİH ekibi arasındaki bağı güçlendirmek amacıyla başlattığımız bu yayın, zamanla kadın hareketinin sesini ve sözünü yaygınlaştıran, paylaşımlarımızı, başarılarımızı ve ilhamlarımızı aktardığımız bir platform haline geldi. Sayısız yol arkadaşımızın yazılarıyla zenginleşen *Mor Bülten*, hepimize kendi sözümüzü dile getirme, deneyimlerimizi başkalarıyla paylaşma fırsatı sundu. Türkiye'den ve dünyadan feminist kazanımlara ve mücadelelere de yer vererek, birbirimizi bilgilendirdiğimiz ve güçlendirdiğimiz bir mecra oldu. Ancak, günümüzde iletişim ihtiyaçlarımızın ve yöntemlerimizin değişmesiyle birlikte *Mor Bülten*'e veda etme kararı aldık. Bu alanı tamamen terk etmek yerine, *Mor Bülten*'in ruhunu yaşatmak adına derneğimizin web sitesinde yeni bir bölüm oluşturacağız. Böylece, bilgi ve deneyimlerimizi günümüzün iletişim araçlarıyla, birlikte güçlenerek paylaşmaya devam edeceğiz. *Mor Bülten*'i kendi web sitesinde yayınlamaya başladığımızdan beri her sene, bir önceki yılın sayılarının içeriğini bir araya getirdiğimiz *Mor Bülten* almanaklarının dördüncü ve sonuncusu olan bu yayında da son iki sayı sizlerle paylaşıyoruz.

Hem 30 yılı aşkın süredir Türkiye'de ve dünyada özgür ve eşit hayatlar için sürdürülen mücadelelerin içinde yer alırken bize eşlik eden hem de başlangıcından bu yana *Mor Bülten*'e katkı sunan herkese teşekkür ediyoruz! İyi ki varsınız, iyi ki varız; yaşasın feminist mücadelemiz ve dayanışmamız!

Kadının İnsan Hakları Derneği

İçindekiler

SAYI

43

OCAK – NİSAN
2023

DEPREM
ÖZEL
SAYISI

6 BU SAYIDAN

7 BİZDEN HABERLER

7 2023'ün İlk Aylarında Gündemimizdekiler ve Çalışmalarımız

12 KADIN HAREKETİNDEN

12 Deprem Sonrası Kadın Saha Gönüllülerine Destek Çalışmamız

13 Afette Feminist ve LGBTİ+ Dayanışması: Lubunya Deprem Dayanışması ile Söyleşi

14 Afette Feminist ve LGBTİ+ Dayanışması: Afet için Feminist Dayanışma ile Söyleşi

16 Afette Feminist ve LGBTİ+ Dayanışması: Kadın Koalisyonu ile Söyleşi

18 KADINLARDAN

18 KİHEP'i Herkes Almalı

18 İlk KİHEP Grubu: Feminist Öfke, Dayanışma ve Neşeyi Yaşadık

19 "İçimde bir ses feminist olduğumu hep söyledim"

20 "Bir ev hanımı olarak yaptığım işlerin ne kadar değerli olduğunu anladım"

20 KİHEP'te İşlediğimiz Her Konu Aklımda Yer Etti

21 DÜNYADAN

21 2023'ün İlk Aylarında Neler Oldu?: Dünyadan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haberleri

26 SERBEST KÖŞE

26 Seçimlere Giderken Haklarımız, Hayatlarımız

SAYI 44

MAYIS – ARALIK
2023

MOR BÜLTEN SON SAYI

30 BU SAYIDAN

31 BİZDEN HABERLER

- 31 Kadının İnsan Hakları Derneği 30 Yaşında!
- 32 2023'ün İkinci Yarısında Yürüttüğümüz Faaliyet ve Çalışmalar
- 40 Birleşmiş Milletler Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet, Sebepleri ve Sonuçları Özel Raportörü'nün Türkiye Raporu ve KİH olarak Sürece Katkımız
- 41 KİHEP Eğitici Buluşması'nı Gerçekleştirdik
- 42 Kadının İnsan Hakları Derneği olarak İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilme Kararına Karşı Açtığımız Davanın Duruşması İki Buçuk Sene Sonra Danıştay 10. Dairesi'nde Görüldü
- 46 KİHEP Grup Çalışmaları Türkiye'nin Dört Bir Yanında Devam Ediyor

47 KADIN HAREKETİNDEN

- 47 İsrail Filistin Halkına Açtığı Savaşı Acilen Durdurmalı, Filistin'e Yönelik Sömürgeci İşgal Politikalarını Derhal Terk Etmelidir!
- 48 Tüm Topluma ve Toplumsal Muhalefete Çağrımızdır: "Gerçeği Görüyoruz! Anayasa Değişikliğine HAYIR Diyoruz!"
- 49 Kadınların Deneyimleri Dışlanarak Kadınların Haklarına Dair Yol Haritası Oluşturulamaz!
- 50 Farklıyız Eşitiz Derneği ile Söyleşi

52 KADINLARDAN

- 52 KİHEP Kadınlar için Şart
- 53 "İyi ki KİHEP'e katılmışım!"

55 DÜNYADAN

- 55 Yaz Aylarında Dünyada Neler Oldu?: Kadın ve LGBTİ+ Haklarına İlişkin Yeni Yasal Düzenlemeler

58 SERBEST KÖŞE

- 58 Deprem Sonrası Sürece Kadınlar Özelinde Bakmak

60 HAKLARIMIZI ÖĞRENEBİLMEK İÇİN BAŞVURULABİLECEK KURUMLAR LİSTESİ

OCAK – NİSAN 2023

43

DEPREM SONRASI KADIN SAHA GÖNÜLLÜLERİNE DESTEK ÇALIŞMAMIZ • AFETTE FEMİNİST VE LGBTİ+ DAYANIŞMASI - SÖYLEŞİLER • İLK KİHEP GRUBU: FEMİNİST ÖFKE, DAYANIŞMA VE NEŞEYİ YAŞADIK • SEÇİMLERE GİDERKEN HAKLARIMIZ, HAYATLARIMIZ

Bu Sayıdan

Mor Bülten'in 43. Sayısından Merhaba

2023 yılına değişimin ve yeni bir geleceğin umuduyla girmişken Maraş merkezli 6 Şubat depremi isyanımızı, öfkemizi ve yasımızı pekiştirdi. Depremi ilk günlerinden beri kadınların ve LGBTİ+'ların depremden patriyarkanın derinleştirdiği bir ayrımcılıkla etkilendiğine tanık olduk. İçinde bulunduğumuz platformlarda ve dernek olarak bu ayrımcılığa karşı depremden etkilenen ve deprem bölgesinde gönüllü olarak çalışan kadın ve LGBTİ+'larla dayanışmamızı güçlendirmek için faaliyetlerde bulunduk. Mor Bülten'in bu sayısını da **Deprem Özel Sayısı** yaparak bir çalışmaları ayrıntılı bir şekilde size aktarmaya çalıştık.

Her sayıda olduğu gibi bu sayıda da dernek olarak geçtiğimiz aylarda yaptığımız çalışmaları *Bizden Haberler* bölümünde derledik. *Kadın Hareketinden* bölümünde ise Afet için Feminist Dayanışma, Kadın Koalisyonu ve Lubunya Deprem Dayanışması ile yaptığımız söyleşilerle hem kadın ve LGBTİ+ hareketinin depremin ardından yaptığı çalışmaları aktarmaya hem de depremden kadın ve LGBTİ+'ların nasıl etkilendiğini vurgulamaya çalıştık. *Deprem Sonrası Kadın Saha Gönüllülerine Destek*

Çalışmamız başlıklı yazıda ise deprem süresince gönüllü çalışmış kadınlarla birlikte dernek olarak yürüttüğümüz çalışmayı anlattık.

Kadınlar bölümümüzde yer alan yazılarda bir kez daha KİHEP'in hem eğitimciler hem de katılımcıların hayatlarında açtığı yeri ve yolu görmek "KİHEP ağındaki tüm kadınlar iyi ki varsınız" dedirtiyor. *Dünyadan* bölümünde ise İran'dan Afganistan'a, Almanya'dan İspanya'ya dünyanın pek çok yerinde kadın ve LGBTİ+'ların mücadelesini görmek mücadelemize ve isyanımıza güç katıyor.

Son olarak hepimizin heyecanla beklediği seçimleri gündemimize almazsak olmazdı. *Serbest Köşe* bölümümüzde ekibimizden Berfu Şeker'in yaklaşan seçimler üzerine yazdığı değerlendirmeyi bulabilirsiniz.

Bir sonraki *Mor Bülten*'de umutla, coşkuyla mücadelemizi büyötmeye devam edeceğiz!

Kadının İnsan Hakları

Bizden Haberler

2023'ÜN İLK AYLARINDA GÜNDEMİMİZDEKİLER VE ÇALIŞMALARIMIZ

"Anayasa Değişikliğine HAYIR!" kampanyası

"ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNE HAYIR!" KAMPANYAMIZI YAYGINLAŞTIRDIK

171 kadın ve LGBTİ+ örgütünün imzacı olduğu eşitliğe aykırı ve ayrımcı Anayasa teklifi değişikliği hakkındaki metnimizi ve sözümüzü sosyal medyada ve televizyon kanallarında yaygınlaştırdık. Kadınlar ve LGBTİ+'lar olarak Anayasa değişikliğine neden hayır dediğimizi ve muhalefetin de neden hayır demesi gerektiğini anlatan görseller ve bir video hazırladık. Ayrıca hazırladığımız bant reklam gün içerisinde üç televizyon kanalında yayınlandı. Yaptığımız kampanya televizyon ve sosyal medya kanalları aracılığıyla on binlerce kişiye ulaştı.

BM KADINA YÖNELİK ŞİDDET ÖZEL RAPORTÖRÜ İLE GÜNCEL GELİŞMELERİ PAYLAŞTIK

Birleşmiş Milletler Kadına ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları Özel Raportörü Reem Alsalem'in, Haziran 2023'te Birleşmiş Milletler'in Cenevre'deki merkezinde gerçekleşecek olan İnsan Hakları Konseyi 53'üncü oturumunda sunmak üzere hazırladığı Türkiye raporu için yazılı katkılarımızı iletmış, Özel Raportör ile Haziran 2022'de İstanbul'da gerçekleştirdiğimiz yüz yüze toplantımızda da kendisine görüşlerimizi ayrıntılı bir şekilde aktarmıştık. Raportör'ün Türkiye ziyaretinden sonra geçen altı aylık süre içinde Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği alanında yaşanan güncel gelişmeler hakkında Özel Raportör'ü bilgilendirmek amacıyla bir çevrimiçi toplantı düzenledik. Çeşitli feminist ve LGBTİ+ örgütlerinden temsilcileri de davet ettiğimiz toplantıda, BM Özel Raportörü Alsalem'i yerel feminist ve LGBTİ+ örgütlerle buluşturarak Türkiye raporuna eklemek üzere toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki güncel gelişmeler hakkında raportörü bilgilendirdik ve taleplerimizi ilettik.

IBB Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü çalışanları KİHEP grubu sertifika töreni

KİHEP GRUP ÇALIŞMALARINI TÜRKİYE’NİN DÖRT BİR YANINDA DEVAM EDİYOR

KİHEP eğiticilerinin ve partner kurumların destekleri ile birçok ilde KİHEP grup çalışmalarını yürütmeye devam ediyoruz. Bu kapsamda biz de 2022 yılında eğitici eğitimini tamamlayan arkadaşlarımızın ilk grup çalışmalarına süpervizyon ziyaretleri gerçekleştiriyor ve sahada kadınlarla buluşuyoruz.

Geçtiğimiz dönemde Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkez, Denizli ve Eskişehir şubeleri, Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Derneği, Antalya Mor Dayanışma, İnsan Hakları Derneği Hakkari ve Batman şubeleri, Mor Dayanışma Kadın Derneği (İstanbul), Ayvalık Belediyesi Kadın Danışma Merkezi (Balıkesir) ve Günebakan Kadın Derneği’nde (Mersin) devam eden KİHEP gruplarını ziyaret ettik. Grup çalışmalarını yürüten sevgili eğiticilerimize ve bizleri ağırlayan kadınlara çok teşekkür ederiz.

DEPREM BÖLGESİNE ZİYARETLERİMİZİN AKABİNDE DEPREME İLİŞKİN BİRİNCİL GÖZLEMLERİMİZİ VE ACİL TALEPLERİMİZİ İÇEREN BİR BİLGİ NOTU HAZIRLADIK

6 Şubat depremlerinin akabinde deprem bölgesine yaptığımız ziyaretlerin ışığında deprem sonrası süreçle ilişkin birincil tespitlerimizi ve acil taleplerimizi içeren bir bilgi notu yayınladık. Resmi rakamlara göre elli binden fazla insanın yaşamını yitirdiği depremlere ilişkin ilk 72 saatte afet yönetiminde yaşanan aksaklıklara yer verdiğimiz bilgi notunda, afet yönetiminde yaşanan koordinasyonsuzlukların özellikle kadınlar, çocuklar, LGBTİ+’lar ve mülteciler için krizi ve hak ihlallerini daha da derinleştirdiğine ve cinsel şiddet başta olmak üzere toplumsal cinsiyet temelli şiddete karşı daha da korunmasız kıldığına değinerek kadın ve LGBTİ+’ların yapılan yardımlara erişimde çok ciddi güçlük çektiğine, kadınların başta ped olmak üzere ihtiyaçlarının karşılanmadığına, LGBTİ+’ların ve mültecilerin ise karşılaştıkları ayrımcılık, nefret ve şiddet nedeniyle yardım talep dahi edemediğine dikkat çektik.

Ayrıca deprem sonrasında KİHEP eğiticilerimizle online buluşma ve telefon görüşmeleri ile iletişime geçerek, yerellerde eğiticilerimizin içerisinde bulunduğu dayanışma çalışmaları ve dayanışma ağları konusunda bilgi paylaşımına destek olduk.

6 Şubat 2023 tarihli depremlere ilişkin birincil tespitler ve acil taleplere yer verdiğimiz bilgi notuna web sitemizden ulaşabilirsiniz

MART AYINDA DİYARBAKIR'DAKİ ÖRGÜTLERİ ZİYARET ETTİK

KİH olarak 6 Şubat'taki depremler sonrasında, Mart ayının ilk haftası ekipten 5 kişilik bir grup olarak Diyarbakır'a gittik. Diyarbakır'da geçirdiğimiz süre boyunca hem yerel örgütler ile görüşmeler gerçekleştirdik hem de gönüllülere bireysel psikolojik destek seansları sunduk. Görüşmelerimize ilk olarak bünyesinde 100'e yakın sivil kuruluşu barındıran Diyarbakır Kent Koruma ve Dayanışma Platformu ile başladık, aralarında Rosa Kadın Derneği, Doğu ve Güneydoğu İş Kadınları Derneği (DOGÜNKAD) ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Kadın Meclisi'nden arkadaşların da bulunduğu platform temsilcileri kadınlar ile görüştük, onların ihtiyaç ve taleplerini dinledik. Depremin ilk gününden bu yana komşu illere yardımların organize edildiği Kent Platformu çatısı altında bu işler büyük bir dayanışmayla kotarılsa da kadınlardan bölgesel bir kadın koordinasyonuna yönelik bir ihtiyaç olduğunu duyduk. Görüşmelerimize Sağlıkta Genç Yaklaşımlar Derneği Diyarbakır Gençlik Merkezi, Kadın Sanat ve Edebiyat Derneği (KASED) ve Mezopotamya Psikologlar İnisiyatifi ile devam ettik. Sağlıkta Genç Yaklaşımlar Derneği Diyarbakır Gençlik Merkezi'ndeki arkadaşlardan özellikle deprem sonrası Diyarbakır'daki duruma dair bilgiler aldık, gençlerin özel olarak da genç mültecilerin sorunlarını ve ihtiyaçlarını konuştuk. Kadın Sanat ve Edebiyat Derneği'ndeki arkadaşlar ise bize depremin ilk günlerinde Adıyaman'da, Kahramanmaraş'ta ve Malatya'da gerçekleştirdikleri çalışmaları ve gelecek için hem çocuklar hem de kadınlar için yapmayı planladıkları sanat atölyelerini aktardı. Mezopotamya Psikologlar İnisiyatifi ile yapılan görüşmede ise Diyarbakır'da ve diğer deprem illerindeki psikolojik desteğe duyulan ihtiyaç üzerine konuştuk. Diyarbakır ziyaretinde aynı zamanda Diyarbakır'da

Mart 2023'teki Diyarbakır ziyaretimiz

yaşayan ve Batman'dan gelen KIHEP eğiticilerimiz ile buluşma fırsatımız oldu, onlardan da isteyenlere psikolojik destek sunduk.

KİH ekibi Diyarbakır'a ziyaretlerini sürdürmeyi ve afet çalışması yapan Diyarbakır merkezli kadın örgütlerinin desteklenmesine devam etmeyi planlıyor. Psikolojik desteğin hem ihtiyaç duyan gönüllüler için gelecekte de sürdürülebilmesi hem de Diyarbakır'a ek olarak Adıyaman ve Malatya'da afetten etkilenmiş kadın ve LGBTİ+'lara ve psikososyal destek sunacak birer sosyal hizmet uzmanı ve psikologdan oluşan bir ekibin kurulması için çalışmalarımız devam ediyor.

YAZIMINI ÜSTLENDİĞİMİZ EUROMEDRIGHTS TÜRKİYE ÜLKE BİLGİ NOTU YAYINLANDI

EuroMedRights'ın Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu altında yazımını üstlendiğimiz Türkiye Ülke Bilgi Notu yayınlandı. İngilizce, Fransızca ve Arapça olarak yayınlanan Türkiye Ülke Bilgi Notu, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler dahil olmak üzere Anayasa ve iç hukukta Türkiye'de kadına yönelik ayrımcılık ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin genel bir bilgi sunmanın yanı sıra mevzuat dışında uygulamadaki duruma ilişkin de genel bir fotoğraf sunma amacını taşıyor. Türkiye Ülke Bilgi Notu ve diğer ülkelere dair bilgi notlarının tamamı EuroMedRights'ın web sitesinde yayınlandı.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ SEMİNERLERİ İLE İŞBİRLİKLERİMİZİ BÜYÜTÜYÜRÜZ

KİHEP danışmanlarımızdan Nigar Etizer Karacık Mart 2023'te İSKİ Genel Müdürlüğü'nde kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği konulu bir sunum gerçekleştirdi

Toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine temel kavramları ve eşitliğe dair haklarımızı tartıştığımız toplumsal cinsiyet eşitliği seminerlerimize hem yüz yüze hem de çevrimiçi ortamlarda devam ediyoruz.

Bu kapsamda 15 Mart'ta İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi personeli ile İSKİ Genel Müdürlüğü'nde bir araya

geldik. 100'den fazla kişinin katılım gösterdiği seminerde Nigar Etizer Karacık'ın sunumuyla kadına yönelik şiddet ve eşitliği konuştuk.

5 Nisan tarihinde de Kırmızı Biber Derneği üyeleri ile çevrimiçi ortamda buluşarak Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Sivil Toplum Kuruluşları oturumunu gerçekleştirdik.

FÖS FEMİNİSTA'NIN İLK PARTNER FORUMU GERÇEKLEŞTİ

Fös Feminista bizim de KİH olarak üyelerinden biri olduğumuz cinsel sağlık, üreme sağlığı hakları ve adaleti alanında çalışan feminist bir birlik. Fös Feminista her iki yılda bir üyelerini bir forum ile bir araya getirmeyi hedefliyor. Birliğin ilk forumu 28-29 Mart 2023 tarihlerinde gerçekleşti. KİH olarak bizim de katıldığımız bu foruma 34 ülkeden, birliğe üye 70 örgütü temsilen 200'den fazla kişi katıldı. Forumda çoğunluğu birliğin üye örgütlerinden olan 42 konuşmacı, 2 forum kolaylaştırıcısı, 18 tercüman, 13 grafik sanatçısı yer aldı ve etkinlik 44 Fös Feminista çalışanı tarafından desteklendi. Forum boyunca Fös Feminista'nın üç stratejik taahhüdü olan (1) insani yardım durumları da dahil olmak üzere doğum kontrolü, kürtaj, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kapsamlı cinsellik eğitimi için bakım ve hizmetlerin genişletilmesi, (2) toplumsal cinsiyet ve üreme adaletini sağlamak için yasalar, politikalar ve sosyal normların dönüştürülmesi ve (3) keşimsel feminist hareketlerin ve örgütlerin güçlendirilmesi üyeler arasında tartışıldı. Paralel oturumlar hariç tüm forumda 4 dil birlikte kullanıldı. Forum çevrimiçi gerçekleşmiş olmasına rağmen müzik, dans ve görsel sanat etkinlikte çokça yer aldı. Forum üyeler tarafından olumlu geri bildirimler aldı, üyeler özellikle diğer üyeleri daha yakından tanımak ve bağlantı kurmak için forumun çok etkili olduğunu ifade etti.

8. Olağan Genel Kurulumuzu 25 Nisan 2023'te gerçekleştirdik

8. OLAĞAN GENEL KURULUMUZU GERÇEKLEŞTİRDİK

25 Nisan 2023 tarihinde KİH olarak 8. Olağan Genel Kurulumuzu gerçekleştirdik. Bu sefer genel kurul toplantımızın gündemine afet sonrası çalışmalarımız da girdi. Genel kurul vesilesiyle bir araya gelenler olarak 6 Şubat Depremleri sonrası deprem bölgelerine gidenlerimizin deneyimlerini dinleme fırsatımız oldu.

UZUN BİR ARADAN SONRA YENİDEN YÜZ YÜZE FEMİNİST BULUŞMALAR'DA BİR ARAYA GELDİK

Pandemi nedeniyle çevrimiçi formata taşıdığımız Feminist Buluşmalar serimize uzun bir aradan sonra yüz yüze düzenlediğimiz etkinlikle devam ettik. 15 Nisan'da düzenlediğimiz "Yaşamı Yeniden Kuruyoruz: Afette Feminist ve LGBTİ+ Dayanışması" konulu buluşmada, 6 Şubat depremlerinin kadın ve LGBTİ+'ları nasıl etkilediğini, kadın ve LGBTİ+'ların afet sonrası dönemde özelleşen ihtiyaçlarının neler olduğunu ve feminist ve LGBTİ+'ların afet sonrası süreçte nasıl dayanışma yolları ve mekanizmaları oluşturduklarını Afet için Feminist Dayanışma Grubu'ndan Bade Başer, Ankara LGBTİ+ Deprem Dayanışması'ndan Havva Kafes, Rosa Kadın Derneği'nden Adalet Kaya, Kadın Koalisyonu'ndan Elif Ege ile konuştuk. Deprem bölgesinde her türlü koordinasyonsuzluk ve engellemelere rağmen kadın ve LGBTİ+'ların inanılmaz bir dayanışma ördüğünden bahseden katılımcılar, yaşamı yeniden kurmak için

"Yaşamı Yeniden Kuruyoruz: Afette Feminist ve LGBTİ+ Dayanışması" başlıklı Feminist Buluşmalar etkinliğinde bir araya geldik

feminist dayanışmaya ihtiyaç olduğunun altını çizerek gerek bölgede gerekse göç edilen illerde uzun erimli planlamaların önemine vurgu yaptı.

BU KALABALIĞI HATIRLA: 6284 İSİMLİ BELGESELİMİZİN İLK GÖSTERİMİNİ YAPTIK

"Bu Kalabalığı Hatırla" adını verdiğimiz feminist belgesel serisi kapsamında hazırladığımız 6284 sayılı Kanun'u konu alan belgeseli 29 Nisan'da Beyoğlu'nda bulunan Postane İstanbul'da düzenlediğimiz bir etkinlikle tanıttık. Yaklaşık 100 kişinin katıldığı etkinlikte 6284 sayılı Kanun'un yasallaşmasına giden süreci, kadın hareketinin bu süreçteki mücadelesini ve kanunun uygulanmasına yönelik sorunları konu alan belgeselin gösterimini gerçekleştirdik. Gösterimin ardından etkinlik, belgeselde yer alan konuşmacılar Hülya Gülbahar, Zelal Ayman, Deniz Bayram ve İrem Yıldız, Anjelik Kelavgil, Berfu Şeker'in 6284 üzerine yaptığı konuşmalarla devam etti.

Belgeseli YouTube kanalımızdan ve web sitemizdeki "Yayınlar" başlığının altındaki "Videolar" sayfamızdan izleyebilirsiniz.

Bu Kalabalığı Hatırla: 6284 belgeselimizin ilk gösterimini Nisan 2023'te yaptık

Deprem Sonrası Kadın Saha Gönüllülerine Destek Çalışmamız

Zelal Ayman

KİH olarak, 6 Şubat'taki depremler sonrasında deprem illerinde yoğun biçimde çalışan Diyarbakır merkezli kadın örgütleri ve karma örgütlerden kadınlar ile yaptığımız görüşmelerde sahadaki kadınların psikolojik desteğe ihtiyacı olduğunu duyduk ve hemen harekete geçtik. Şiddeti ve etkisi geniş bir alana yayılan bu yıkıcı afetten kaynaklı travmaları biraz hafifletmek amacıyla yaptığımız bu çalışma temelde psikolojik ilk yardım niteliğinde oldu. Mart ve Nisan aylarında iki defa Diyarbakır'a giderek orada bulduğumuz saha gönüllüsü arkadaşlar için alanında uzman olan danışmanlarımız yüz yüze 26 bireysel destek seansı gerçekleştirdi.

Bu çalışmaya katılan 21 kişi deprem bölgesinde başından bu yana son derece aktif biçimde sahada çalışmalar yapan Diyarbakır Kent Koruma ve Dayanışma Platformu bileşenlerinden gelen saha gönüllüleri oldu. Başta Rosa Kadın Derneği ve Doğu ve Güneydoğu İş Kadınları Derneği (DOGÜNKAD) gibi kadın örgütleri olmak üzere, aynı zamanda Diyarbakır Sanayi ve Ticaret Odası, TMMOB, İHD gibi karma STK'ları temsil eden 10 örgütün temsilcileri bu çalışmamızdan yararlandı.

Bu seanslara katılan arkadaşlardan ve çevrelerindeki bazı kadınlardan son derece olumlu geri bildirimler aldık, bu desteğin kendilerine çok iyi geldiğini ve devam etmek istediklerini duyduk. Bu çalışma sonucunda, sadece

yaşadığımız son deprem benzeri afetler bağlamında değil aynı zamanda Türkiye'de kadınların çoğunun yaşadığı büyük zorluk ve travmalar düşünülünce bu türden güçlendirici çalışmaların kadın hareketi içindeki kadınlar için oldukça gerekli olduğunu gördük, dahası bu ihtiyacı bizzat deprem illerinde çalışan kadınların kendilerinden duyduk. Özellikle son yıllarda yaşadığımız salgın hastalık tehlikeleri, doğal afetler ve Türkiye'de kadın haklarına yönelik saldırılar düşünülünce, böyle bir çalışmanın ayrıca yerel kadın örgütlerinin kapasitesini artırmaya katkıda bulunacak nitelikte olduğunu da söyleyebiliriz.

O yüzden bu kapsamdaki bir çalışmanın sürdürülebilirliği ve devamlılığı açısından, çalışmaya katılan örgütlerden kadınların da katılabileceği Duygusal Yardım Eğitimi başlıklı özel bir eğitimi gerçekleştirmenin etkili olacağını düşünüyoruz. Hem KİHEP eğiticilerimiz hem de deprem bölgesinde bulunan aktivist kadınlar böyle bir eğitim sayesinde deprem veya benzeri bir durumda duygusal olarak kendilerine ve yakınındakilere nasıl yardım edebileceği konusunda kapasitesini artıracak. Böylece, bizden özel seanslar yoluyla destek alan kişiler aynı zamanda afet ve benzeri durumlara karşı kendilerini ve çevrelerindeki insanları koruma konusundaki beceri ve donanımlarını artırmış olacak.

Afette Feminist ve LGBTİ+ Dayanışması: Lubunya Deprem Dayanışması ile Söyleşi

Lubunya Deprem Dayanışması

Mor Bülten'in bu sayısında Lubunya Deprem Dayanışması ile Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat depreminin ardından yaptıkları çalışmalar ve depremin kadın ve LGBTİ+'lar üzerindeki etkileri hakkında konuştuk.

Deprem sonrası nasıl bir araya geldiniz, ne tür çalışmalar yapmaya başladınız?

Lubunya Deprem Dayanışması (LDD), 2023 Şubat ayında gerçekleşen depremler ve etkisi uzun süre devam edecek olan dayanışma ihtiyacına yönelik bir süredir göçmen, LGBTİQA+, seks işçiliği ve hayvan hakları aktivizmi içerisinde örgütlenme deneyimi olan farklı şehir ve ülkelerden kişilerin daha önceki deneyimlerinin de birikimiyle hızlıca bir araya gelmesiyle oluşan kesişimsel ve gönüllülük esaslı bir inisiyatif. Karar verici organların yetersizliği ve ürettiği kötülükler, hayatlarımıza içkin kılınmış ayrımcılıkların deprem ve sonrasında daha da belirginleşmesine yol açtı. Depremden etkilenen bölgede göçmenler, LGBTİQA+'lar, seks işçileri desteklerden faydalanamıyor, çadır alanlarında güvenle kalamıyor, birçok hayvan dostumuz hayvanat bahçelerinde tutsak kaldı, sürdürülebilir gıdaya muhtaç durumda ve hayvan dostlarımızın beden bütünlüğü zarar gördü. Bu ihtiyaçlarımıza yönelik çeşitli mecralarda duyurduğumuz bir formu dolaşıma soktuk ve kısa sürede bir araya gelen 200 kişilik dayanışma ağı, 30 kişiye yakın aktif gönüllü ile barınma, gıda, tıbbi malzeme, ulaşım, psikososyal destek konularında ihtiyaç sahiplerine destek olmaya başladık.

Bu süreçte kadınların ve LGBTİ+'ların karşılaştığı sorunlar nelerdi?

Deprem sonrası filizlenen dayanışma ilişkilerinden doğru ortaya çıkan ama aynı zamanda deprem öncesi de kronik olduğunu anladığımız, bizlerin karşılaştığı en önemli ihtiyaç lubunyalıların barınma ve istihdam sorunu oldu. Deprem ile gelen bir diğer ihtiyaç ise yurtların da kapatılmasının etkisiyle aile evlerinde kalmak zorunda kalan ve zorbalığa uğrama ihtimali artan lubunyalıların psikolojileri. Seks işçiliği ile geçimini sağlayan arkadaşlarımızın iş tutacakları mekanlarının kalmaması, çadır/toplanma alanlarında güvenli kalışların sağlanamaması ve birçok temel ihtiyaçtan mahrum kalınması da geçtiğimiz süreçte karşılaşılan sorunların bir kısmı.

Kadınlar ve LGBTİ+'lar özelinde uzun vadeli neler talep edilmeli ve nasıl önlemler alınmalı?

Depremden etkilenen şehirlerdeki LGBTİQA+'lar ve seks işçilerinin tüm destek mekanizmalarından eşit şekilde faydalanabilmesini talep ediyoruz. Lubunyalıların barınma ve istihdam ihtiyaçlarının, depremin akut dönemi geçtikten sonra da hareketimizin gündeminde öncelikli olarak ele alması gereken çok büyük bir mesele olduğunu gördük, deneyimledik. Bu konuları gündemlerine alması için hem hareketi hem sivil toplumu kaynakların bu yönde geliştirilmesi yönünde harekete geçirmek gerekiyor. Deprem sonrası zarar gören, öncesinde de hayvanların tutsak edildiği Gaziantep Hayvanat Bahçesi acilen kapatılmalı! Dayanışmayla.

Afette Feminist ve LGBTİ+ Dayanışması: Afet için Feminist Dayanışma ile Söyleşi

Ezgi Karakuş

(Afet için Feminist Dayanışma)

Mor Bülten'in bu sayısında Afet için Feminist Dayanışma'dan Ezgi Karakuş ile Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat depreminin ardından yaptıkları çalışmalar ve depremin kadın ve LGBTİ+'lar üzerindeki etkileri hakkında konuştuk.

Deprem sonrası nasıl bir araya geldiniz, ne tür çalışmalar yapmaya başladınız?

Deprem ardından ilk gün depremin boyutunu ve etkisini anlamaya çalıştık ve 6 Şubat akşamı feministler olarak hızlıca bir araya gelerek neler yapabileceğimizi konuştuk. Feministlerin hem 99 hem de Van depremindeki saha deneyimleri bu süreçte hızlıca örgütlenip aksiyon alabilmemize, politika üretebilmemize, bölgede ve İstanbul'da aktif görev alabilmemize büyük katkı sağladı.

Toplantının ardından çeşitli çalışma grupları oluşturduk. Aynı zamanda deprem bölgesine giden arkadaşlarımızın depremden etkilenen kadın ve LGBTİ+'ların sorunlarına ve ihtiyaçlarına yönelik güncel aktarımlarıyla İstanbul'dan dayanışmamızı örgütledik. Ayrıca çalışma yürütmesi gereken kurumlara sorumluluklarını hatırlattık, taleplerimizi dile getirdik.

7 Şubat sabahı AKP iktidarını ve muhalefeti hayat kurtarmak için yükümlülüklerini yerine getirmeye çağırduğumuz ve daha fazla vakit kaybetmeden atılması gereken adımları belirttiğimiz bir metin yayınladık.

Adıyaman'da kurulan kadın çadırı

Deprem bölgesindeki menstrüel ürün, su, hijyen ürünleri gibi acil ihtiyaçlara dikkat çekerek buna dair kamu kurumlarını, markaları ve şirketleri sorumluluklarını yerine getirmeye çağırdık.

Üniversite öğrencilerinin eğitim ve barınma haklarının hiçe sayılmasına, OHAL'e, göçmenlere yönelik ayrımcı ve ırkçı tutuma, enkaz altında hala hayat varken ve deliller toplanmamışken enkaz kaldırma çalışmalarının başlatılmasına, depremden etkilenen çocukların tarikat evlerine gönderilmesine, kar ve rant hırsına, geçici barınma/yaşam alanlarının sağlanmamasına dair metinler yayınladık.

Kahramanmaraş, Adıyaman ve Malatya'daki kadın örgütleri ile haberleşerek kadınların ihtiyaçlarına dönük malzemeleri ulaştırdık.

Deprem bölgesinde depremden etkilenen kadınlar ile birlikte belirlediğimiz ihtiyaçlardan oluşan iki Mor Tır Hatay'a, bir Mor Tır ise Adıyaman'a ulaştı; mahalleleri ve köyleri dolaşarak, kadınlarla sohbet ederek, bir araya gelerek bu ihtiyaçları ulaştırdık. Adıyaman'da kadın çadırını kurduk ve burada depremden etkilenen kadınlar ile feminist dayanışmayı büyütmeye devam ediyoruz.

Bu süreçte kadınların ve LGBTİ+'ların karşılaştığı sorunlar nelerdi?

Kadınların depremde hayatını kaybetme sebepleri arasında ilk karşımıza çıkan şeyler deprem yaşandığı anda kadınların öncelikle evde bakım verdiği kişi/kişilerin odasına koşması ya da kıyafeti, başörtüsü nedeniyle hemen evden çıkamaması. Depremden önce de hane içindeki çocuk, hasta, yaşlı, engelli bakımı kadınların üzerindeyken depremin ardından en temel ihtiyaçlara dahi erişimin mümkün olmadığı bir koşulda katlanarak artan bakım yükü ve ihtiyaçları sağlama sorumluluğu yine kadınların omuzlarına yüklendi. Pede, hijyen ürünlerine, iç çamaşıra erişimin birçok açıdan zor olması, koordinasyonsuzluk nedeniyle bu ürünler varsa da

Adiyaman'da kurulan kadın çadırının önü

dağıtımının yapılmaması ya da bu dağıtımın yalnızca erkek gönüllüler/çalışanlar tarafından yapılması gibi nedenlerle kadınların en temel ihtiyaçlara erişimi ya çok zor oldu ya da hiç mümkün olmadı. LGBTİ+'lar güvenlik kaygısı nedeniyle dağıtımların yapıldığı noktalara gidemedi ve ihtiyaçlarına erişemedi. Çadır dağıtımı yapılırken tek yaşayan kadınlara ve LGBTİ+'lara çadır verilmedi.

Çadırkent kurulumlarının kadınları ve LGBTİ+'ları gözetilmeden yapılması; çadırların aralarında hiç mesafe olmadan yerleştirilmesine, kadınların kullanabileceği ortak alanların olmamasına, tuvaletlerin ücra ve karanlık yerlere yapılmasına, çadırkentte aydınlatmanın olmamasına, yeterli sayıda, temiz ve erişilebilir tuvalet ve duşun yer almamasına neden oldu. Temiz, erişilebilir ve güvenli tuvaletlerin olmaması nedeniyle kadınlar vajinal hastalıklar ve idrar yolları enfeksiyonu ile karşı karşıya kaldı.

Afet bölgesinde erkek şiddetine maruz kaldıklarında kadınların var olan mekanizmalara erişiminde yaşadıkları zorluklar, bölgede sığınakların bulunmaması, önleyici herhangi bir eylem planının olmaması çok önemli bir sorun. Kadın istihdamı zaten düşükken deprem ile birlikte yaşam alanlarının yok olması depremden etkilenen kadınlar için bağımsız ve özgür bir hayat kurmayı daha da zorlaştırdı.

Göçmen kadınlar ayrımcılığa ve ırkçılığa maruz kaldıkları için toplu yemek dağıtımları dışında birçok yardıma erişmekte zorluk yaşadı. Dil bariyeri nedeniyle ailedeki bir kişiye ihtiyaç duymaları ihtiyaçlarını aktarabilmeyi ve iletişim kurabilmeyi zorlaştırdı.

Kadınlar ve LGBTİ+'lar özelinde uzun vadeli neler talep edilmeli ve nasıl önlemler alınmalı?

- ① Çadır ve konteynerlerde temiz suya, hijyene ve temel ihtiyaçlara erişimin olması gerekir.
- ① Kadın sağlığı, üreme sağlığı alanında gerekli sağlık hizmetleri ulaşılabilir olmalı.
- ① Kadınların ev işi ve bakım yükünü azaltacak çamaşırhane, aşevi, çocuklar için oyun ve etkinlik alanları oluşturulmalı.
- ① Kadınların ve LGBTİ+'ların var olan yaşam alanlarında bir araya gelebilecekleri güvenli ortak alanların oluşturulması elzem.
- ① Erkek şiddetine karşı gerekli önlemler alınmalı ve acil eylem planı oluşturulmalı. Tüm yaşam alanlarında kadınların erişebileceği danışma merkezleri kurulmalı ve dil farklılığı gözetilerek tercüman desteği sağlanmalı.
- ① Göçmen, mülteci, roman kadınların ayrımcılığa ve ırkçılığa maruz kalmasının önüne geçebilecek kapsayıcı önlemler alınmalı.
- ① Eğitimine devam edemeyen, aileye mecbur bırakılan, gelecek endişesi içinde olan genç kadınların desteklenmesi sağlanmalı.
- ① Konteyner ve çadırkentler güvenliği sağlayacak şekilde çevrelenmeli ve yeterli ışıklandırma olmalı.
- ① Yaşam alanlarının dışı için de ücretsiz toplu taşıma sağlanmalı.

Afette Feminist ve LGBTİ+ Dayanışması: Kadın Koalisyonu ile Söyleşi

**İlknur Üstün, Gül Erdost,
Gülin Özdemir Eroğlu**

(Kadın Koalisyonu)

Mor Bülten'in bu sayısında Kadın Koalisyonu'ndan İlknur Üstün, Gül Erdost, Gülin Özdemir Eroğlu ile Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat depreminin ardından yaptıkları çalışmalar ve depremin kadın ve LGBTİ+'lar üzerindeki etkileri hakkında konuştuk.

Deprem sonrası nasıl bir araya geldiniz, ne tür çalışmalar yapmaya başladınız?

Kadın Koalisyonu, 2000 yılından bu yana eşitlik, özgürlük ve adalet mücadelesi veren kadınların, kadın örgütlerinin bir araya geldiği bir yapı. Deprem gerçekleştiği 6 Şubat 2023 tarihinde yaklaşık 150 bileşenimizle hızla bir araya geldik. Hem bileşenlerimizin hem de bu sürecin yarattığı yıkım karşısında harekete geçen gönüllülerin katılımı ile bir Afet Koordinasyon Ağı kurduk. Bu koordinasyon ağı ile kaynaklarla ihtiyaç sahipleri arasında köprü kurmayı, hak ihlalleri ile mücadele etmeyi ve kadın örgütlerinin afet yönetiminin her aşamasında etkin olarak yer almasını sağlamayı amaçladık.

Bu kapsamda, Afet Koordinasyon Ağı olarak operasyon ve savunuculuk olmak üzere iki ana çalışma grubu oluşturduk. Acil müdahale ve uzun erimli olmak üzere iki iş planı hazırladık ve depremin ikinci gününden itibaren bu ağda bir araya gelen kadın örgütlerinin gönüllüleri olarak sahada çalışmaya başladık. Kadın Koalisyonu bileşenleri arasında yer alan yaklaşık 40 örgüt deprem bölgesinde yer alıyor. Bu örgütlerdeki arkadaşlarımızdan sevgili Hatice Can ve Kibar Daşçı Özdemir'i kaybettik. Bazıları yakınlarını kaybetti, enkazdan çıkarıldılar, evlerini kaybedenler ya da evleri hasar görenler de vardı. Yaşadıkları bunca travmaya ve acıya rağmen Afet Koordinasyon Ağı'nda yer alarak sürekli bilgi akışı ve ihtiyaçların belirlenmesi konusunda destek verdiler.

Kadın Koalisyonu Hatay ziyareti

Depremden doğrudan etkilenen 10 ilin her biri için sorumlular belirledik ve bu sorumlular, illerinde yaklaşık 40 kişilik saha ekiplerini oluşturdu. Operasyon grubumuz, bu ekipler aracılığı ile edindiği bilgilere dayanarak kendi çalışma planını çıkardı. Her il için hangi kurum ve kuruluşun ne yaptığını, sahada nelere ihtiyaç duyulduğunu ve hak ihlallerini gösteren bir haritalama çalışması yaptı. Gerçek ihtiyaçların karşılanabilmesi için merkezden yerele değil, yerelden merkeze bilgi akışı için köprü oluşturduk. Çünkü merkezden yerele yardımlar iletildiğinde ihtiyaç duyulmayan şeyler gönderilebilirken gerçek ihtiyaçların karşılanamayabildiğini ya da ihtiyaç sahiplerine ulaşmadığını gördük.

Yaşanan karmaşa içinde, ihtiyaçlara ve desteklere yönelik aktarılan bilgilerin teyit edilerek buluşturulması konusunda ancak sahadaki örgütlülüğümüzle üstesinden gelebildiğimiz oldukça yoğun bir emek harcadık. Bir taraftan da bu sürece aktif katılan kadınların yaşadıkları ikincil travmaları gözeterek destekleri hayata geçirmeye başladık.

İlerleyen günlerde ortaya çıkan ihtiyaçlar sonucunda çalışma alanımızı 10 ilden daha geniş bir ölçüğe, depremden etkilenenlerin göç etmek durumunda kaldıkları illere de taşıyarak bu illerde gözlemlenen ihtiyaçlara yönelik ekipler oluşturmaya başladık. Bu illerden biri de Ankara'ydı. Bu kapsamda "Deprem Bölgelerinden Ankara'ya Gelenler için Destek Hizmetleri Rehberi" hazırladık. Belirli aralıklarla elimizdeki bilgilerini güncellediğimiz ve doğruladığımız bu rehberde; barınma, gıda-giyim-eşya ve hijyen ürünleri,

nakit para, istihdam, psikolojik destek, sağlık, eğitim, burs, çocuklar için hukuki destek ve kayıplara ulaşma başlıklarına yer verdik. Rehberin kamu kurum ve kuruluşları tarafından sağlanan hizmetlerin yanı sıra sivil toplum örgütleri ve özel sektörün sağladığı yardım ve hizmetleri de kapsamına özen gösterdik.

Her geçen gün yaşanan felaketin yeni bir boyutu ve çarpan etkileri ile karşılaşılıyor. Hak ihlallerine yönelik, özellikle taciz ve cinsel istismar vakalarına ve mültecilere yönelik artan ırkçı saldırılara karşı önlemler geliştirmeye çalışıyoruz.

İstismar vakalarında kadınları; ulaşabilecekleri, başvurabilecekleri kurumlar konusunda bilgilendirmek amacıyla Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ile birlikte çeşitli çıkartmalar hazırladık. Bu çıkartmaları, deprem bölgesinde kadınların görebileceği alanlarda yaygınlaştırmaya başladık.

Bir taraftan akut sorunlara ve onların çözümüne odaklanırken bir taraftan da geliştirdiğimiz iş birliklerini mobilize edecek şekilde uzun erimli bir yol haritası oluşturuyoruz. Bu anlamda afetin yaşandığı illerde belediyeler ve yereldeki bileşenimiz kadın örgütleri iş birliğinde “kadın yaşam merkezleri” kurmak için çalışmalarımızı başlattık. Bu merkezlerle depremden etkilenen kadınların, çocukların ve tüm eşit olmayan koşullarda yaşayan grupların; güvenli bir biçimde bir araya gelip hakları konusunda bilgi edinebileceği, ihtiyaca göre ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirilebileceği, çamaşırhane, banyo, mutfak gibi günlük ihtiyaçlara cevap veren alanları ile psiko-sosyal desteğin ve grup çalışmalarının yürütülebileceği, çocuk oyun odalarını içeren sosyalleşme mekanlarının hayata geçirilmesini hedefliyoruz. Bu kapsamda ilk aşamada Adana’da kuracağımız kadın yaşam merkezi için Adana Büyükşehir Belediyesi ile protokol imzalama aşamasındayız.

Ulusal düzeyde yaptığımız çalışmaların yanı sıra uluslararası ağlar da kuruyoruz. 26 Mart 2023 Pazar günü İstanbul’da işbirliğiyle Londra’da Kadın Dayanışma Kermesi’ni düzenledik. Buradan elde edilen gelir deprem bölgesindeki kadın ve kız çocuklarının bir kısım ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacak. Yine Almanya ve İtalya’da da dayanışma kermesleri düzenleyeceğiz.

Bunlara ek olarak, her yıl mart ayında toplanan ve bu sene 7-17 Mart tarihleri arasında New York’ta yapılan KSK 67. Oturumu’na, United Cities and Local Governments (UCLG) uluslararası örgütünün davetlisi olarak Kadın Koalisyonu’nu temsilen katılan Selma Acuner Koalisyon Afet Koordinasyon Ağı’nın yaptığı çalışmaları anlattı.

Bu süreçte kadınların ve LGBTİ+’ların karşılaştığı sorunlar nelerdi?

Deprem sonrası yaşanan akut dönemde, bazı bölgelerde yapılan enkaz kaldırma çalışmaları ve yardımlara erişimde yaşanan zorluk ve engeller, birçok kadın ve kız çocuğunun deprem sonrası strese bağlı olarak sürekli regl olması ve

hijyen ürünlerine erişememesi, tuvalete erişimde yaşanan sorunlar nedeniyle üreme sağlığı hastalıklarının başlaması, duş ve çamaşır ihtiyaçlarının giderilememesi, barınma ve gıda gibi temel ihtiyaçların karşılanması sürecinde kadınlara ve LGBTİ+’lara yönelik yapılan çeşitli hak ihlalleri, şiddet ve istismarlar afet sürecinde de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin mevcut olduğunu gösterdi. LGBTİ+’lar toplu yaşam alanlarına ve evlere kabul edilmedi, bu sorunların çözümü için daha fazla çaba harcamak gerekti.

Deprem sonrası göç edilen illerdeki veya deprem bölgesindeki kalabalık olarak sığınılan evlerde ya da çadırlarda da gözlemlendi ki yemeğin hazırlanması, temizlik işleri, çamaşırların yıkanması gibi işler her zamanki gibi kadınlar tarafından yerine getiriliyor. İlerleyen günlerde evlerini, işlerini, yakınlarını kaybetmiş ve hiç planladıkları halde yaşadığı şehirleri değiştirmek zorunda kalmış bu kadınlar, yavaş yavaş sosyalleşme ihtiyaçlarını dile getirmeye başladı. Kurumlarda kalanlar sabahın akşamına kadar hiçbir şey yapmadan oturmaktan sıkıldıklarını belirtirken, evlerde olanlar ise bilmedikleri bir şehirde gelen giden kimseleri olmadığı için sosyalleşme ihtiyaçları olduğunu belirtti.

Kadın Koalisyonu Hatay ziyareti

Çadırkent ve konteynerkentlerde yaşayan kadın ve çocuklar ise kalabalık ve mahremiyetlerinin olmadığı ortamlarda, zor koşullarda oldukları için depresyon belirtileri göstermeye başladı.

Kadınlar ve LGBTİ+’lar özelinde uzun vadeli neler talep edilmeli ve nasıl önlemler alınmalı?

Yeniden inşa edilecek kentlerin tasarlanmasında kadın ve kız çocuklarının hakları başta olmak üzere, LGBTİ+’lar ve tüm depremden etkilenenlerin haklarının korunduğu, katılımcı, güvenli ve sağlıklı kentlerin hazırlanması kaçınılmaz. Bu konuda Kadın Koalisyonu olarak siyasi iktidara, kamu kurumlarına ve görevlilere görevlerini hatırlatmak ve bunu izlemek için rapor hazırladığımız ve savunuculuk çalışmalarımız devam etmektedir.

KİHEP'i Herkes Almalı

Yücel Aksan

KİHEP Katılımcısı - İzmir

KİHEP hakkında bu eğitime başlamadan önce fazla bilgiye sahip değildim. Öncelikle insan hakları değil de kadının insan hakları ayrımının yapılması dikkatimi çekmişti. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kitaplar okuduğum için merakla eğitimin başlamasını bekledim.

KİHEP her kesimden kadına hitap etmesi açısından çok önemli. Kadınların bilinçlenmesi, farkındalık kazanması açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu eğitime katılmaktaki öncelikli amacım içerisindeki konular daha sonrasında ise Lider Kadınlar Platformu'nda bu eğitimin desteklenmesi olmuştur.

KİHEP'te 16 hafta boyunca farklı konularda eğitmenimiz tarafından gerek okuma materyalleri gerekse görsel ve anlatımla bilgilendirme yapıldı. Daha ilk günden itibaren birbirimize isimlerimizle hitap etmemiz, kardeşçe, eşitlik içinde eğitimimizi almamızın ilk basamağını oluşturdu. Hukuk ve haklarımız konusunda ne kadar yetersiz olduğumu gördüm, en kısa zamanda bu bilgileri tekrar edip derinleştirmeyi hedefliyorum. İletişim konusu da çok verimli bir şekilde uygulamalı şekilde aktarıldı.

Başlangıçta 16 haftayı fazla uzun bulsam da süreç içinde daha uzun olması gerektiğini düşündüm. KİHEP'i etrafımdaki tüm kadınlara tavsiye ediyorum. Hepimizin alması gerektiğini düşünüyorum hatta tekrar katılmayı düşünebilirim. KİHEP ile ilgili materyali çoğaltıp yeğenlerim ve kızım için dosya olarak vermek istiyorum, başvuru materyali olarak saklayabilirler.

Yapılması gereken ve atılması gereken çok fazla adım olduğunu düşünüyorum ama başlangıç bu eğitimle yapılmış oldu. Yaş fark etmeksizin tüm kadınların eğitimleri ne olursa katılmalarını tavsiye ederim. Kendileri için bu zamanı ayırmaları ve bu eğitimden faydalanmaları onlar için çok önemli. Son olarak eğitmenimiz Vicdan Özcan Çoşkun'a sonsuz teşekkür etmek istiyorum.

İlk KİHEP Grubu: Feminist Öfke, Dayanışma ve Neşeyi Yaşadık

Özlem Cankurtaran

KİHEP Eğiticisi - Ankara

Sosyal hizmet bölümü son sınıf kadın öğrencilerle ilk göz ağrım KİHEP grubumuzu bitirdik. Kadınlarla birlikte yaşadıklarımız 16 hafta boyunca feminist dayanışma, neşe ve öfkenin vücut bulmuş haliydi. Birinci grup oturumunda ilk kez bu kadar yüksek sayıda (17) kadınla birlikte olduklarını ve bunu nasıl yaşayacaklarını, ne hissedeceklerini sorarak başladılar. Sonra mı? KİHEP'in büyüyle (bu arada gerçekten büyülü olduğunu düşünüyorum) "kadın kadının kurdudur" söyleminden "kadın kadının yurdudur"u inşa ettik.

Ekonomik hakları konuşurken "Ah şimdi kendimden utanıyorum, nasıl da annemin çalışmasını engellemeye çalıştım" diyen kadın, sonra annesini arayarak özür diledi ve bir dayanışma kuşaktan kuşağa nasıl aktarılır tanık olduk. Bir kız çocuğu olarak pantolon giymesi yasaklanan bir kadın inatla pantolonu yırtılana kadar yamayarak giydiğini daha sonra evdeki eşofmanlarla devam ettiğinde ısrarından vazgeçmeyeceğini anlayan babasının kararını nasıl değiştirdiğini, direnişin nasıl değişime yol açtığını birlikte kutlayarak konuştuk. Cinsellik oturumunu heyecanla bekleyip inanılmaz bir coşkuyla bildiklerini paylaştılar. Lezbiyen kadınlar cinselliği ve başka konuları da "heteronormatif" tartıştığımızı söyleyerek kendi bilgilerini paylaştı. Gruptaki çeşitlilik zaman zaman dayanışmayı zorlar mı diye tedirgin olsam da şiddetsiz iletişimi dayanışmanın temel ilkelerinden biri olarak tartışmak hepimize iyi geldi.

Kadınların kamusal alanda var olma mücadelesi tarihini hem dünya hem Türkiye için konuşurken feminist coşkuyla 8 Mart'ta birlikte alanda olmayı örgütlediler, alana gelebilen ve gelemeyenleri de kapsayacak biçimde birlikte sloganlarla feminist neşemizi paylaştık.

Örgütlenme modülünde genç kadınların sözünü ürettiği bir örgüt kurmaya giriştiler. Benden de vazgeçemediler bu arada. Beni de danışma kuruluna alacaklarmış... Yaşasın kadın dayanışması diyerek grubu sonlandırdık. Bitmedi ama devam edecekler.

“İçimde bir ses feminist olduğumu hep söylerdi”

Mersin'den KİHEP Katılımcıları

İlk başta gözümde çok büyümüştü 16 hafta, ikinci grup çalışmasına gitmem diyordum, saati de iş çıkışı uymuyordu, bir buçuk saat beklemek zorunda kalıyordum ve hayatım o kadar yoğun ki kişisel bakımına bile zaman bulamıyordum o dönemde.

Yine de bir bakayım dedim, katıldım. İlk ders grup kuralları, tanışma, ortamdaki samimiyet, yargısız ve anlayan gözlerle bakan Özge... İlk günden kendimi ait hissettim. Daha ilk günden birileri ne der diye çekinmeden korkmadan samimiyetle duygularımı açacağım; aldığım dersleri, mesajları düşüneceğim; sorgulayacağım; önyargılarımı fark edeceğim bir ortam olacağını anladım ve devam ettim.

Her bölümü bir grup terapisi seansı gibiydi, bazı oturumlarda ağladım, genelde çok güldüm ve hep keyif aldım. Bazı haftaların sonrasında gece uyumadım, içselleştirdiğim konular oldu, sonrasında düşündüğüm, netleştirdiğim meseleler, kendime doğru bir yolculuk gibiydi. İçimde yıllarca hissettiğim ama tanımlayamadığım, karmaşık bir yapıda kafamızda yer kaplayan her şeyi netleştiriyorduk. Aslında bildiğim ama nasıl ifade edeceğimi bulamadığım söylemek istediğim her şeyi konuşuyorduk. 16 haftanın sonunda daha güçlü bir Edibe vardı diyebilirim. İç sesiyle barışan, dış seslere kapanan bir Edibe. KİHEP bittiğinde kadınlar için haklarını bilmenin, farkında olmanın önemini çok iyi anlamıştım.

Edibe Sahil

KİHEP Katılımcısı / Mersin

Hayata farklı bir pencereden bakmayı öğrendiğim, çok güzel arkadaşlar edindiğim, ben olarak verdiğim en güzel mola.

İyi ki varsınız!

Vahide Dengiz

KİHEP Katılımcısı / Mersin

Kadının İnsan Hakları Derneği ile tanışmam 2022 baharı Mart ayı. Çalıştığım kurum sayesinde tanıştım. Eğitime başlarken kuralları grup olarak koymamız çok önemliydi. Ne de olsa insanın kendi koyduğu kuralları ihlal etmesi daha zor. İçimde bir ses feminist olduğumu hep söylerdi ama, fakat diye cümleye başlayarak kendimce onaylamadığım durumları açıkladığım zamanlar olmuştur. Doğru bildiğim yanlışlar varmış. Eğitimcimiz Özge'nin “feminist” tanımını duyunca evet budur dedim. Her kadın bu eğitimi almalı veya KİH gönüllüsü ile tanışmalı...

Nigar Eser Gençç

KİHEP Katılımcısı / Mersin

“Bir ev hanımı olarak yaptığım işlerin ne kadar değerli olduğunu anladım”

Figen Gömeç

KİHEP Katılımcısı - İzmir

KİHEP adını ilk duyduğumda hiçbir fikrim yoktu. Neyle alakalı acaba diye merak ettiğim için katılmaya karar verdim. Eğitime ilk geldiğimde çok sıcak ve samimi tatlı bir eğitmen (Vicdan) ve daha önce tanımadığım arkadaşlarla tanıştım. Her hafta işlenen konularda, hepimizin her zaman yaşadığı olayları, farklı gözlerle konuştuğumuz bir şeylerin farkına vardım. Grubumuzdaki herkeste bir farkındalık oluştu.

Ben kendi adıma bir ev hanımı olarak evde yaptığım işlerin ne kadar değerli olduğunu, her yaptığım işin maddi değerini hesapladığımız gün anladım. Eşime ve çocuklarıma anlattığımda hepsi çok etkilendi, artık bana “Evde bütün gün ne yapıyorsun?” diyemiyorlar. Onlar da farkına vardı. Bir de KİHEP her olaya farklı gözle bakmamı sağladı, önyargılı olmamayı öğretti.

KİHEP’te İşlediğimiz Her Konu Aklımda Yer Etti

Melike Yanar

KİHEP Katılımcısı - İzmir

Ben Melike Yanar. KİHEP serüvenine belediyede düzenlenen bir eğitim seminerinde Deniz Hanım’ın duyurusuyla katıldım. Tabii ki KİHEP’in ne olduğunu bilmeden, hayatıma bir şeyler katmak için bize tanınmış bu fırsatı değerlendirmek, bilgi tecrübe sahibi olmak için neden olmasın diye başladım. İtiraf etmek gerekirse ilk başta süre çok uzun gelmişti fakat daha sonra eğitimin içine girdikçe yeni bilgiler, yeni tecrübeler edindikçe yetmeyecek ve bitecek diye çok üzülüm.

Eğitim boyunca işlediğimiz her konu beni ve hayatımı etkileyecek bir şekilde aklımda yer etti. Yeri geldi kendi hayatımdan anlattım, ağladım. Yeri geldi arkadaşlarımla anlattıkları yer etti yüreğimde. Ben diliyle konuşmak beni çok etkiledi ve bundan sonra hayata daha farklı bakmaya başladım. Bu eğitimi aldıktan sonra çok düşündüm, içinde bulunduğum hayattaki insanlar hep kavga etmiş, hayatı kendilerine ve etrafındakilere zehir etmiş. Oysaki ne kadar

Bazı konularda yanlış bilgilerimin olduğunu öğrendim. Bir kadın olarak ne kadar değerli olduğumuzu, güçlü olduğumuzu, bizler birlik olursak hayatımızda yapamayacağımız hiçbir şey olmayacağını öğrendim. Bence KİHEP eğitimi en az 20 hafta olmalı hatta. İlk başta 16 hafta çok uzun gibiydi fakat şimdi bakınca çok kısa geliyor. Çevremdeki bütün kadınların da bu eğitimleri almasını isterim. İyi ki eğitime katılıp sizlerle tanışmışım, kendimi çok şanslı hissediyorum.

çok güzellik var. Bunca şeye rağmen kendimi çok şanslı hissediyorum. Bir şeylerin bir şeylere sebep olduğuna, vesile olduğuna inanırım. Katıldığım seminerler, eğitimler, yeni tanıştığım insanlar... Tabii ki KİHEP; kadın dayanışmasının, kadın haklarının önemi ve bunlarla ilgili daha birçok konuda bilgi sahibi olmamı da sağladı. Ayrıca çevremde de öğrendiklerimi aktarma şansını buldum.

2023'ün İlk Aylarında Neler Oldu?: Dünyadan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haberleri

Türkiye'de gündemimiz 6 Şubat itibariyle depreme, deprem bölgesindeki duruma, yaşanan kayıplara ve yaraları sarabilme çabalarına odaklandı. Henüz gerçekleşen felaketin üçüncü ayı dolmamışken yaklaşan seçimler öncesinde siyasette yaşanmaya başlayan hızlı gelişmeler de deprem gündemimize eklenince birçoğumuz için dünyanın başka yerlerinden haberleri takip etmek zorlaştı. Buna rağmen, bir süredir Mor Bülten'in her sayısında yaptığımız gibi, dünyada toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin yasal düzenlemeler, hak ihlalleri ve sürmekte olan hak ve özgürlük mücadelelerine dair 2023'ün ilk dört ayında yaşananlardan bir seçkiyi bu sayıda da sizlerle paylaşıyoruz.

Bu dönemde bir 8 Mart'ı daha geride bıraktık. Türkiye'de olduğu gibi, dünyanın birçok yerinde de kadınlar ve LGBTİ+'lar 8 Mart'ta sokaklardaydı. Pakistan'dan Meksika'ya, Endonezya'dan Güney Kore'ye, El Salvador'dan İtalya'ya, Fransa'dan Norveç'e, Yunanistan'dan Afganistan'a, İran'dan Almanya'ya, İngiltere'den Kırgızistan'a, Nijerya'dan Venezuela'ya dünyanın birçok yerinde 8 Mart eylemleri ve yürüyüşleri düzenlendi.

İRAN'DA MAHSA AMİNİ'NİN ÖLDÜRÜLMESİYLE BAŞLAYAN DİRENİŞ SÜRÜYOR

Eylül 2022'de, 22 yaşındaki İranlı Kürt kadın Mahsa Amini Tahran'ı ziyaret ederken ahlak polisi tarafından bulunduğu arabadan zorla indirilerek gözaltına alınmış, ardından da komaya girdiği ve kaldırıldığı hastanede öldüğü ortaya çıkmıştı. Tahran emniyeti, Mahsa Amini'nin kalp rahatsızlığı nedeniyle öldüğünü iddia etse de hem ailesi hem de basın organları genç kadının ölüm sebebinin polis tarafından uygulanan şiddet olduğunu duyurdu. Bu haberlerin hemen ardından, 17 Eylül'de kadınların başlattığı eylemler hızla tüm ülkeye yayıldı ve katılımın giderek genişlemesiyle sokaklardan okullara kadar birçok

kamusal alanda sürdürülen uzun soluklu bir direniş dönüştü. Direniş de devletin direnişi durdurma çabaları ve protestoculara yönelik şiddeti de 2023'ün ilk 4 ayını geride bıraktığımız bugünlerde hala devam etmekte.

Protestolar hakkında veri paylaştan örgütler arasında bulunan Tahran merkezli İnsan Hakları Aktivistleri Haber Ajansı (HRANA) tarafından açıklanan sayılar 15 Ocak itibariyle şöyleydi¹: 17 Eylül 2022'den itibaren 255 protesto gösterisi düzenlendi ve bu protestolar sırasında 71'i çocuk olmak üzere 524 kişi hayatını kaybetti. Eylemlerle ilişkili olarak 713'ü öğrenciler olmak üzere 19 bin 401 kişi gözaltına alındı ve/ya tutuklandı. 724 kişi için mahkeme mahkumiyet kararı verdi, toplamda 11 bin 721 ay hapis cezasına hükmedildi ve 4 protestocu idam edildi. İran İnsan Hakları Derneği'nin açıkladığı verilere göreyse 27 Ocak itibariyle idam edilen protestocu sayısı 55'e ulaştı.² Hengaw İnsan Hakları Örgütü'nün 8 Mart dolayısıyla yayınladığı rapor³, 8 Mart 2022 ile 8 Mart 2023 arasında İran rejiminin en az 245 Kürt kadını tutukladığını ortaya koyarken, Af Örgütü'nün yine Mart'ta yayınlanan raporu⁴ ise ülkedeki protestolarda işkence görenler arasında bulunan genç ve çocukların maruz kaldığı şiddete odaklanıyor.

Mahsa Amini'nin ahlak polisi tarafından öldürülmesinin ardından İran'da uzun süreli eylemler başladı / Kaynak: Gazete Karınca

Bir yandan tutuklamalar sürerken bir yandan da aylardır okullarda kız çocuklarının zehirlenme vakaları yaşanmaya devam ediyor. İlk vakalar 30 Kasım 2022'de Kum şehrindeki Nur Teknik Lisesi'nde görülmüş ve okulun öğrencilerinden 18 kız çocuğu hastaneye kaldırılmıştı. BBC'nin araştırması ise Şubat 2023 sonu itibariyle Kasım'daki ilk vakadan başlayarak 700'e yakın kız çocuğunun öğrencisi oldukları okullarda zehirlendiklerini ortaya koyuyor.⁵ Öğrencilerin çeşitli şikayetlerle hastaneye kaldırıldıkları bu zehirlenme vakalarının okulların, özellikle de kız çocuklarının gittiği okulların kapatılması için kasıtlı olarak gerçekleştirilen kimyasal saldırılar olduğu görüşü oldukça yaygın. İranlı üst düzey yetkililerden bazıları da bu zehirlenmelerin kasıtlı saldırıların sonucu olduğu görüşüne katıldıklarını dile getiriyor. İçişleri Bakanlığı, Şubat ayında savcılık tarafından zehirlenmeler hakkında cezai soruşturma başlatıldığını açıklamıştı ancak böyle bir soruşturmanın yürütüldüğüne dair şüphe duyan öğrenci ve veliler var.⁶ Nitekim, okullarda zehirlenme vakaları ve zehirlenen kız çocuklarının sayısı artmaya devam ediyor. Nisan başında paylaşılan verilere göre, Kasım sonundan itibaren 238 okulda beş bini aşkın çocuk zehirlenmiş durumda.⁷ İçişleri Bakanlığı'nın Mart'taki bir başka açıklamasında ise bu zehirlenmelerin sorumlusu olarak "dış güçler" işaret edilirken vakalarla bağlantılı olduğu şüphesiyle 100'den fazla kişinin gözaltına alındığı duyurulmuştu.⁸

Sokak eylemleri görece durulmuş olsa da İran'da birçok kadın zorunlu başörtüsü kurallarına karşı gelmeyi sürdürüyor. Bir yandan kamusal alanlarda saçını açan çok sayıda kadın var, bir yandan da internet üzerinden paylaşılan videolar ve fotoğraflar bu konudaki zorunluluğa karşı itiraz ve öfkenin yaygınlığını ortaya koyuyor. Ayrıca İran'da kadınlar 8 Mart'ta yine sokaklardaydı. İran Öğretmenler Sendikası'nın ülke genelinde yaptığı çağrıyla, öğrencilerin zehirlenmesine karşı 8 Mart'ta çeşitli şehirlerin eğitim müdürlükleri önünde eylemler düzenlendi. Yoğun katılımın olduğu eylemlerde polis saldırısına uğrayan ve gözaltına alınanlar oldu. Ayrıca bazı üniversitelerde öğrenciler de 8 Mart'ta eylemler düzenledi.

Rejim ise başörtüsü zorunluluğu kuralını korumak konusunda ısrarcı olduğunu birbirini izleyen hamleleriyle gösteriyor. Başörtü zorunluluğu kuralını savunan bazı milletvekilleri ve üst düzey hükümet yetkililerinin açıklamaları da bu tutumun süreceğinin işaretlerini veriyor.⁹ Örneğin, geçtiğimiz haftalarda Türkiye gündeminde de yer bulan bir olay yaşandı: İran'ın Meşhed kenti yakınlarında başı açık iki kadın, girdikleri bir dükkanda bir erkek tarafından üstlerine yoğun dökülerek saldırıya uğradı. Saldırgan erkek hakkında kamu düzenini bozduğu gerekçesiyle tutuklama kararı verilirken kadınlar için de "toplum içinde başörtüsünü açmaları" nedeniyle tutuklama kararı verildi. Ayrıca dükkan sahibi de kadınları "uygun şekilde başörtüsü takmamalarına" rağmen dükkana alması sebebiyle uyarı aldı. Bu cezalar, İran Yargı Erki Başkanı'nın "zorunlu başörtüsü kuralına uymayanların müsamaha gösterilmeden cezalandırılacağı" açıklamasının ardından geldi. Nisan itibariyle ise yeni bir yasal düzenleme İran'ın gündeminde: Planlanan bu düzenleme kıyafet yönetmeliğine uymayanların tespit edilerek 60 bin dolara kadar para cezasına çarptırılmasını mümkün hale getirecek. Üstelik düzenlemenin getireceği cezai yaptırımlar para cezasıyla da sınırlı değil; yönetmeliğe uymayan kadınların sürücü belgeleri ve pasaportlarına da el konulabileceği, iptal edilebileceği ayrıca kişilerin internet kullanımına yasak getirilebileceği bildirildi. Yasalaşması beklenen bu düzenleme yürürlüğe girerse fiziksel mekanlarda olduğu gibi sosyal medya için de geçerli olacak.

2008'den beri kadınların özgürlüğü için mücadele sürdürenlere verilen Uluslararası İnsan Hakları Simone de Beauvoir Ödülü ise bu sene İran'da direnen kadınlara ve Mahsa Amini'nin hatırasına verildi.¹⁰ 9 Ocak'ta Paris'te düzenlenen törende Jin Jiyan Azadi'nin ana slogan olduğu, İran'daki eylemlerden videolar da gösterildi.

AFGANİSTAN'DA TALİBAN BASKISI ARTARKEN KADINLAR HAKLARI İÇİN MÜCADELE ETMEYE DEVAM EDİYOR

Afganistan'daki Taliban yönetiminin gittikçe artan baskısı da ülkedeki kadın ve kız çocuklarının hayatlarını derinden etkilemeye devam ediyor. Taliban 2021 yılında Afganistan genelinde yeniden iktidara gelirken ılımlı politikalar izleyeceğini ifade etmişti. Ancak aradan geçen yaklaşık iki yıl boyunca her alanda pek çok yasak getirildi, kadınların ve kız çocuklarının birçok hakkı gasp edildi. Afganistan Devrimci Kadınlar Birliği'nin (RAWA) Taliban iktidarı tarafından yürürlüğe konan, kadınların aleyhine yasaları bir araya getirdiği liste de bu durumu açıkça ortaya koyuyor. Bu senenin gündemde en yoğun yer kaplayan yasaklarından biri ise üniversitelerin kadınlara kapatılmış olması. Bu yeni düzenleme geçtiğimiz yıl sonunda yazılı olarak duyurulmuştu. Kış aylarında eğitime ara verilen üniversiteler, Mart ayında yeni akademik döneme kadın öğrenciler olmaksızın başladı. Erkek öğrenciler derslere başlarken kampüs önlerinde toplanan kadın öğrenciler içeri alınmadı. Bunun üzerine sosyal medyadan boykot çağrısında bulunan kadın öğrenciler oldu. Kadınlar tarafından çeşitli şehirlerde eğitim yasaklarına karşı eylemler düzenlendi.¹¹ Taliban yetkilileri yasağın geçici olduğunu iddia etse de yaşanan gelişmeler bu iddianın doğruluğunu desteklemiyor. Örneğin, Mart sonunda, kadın ve kız çocuklarının eğitim hakkını savunan bir aktivist gözaltına alındı. Ülkedeki Birleşmiş Milletler Misyonu gözaltı haberini doğrularken Taliban'a gözaltı gerekçesi ile aktivistin tutulduğu yeri açıklaması ve savunmaya erişim hakkının güvence altına alınması çağrısında bulundu.

8 Mart'ta ise düzenledikleri eylemde bir araya gelen kadınlar Taliban'ın baskıcı politikalarına itirazlarını ve kadınlar olarak örgütlü mücadelelerine duydukları inancı dile getirdi. Ayrıca dünyanın dört bir yanındaki kadınlara da "Karanlığa karşı mücadelemizi protesto yoluyla desteklemelerini ve hükümetlerini, Taliban'ı desteklemekten vazgeçirmelerini istiyoruz" diyerek bir dayanışma mesajı ilettiler.

Afganistan'da kadınlar Taliban'ın baskıcı uygulamalarını düzenledikleri eylemlerle protesto ediyor / Kaynak: Gazete Karınca

Birleşmiş Milletler ülkedeki insan hakları ihlallerini ortaya koyan bir raporu Mart ayında Cenevre'deki İnsan Hakları Konseyi'nde sundu.¹² Temmuz-Aralık 2022 dönemini ele alan raporda, Taliban'ın kadın ve kız çocuklarını olası her türlü kamusal alanın dışına itmeye yönelik uygulamalarının "insanlığa karşı suç teşkil eden bir suç olan toplumsal cinsiyet zulmü anlamına gelebileceği" uyarısına yer verildi.

Ocak sonunda **Almanya** Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock yaptığı açıklamayla Almanya'nın İstanbul Sözleşmesi'ne koymuş olduğu iki çekinceyi kaldıracağını ve Şubat itibariyle sözleşmenin tam olarak uygulanmaya başlanacağını duyurdu.¹³ Sözleşme Almanya tarafından Şubat 2018'de uygulamaya sokulmuş ama sığınmacı ve göçmen kadınlarla ilgili iki maddeye çekince konmuştu. Ülkede sözleşmenin uygulanmaya başlanmasının beşinci yılında bu çekinceler de kaldırılacak. Haberi paylaşan Almanya Dışişleri Bakanı, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde yaptığı konuşmada Avrupa Birliği ülkelerini de sözleşmeyi onaylamaya davet etti.

ABD'de ülke çapında kürtaj hakkı eylemleri düzenlendi / Kaynak: Ekmek ve Gül

Amerika Birleşik Devletleri'nde 22 Ocak 1973 tarihinde kürtajı anayasal bir hak haline getiren ancak büyük tepkilere rağmen geçtiğimiz yıl iptal edilen, "Roe v. Wade" olarak bilinen Yüksek Mahkeme kararının 50'nci yıldönümü dolayısıyla ülke çapında binlerce kadın bir araya gelerek eylemler düzenledi.¹⁴ 46 eyalette 200'den fazla eylem gerçekleştirildi. Bu eylemlerde kadınlar kürtaj hakkının korunması, kısıtlanması ya da kaldırılmasını eyaletlerin tercihine bırakan mahkeme kararına itirazlarını dile getirdi. Geçen yıl alınan bu karar izleyen süreçte 14 eyalette kürtaj hakkı ya kaldırıldı ya da büyük ölçüde kısıtlandı.

İspanya regl iznine dair yasal bir düzenleme getiren ilk Avrupa ülkesi oldu.¹⁵ Geçtiğimiz yıl Mayıs ayında parlamentoya sunulan düzenlemeye göre üç güne kadar alınabilen, doktor değerlendirmesiyle beş güne çıkarılabilecek ücretli regl izninin masraflarını devletin sosyal güvenlik hizmetleri karşılayacak. Ayrıca regl ürünlerine okullarda ve hapishanelerde, hormonal doğum kontrol hapları ve ertesi gün haplarına ise devletin sağlık merkezlerinden ücretsiz olarak erişilebilecek. Yasa aynı zamanda kürtaj hakkını da 16 ve 17 yaşındakilerin aile izni gerekmeksizin yararlanabileceği şekilde genişletiyor ve kürtaj hizmetinin devlet hastanelerinde sunulmasını güvence altına alıyor. Son olarak, kabul edilen yasal düzenleme kapsamında 16 yaşından büyük olanlara tıbbi gözetim şartı aranmaksızın yasal olarak kayıtlı cinsiyetlerini değiştirme hakkı da tanınıyor.

İspanya'nın sol koalisyon hükümetinin son aylarda getirdiği yasal düzenlemeler bunlarla da sınırlı değil. 8 Mart yaklaşırken hükümetin kabul ederek meclise gönderdiği bir diğer yasa tasarısı da özel şirketler ve kamu kurumlarında yönetici kadrosunun en az %40'ının kadın olmasını zorunlu tutacak bir düzenlemeye ilişkin.¹⁶ Tasarı kapsamındaki kota uygulaması 250'den fazla çalışanı bulunan ve yıllık iş hacmi en az 50 milyon Euro olan şirketler ile kamu kurum ve kuruluşları için geçerli olacak. Ayrıca %40 zorunlu kadın kotası Bakanlar Kurulu, siyasi partilerin seçim listeleri, meslek örgütlerinin yönetim kurulları ve kamu kurumlarınca belirlenen jüri üyeleri için de uygulanacak. Tasarı meclisten geçerse 1 Temmuz 2024 itibarıyla uygulamaya girecek. Yasa önerisi kaynağını Avrupa Parlamentosu'nda onaylanan ve 2026'ya kadar tüm AB üye ülkelerinde direktör pozisyonlarının %40'ında kadınların bulunması kararına dayanıyor.

Ayrıca Ocak ayı içinde erkek şiddeti nedeniyle ülke genelinde 6 kadın ve kız çocuğunun hayatını kaybetmesinin ardından, İspanya hükümeti ev içi şiddet alanından uzmanları acil toplantıya çağırdı.¹⁷ Aralık ayında da benzer bir toplantı gerçekleştiren hükümet, erkek şiddetine karşı önleyici nitelikte bir yasal değişiklik üzerinde çalışıyor.

Hindistan'ın kuzeydoğusunda bulunan Assam eyaletinde 18 yaş altındaki kız çocuklarının yasa dışı evlendirilmesine karşı başlatılan operasyon kapsamında iki binden fazla kişi tutuklandı.¹⁸ Eyalette 2021 yılında kayıtlara geçen çocukların evlendirilmesi vakalarının sayısı 155. Birleşmiş Milletler'in 2021 tarihli bir raporuna göre ise Hindistan, çocuk yaşta evlilik sayısının en yüksek olduğu ülke.

Uganda'da meclis, "nefret yasası" olarak değerlendirilen LGBTİ+ karşıtı yasayı 2'ye karşı 387 oyla onayladı.¹⁹ Yürürlüğe konması için devlet başkanı tarafından da onaylanması gereken düzenleme, LGBTİ+ olduğunu ifade etmeyi suç olarak tanımlıyor ve bunun 10 yıla kadar hapisle cezalandırılmasını öngörüyor.²⁰ Ayrıca tasarıyla eşcinsel ilişkide bulunanlar ile LGBTİ+'ları işe alanlar, teşvik edenler ve finanse ederek destekleyenlere idam ve müebbet hapis cezası verilmesinin önü açılıyor. Uganda Devlet Başkanı eşcinselliğin Batılı ülkelerin bir dayatması olduğunu ileri sürerken yasa tasarısı karşıtları, önerinin anayasaya aykırı ve temel insan haklarını ihlal eder nitelikte olduğuna dikkat çekiyor. Daha önce benzer bir yasa tasarısı Uganda Anayasa Mahkemesi tarafından usule ilişkin gerekçelerle iptal edilmişti.

İtalya'da ise geçtiğimiz yıl iktidara gelen aşırı sağ iktidar, eşcinsel çiftlerin çocuklarının yasal ebeveynleri olarak kayıt edilebildiği yerel uygulamaları durdurmak amacıyla, bu uygulamaya olanak sağlayan Milano Belediyesi'ne bir talimat gönderdi.²¹ Ayrıca parlamentoda da "ulusal hukuka müdahale" anlamına geldiği gerekçesiyle Avrupa Komisyonu'nun herhangi bir Avrupa Birliği üyesi ülkede tanınan ebeveynlik haklarının heteroseksüel ya da homoseksüel ayrımı gözetmeksizin diğer üye ülkelerde de tüm ebeveynlere tanınmasına ilişkin tavsiye kararı bloke edildi. Hem yerel yönetimlere giden talimat hem de parlamentonun, Avrupa Komisyonu'nun "eşitlik paketi" kapsamındaki tavsiye kararını uygulamayı reddetmesi muhalif siyasiler ve halkın bazı kesimleri tarafından tepkiyle karşılandı.

Avrupa Birliği, kadın ve erkekler arasındaki ücret ayrımcılığını ortadan kaldırmak amacıyla üye ülkelerdeki kurumlara şeffaflık zorunluğu getirecek.²² Mart ayında Avrupa Parlamentosu'nda kabul edilen düzenleme bu konuda mağduriyet yaşıyanların yargıya erişimini kolaylaştırmaktan eşit ücret kuralına uymayan şirketlere uygulanacak cezalara, işletmelere getirilecek periyodik bildirim ve raporlama zorunluluklarından bilgi edinme ve tazminat haklarına kadar çeşitli tedbirler öngörüyor. Avrupa Parlamentosu'nun kabul ettiği düzenleme, komisyon tarafından onaylanıp Resmi Gazete'de yayımlandıktan 20 gün sonra yürürlüğe girmiş olacak. Yürürlüğe girişini izleyen üç yıl içinde de Avrupa Birliği üyesi ülkelerin bu düzenlemeleri ulusal yasalarına dahil etmesi gerekecek.

Ayrıca 8 Mart öncesinde kabul edilen yaptırım paketi kapsamında Avrupa Birliği tarafından cinsel şiddet faillerine yaptırım uygulanmaya başlanacak.²³

Hollanda'nın girişimiyle getirilen düzenleme cinsel şiddet faillerinin genellikle cezasız kaldığına, ancak bunun değişıceğine işaret eden bir uygulama olarak tanıtılıyor. Birliğin bu uygulaması kapsamında, kişı ya da kurum olabilen cinsel şiddet failleri "kara liste"ye alınacak. Listedekilerin Avrupa'daki hesapları dondurulacak ayrıca bu kişı ve kurumlara Avrupa Birliği ülkelerine seyahat ve ticaret yasağı uygulanacak. Bu yaptırımların cinsel şiddet uygulayanlara, eylemlerinin sonuçlarından kurtulamayacaklarına dair açık bir mesaj olduğunu belirten Hollanda hükümeti, dünya genelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmayı amaçladıklarının altını çizdi.

- 1 <https://bianet.org/haber/jina-mahsa-amini-protestolarinda-bugune-kadar-524-kisi-oldu-272872>
- 2 <https://bianet.org/haber/iran-insan-haklari-derneği-26-gunde-55-kisi-idam-edildi-273447>
- 3 <https://hengaw.net/en/news/archive/58712>
- 4 <https://bianet.org/haber/af-orgutu-iran-da-cocuklara-da-iskence-yapildi-275789>
- 5 <https://www.bbc.com/turkce/articles/c6pw63gl51zo>
- 6 <https://bianet.org/haber/iran-kiz-ogrencilerin-zehirlenmesiyle-ilgili-sorusturma-baslatti-275005>
- 7 <https://bianet.org/haber/iran-da-okullarda-toplu-zehirlenme-uc-eyalette-daha-kiz-ogrenciler-zehirlendi-277032>
- 8 <https://bianet.org/haber/iran-da-iki-kentte-25-kiz-ogrenci-daha-zehirlendi-276824>
- 9 <https://www.bbc.com/turkce/articles/cll902n78edo>
- 10 <https://jinhaagency.com/en/actual/2023-simone-de-beauvoir-prize-awarded-to-iranian-women-32600>
- 11 <https://www.bbc.com/news/world-asia-64048082>
- 12 <https://tr.euronews.com/2023/03/06/bmden-afghanistan-raporu-talibanin-kadnlara-yonelik-muamelesi-insanliga-karsi-suc-olabilir>
- 13 <https://www.dw.com/tr/almanya-i%C3%87stanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesini-tam-uygulamaya-ba%C5%9Fl%C4%B1yor/a-64500942>
- 14 <https://ekmekvegul.net/sinirlarin-otesi/abdde-kadnlar-kurtaj-hakki-icin-bir-araya-geldi>
- 15 <https://tr.euronews.com/2023/02/16/ispanya-ucetli-adet-sancisi-izni-veren-ilk-avrupa-ulkesi-oldu#:~:text=Regl%20iznine%20ili%C5%9Fkin%20d%C3%BCzenleme%20sayesinde,doktordan%20hasta%20ka%C4%9F%C4>
- 16 <https://tr.euronews.com/2023/03/07/ispanyada-kadin-yoneticisi-kotasini-yuzde-40a-cikaran-tasari-mecliste>
- 17 <https://tr.euronews.com/2023/01/24/ispanyada-kadin-cinayetleri-hukumet-2-kez-acil-toplanti-cagrisi-yapti>
- 18 <https://tr.euronews.com/2023/02/04/hindistanda-yasa-disi-cocuk-evlilikleri-nedeniyle-2-bin-kisiyi-gozaltina-alindi>
- 19 <https://tr.euronews.com/2023/03/22/uganda-meclisi-escinsellige-olum-cezasi-ongoren-yasa-tasarisini-kabul-etti>
- 20 <https://kaosgl.org/haber/uganda-parlamentosu-nefret-yasasini-kabul-etti>
- 21 <https://www.bbc.com/turkce/articles/cd1m04p4l20o>
- 22 <https://www.bbc.com/turkce/articles/czk88vml810o>
- 23 <https://www.bbc.com/turkce/articles/c4nj16429yjo>

Seçimlere Giderken Haklarımız, Hayatlarımız

Berfu Şeker

Fotoğraf: Serra Akcan / csgorselarsiv.org

14 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleşecek tarihimizin belki de en önemli seçimine doğru giderken haklarımız da kazanımlarımız da hiç olmadığı kadar tehlikede. Kadınların ve LGBTİ+'ların yaşamları üzerinden Cumhuriyetçi seçime günler kala karanlık bir pazarlık başlattı. Müslüman feminist Gonca Kuriş'in işkence edilerek öldürülmesi ve sayısız faili meçhul cinayetin sorumlusu Hizbullah'ın siyasi örgütlenmesi HÜDA PAR'ın yönetici kadrosundan dört isim, AKP listelerinden milletvekili aday gösterildi. HÜDA PAR'ın sözümlerine ona "2023 Seçim Vizyon Belgesi"nde "6284'ün değiştirilmesi", "zinanın suç olması", "nikahsız birlikliklerin suç sayılması", "kadının fitratına uygun çalışması", "nafakanın kaldırılması", "karma eğitimin zorunlu olmaması" gibi kadın düşmanı ve laiklik karşıtı talepler yer aldı. Yeniden Refah Partisi'nin AKP ile ittifak şartı olarak sunduğu 30 maddelik listede ise kadın haklarının gasp edilmesine yönelik şu maddeler yer aldı: İstanbul Sözleşmesi'nin iptalinin TBMM'de de oylanması ve uzantısı 6284 sayılı Kanun'un aile bütünlüğünü bozucu hükümlerinin ayıklanması, sapkınlıkların önlenmesi,

toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin düzenlemelerden vazgeçilmesi, milli eğitim müfredatının milli ve manevi değerlerimize uygun hale getirilmesi, zinanın suç sayılması.

AKP'den Özlem Zengin ve Derya Yanık, bu beyanlar karşısında 6284'ü koruyan açıklamalarda buldukları için AKP çevresinden erkeklerin dijital şiddetine, tehdit ve hakaretlerine maruz kaldı. Cumhuriyetçi'nin Yüksek Seçim Kurulu'na teslim ettiği ittifak protokolünde ise bu talepler "Aile bütünlüğünün korunması için mevcut yasalardaki aykırı hükümlerin ayıklanmasına, manevi değerlerimize aykırı fillerin ve sapkınlıkların önlenmesine yönelik yasal düzenlemelere, süresiz nafaka konusundaki mağduriyetlerin giderilmesine ağırlık verilecektir" ifadeleriyle yer aldı. Seçimleri Cumhuriyetçi'nin kazanması durumunda; ekonomik kriz, sosyal adaletsizlik, fırsat eşitsizliği, iklim krizi, afetler ve derin yoksullukla mücadele konusunda hiçbir politika önermesi olmayan bu bloğun kadınlar, LGBTİ+'lar, ve Kürtler başta olmak üzere Türkiye'nin ezilenlerine yönelik bir savaş başlatacağını öngörmek çok da zor değil.

CUMHUR İTTİFAKI'NIN KADIN DÜŞMANLIĞI VE LGBTİ+ NEFRETİ ÜZERİNE ÖRÜLEN SEÇİM PROPAGANDASI

AKP'nin iktidarda olduğu 21 yıl boyunca kazanılmış haklarımıza ve yaşamlarımıza yönelik saldırılar iktidar eliyle örgütlendi. Dolayısıyla AKP'nin HÜDA PAR ve Yeniden Refah Partisi'yle kadınları ve LGBTİ+'ları hedef alan ittifakı çok da şaşırtıcı değil. Recep Tayyip Erdoğan'ın kadınlarla erkeklerin fitrata göre eşit olmadığını söylediği 2010 senesinden bu yana, kadınların tek tip, muhafazakâr ve hiyerarşik bir aile tasavvuru dışında yaşam kurma çabalarını engelleyecek her türlü politika ve uygulama devreye sokuldu. Kürtaja fiili yasak, kız çocuklarına yönelik cinsel istismarın evlilik adı altında meşrulaştırılmaya çalışılması, kadınların yoksulluk nafakasını boşanmalarını engellemek için kaldırma çabaları, İstanbul Sözleşmesi'nden tarikatlarla yapılan pazarlıklar sonucunda Cumhurbaşkanlığı Kararı ile bir gecede çıkılması bunlardan sadece birkaçı. 2022 senesinde feministlerin ve LGBTİ+ aktivistlerinin yaşam hakkına saldırının da iyice yükseldiğini, barışçıl protesto hakkını kullanan kadın ve LGBTİ+'lara yönelik polis şiddeti ve işkencenin iyice arttığını hep birlikte deneyimledik. Bunun karşısında ise rahatlıkla örgütlenen hiçbir müdahaleyle karşılaşmayan ve LGBTİ+'ların yaşam hakkına saldırmayı hedefleyen nefret mitingleri hiçbir engelle karşılaşmadan düzenlendi hatta kamu kaynaklarıyla bu mitinglere çağrıda bulunuldu. Bunlar kadınlar ve LGBTİ+'lar olarak son 10 yılda yaşadığımız travmaların sadece küçük bir kısmı.

2002 AKP kuruluş bildirgesinde belirtildiği üzere kendini muhafazakar, aile odaklı bir parti olarak tanımlayan AKP; "aile yapısını koruma" adı altında toplumsal cinsiyet rollerini katılaştırmak, kadına yönelik şiddeti önleme mekanizmaları başta olmak üzere her türlü kurumsal yapının içini boşaltmak, kadın ve trans cinayetlerinin yargı marifetiyle cezasızlıkla ödüllendirilmesini sağlamak, bakım emeğini kadınların doğuştan gelen bir görevi olarak sunarak kadınları "esnek çalışma" adı altında iş gücünün dışına itmek ve dinin ataerkil yorumları ve aile yapısı argümanları üstünden kadınların hayattaki seçim hakkını engellemek gibi pek çok politikaya imza attı. Kadın ve LGBTİ+ hareketinin üstün mücadelesiyle elde edilen yasal kazanımlar "yerli ve milli olmamak, aileyi yıkmak ve toplum düzenini bozmakla" itham edildi, hedef alındı, erkek grupları tarafından meclis komisyonlarında kadın düşmanlığına AKP tarafından alan açıldı. Sosyal medyada troll yöntemleriyle örgütlenen köktenci azınlık gruplar, arkasındaki sınırsız kaynaklarla sanki toplumda kadın haklarına karşı bir duruş varmış gibi göstermek için elindeki medya gücünü de kullanarak sesini en yüksek perdeden çıkardı.

"LGBTİ+'LAR AİLEMİZİ YIKIYOR" VE "YERLİ VE MİLLİLİK"

6 Şubat depremlerinden hemen önce bize dayatılan gündemi hatırlayalım: "başörtüsünü anayasal güvence altına almak ve aile yapısını korumak" adı altında kadınları başörtülü/ başörtüsüz diye ayıran, başörtülü kadınların iradesini kendi himayesinde görüp tek tipleştirilen ve LGBTİ+'lara karşı nefreti ve ayrımcılığı anayasal boyuta taşıyan anayasa değişikliği teklifi ve seçimlerle birlikte bu değişiklik teklifinin referanduma taşınarak seçim sandığının yanına konulma ihtimali. "Aile yapısını koruma" adı altında erkek egemenliği ve heteroseksizmin sınırlarını çizdiği kadınlık- erkeklik rolleri ve erkeğin evin reisi olduğu hiyerarşik aile kurumu dışında herhangi bir varoluşu kendine düşman bellediğini ilan eden iktidarın, yine bu söylemlerle kendine siyasi kariyer elde etmek isteyen Yeniden Refah Partisi ve HÜDA PAR'ın argümanları ise hiç de yerli ve milli değil. Başını Vatikan ve Rusya'nın çektiği, Amerika ve Avrupa'nın muhtelif ülkelerinde de örgütlenen toplumsal cinsiyet karşıtlarının neo-sağ popülist söylemleri ve politikalarını adapte ederek bu seçimleri Macaristan'daki gibi LGBTİ+ düşmanlığı üzerinden kazanmaya çalışmak batıdaki sağcılığın kötü bir taklidinden ibaret.

15 milyon insanın ve 11 ilin etkilendiği 6 Şubat depremlerinde AKP tarafından devletin tüm kurum, mekanizma, insan kaynağı ve maddi kaynaklarının içinin nasıl boşaltılmış olduğunu hep birlikte çok acı bir şekilde gördük, deneyimledik. Herhangi bir hak öznesinin ya da hak grubunun sadece var olduğu, örgütlendiği ve haklarını aradığı için "aileyi yıktığı" gibi temelsiz bir argümanın 6 Şubat depremleriyle birlikte de aslında çöktüğünü gördük. Pek çok aile depremler sonucunda yok oldu, dağıldı ve parçalandı. Devletin imkanlarının vatandaşını enkazın altından dahi çıkarmaya yetmediği, yeltenmediği, bunu beceremediği bir ortamda kadınlar, feministler, lubunyalılar yaşamı yeniden kurmak için dayanışma ağlarını çok hızlı bir şekilde örgütledi. Bir tarafta neoliberal ataerkil ölüm politikaları devreye sokulmaya çalışılırken yaşam partiyarka, heteronormativite ve kapitalizme karşı mücadele edenlerin sayesinde dayanışmayla tekrar kuruldu.

Bizler, 21 yıldır giderek ağırlaşan tehditkar koşullarda dayanışmadan, örgütlenmemizden ve politik sözümüzden aldığımız güçle insan hakları temelli, katılımcı bir demokrasi ve barışçıl bir Türkiye için itiraz etmeye ve isyan etmeye devam ettik. AKP ve ittifakındaki partilerin erkeğe tabi makbul kadınlık tanımını her defasında ters düz etmeye, ezberleri bozmaya, şiddet dolu ailelerden uzaklaşmaya ve kendini gerçekleştirme arzusunu hayata geçirmeye devam ettik. Seçimlerin sonucu ne olursa olsun tüm dayatmalara karşı direnmeye devam edeceğiz çünkü 10 yıllardır süren mücadelemiz sonucunda kadınlar ve lubunyalılar olarak çok önemli bir şey kazandık: eşitlik ve özgürleşme talebinin kiteselleşmesi. Öfkemizle eşitsizliğe ve haksızlıklara, aile ve devlet baskısına ve şiddetine karşı başkaldırmaya devam edeceğiz. Güzel günler göreacağız.

MAYIS – ARALIK 2023

MOR
BÜLTEN
SON SAYI

44

KADININ İNSAN HAKLARI DERNEĞİ 30 YAŞINDA! • İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NDEN ÇEKİLME KARARINA KARŞI AÇTIĞIMIZ DAVANIN DURUŞMASI DANIŞTAY'DA GÖRÜLDÜ • ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNE HAYIR DİYORUZ! • İSRAİL FİLİSTİN HALKINA AÇTIĞI SAVAŞI ACİLEN DURDURMALI! • DEPREM SONRASI SÜRECE KADINLAR ÖZELİNDE BAKMAK

Bu Sayıdan

Mor Bülten'in 44. ve Son Sayısından Merhaba!

Derneğimizin 30'uncu yaşını kutladığımız bu yılın ikinci yarısındaki çalışmalarımıza ve kadın hareketinin gündemlerine odaklandığımız bu sayıda size iki önemli haberimiz var. İlk olarak, yolculuğunun 30 yılını geride bıraktığı bu dönemde derneğimizin adını ve logosunu, tespit ettiğimiz ihtiyaçlar doğrultusunda yenilemek üzere çalıştık. Bu çalışmalar sonucunda, şimdiye kadar aldığımız beğeni dolu yorumlarla mutlu olduğumuz yeni logomuzu belirledik. Bundan böyle yeni logosu ve Kadının İnsan Hakları Derneği olarak yenilenen adıyla yoluna devam eden derneğimiz, haklarımız ve hayatlarımız için hep birlikte yürüttüğümüz mücadeleyi ve dayanışmamızı büyütme için hevesle çalışmaya devam edecek.

Diğer haberimiz ise *Kadınlarla Mor Bülten*'e ilişkin. Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı'nın (KİHEP) dayanışma ağı içerisinde yer alan KİHEP eğiticileri, katılımcıları ve KİH ekibi arasında iletişim ve dayanışmayı canlı tutabilmek amacıyla Şubat 2006'da yayınlamaya başladığımız *Kadınlarla Mor Bülten*, zaman içerisinde çeşitli içeriklerle zenginleştirmeye çalıştığımız bir yayın olarak günümüze kadar devam etti. Birçok yol arkadaşımızın yazılarıyla zenginleşen *Mor Bülten*, başlangıcından bu yana, pek çoğumuz için söylemek istediklerimizi başkalarıyla paylaşmak için bir alan açtı ve yazma deneyimi kazanmamıza imkan verdi. Bunun yanında, dernek olarak yürüttüğümüz çalışmalar dışında Türkiye ve dünyadan feminist mücadele ve kazanımları da paylaşmanın araçlarından biri oldu. Ancak değişen koşullar sebebiyle, geniş ekip olarak yaptığımız değerlendirmeler ve tespit ettiğimiz farklı ihtiyaçlar doğrultusunda *Kadınlarla Mor Bülten*'i sonlandırma kararı aldık. Günümüz koşullarında bilgimizi, deneyimlerimizi ve tanıklıklarımızı birbirimizle etkin bir şekilde ve yeni yollar ve araçlar bularak paylaşmanın önemini farkındayız. Hem bu sebeple hem de *Mor Bülten* aracılığıyla ulaştığımız, yazılarına yer verdiğimiz sizlerle temasımızı ve bulduğumuz bu alanı korumaya devam edebilmek için derneğimizin web sitesinde ayrı bir bölüm açacağız...

Bu sayımızda da dernek olarak bu yılın ikinci yarısında yaptığımız çalışmalarını *Bizden Haberler* bölümünde "2023'ün İkinci Yarısında Yürüttüğümüz Faaliyetler ve Çalışmalar" başlığıyla derledik. Bu bölümde, Birleşmiş Milletler Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet, Sebepleri ve Sonuçları Özel Raportörü'nün Türkiye raporunu ve KİH olarak sürece katkımızı sizinle paylaştığımız yazımızı da okuyabilirsiniz. Derneğimizin 30. yılına özel, on yıllara yayılmış yolculuğumuzu hatırlatan bir yazıya buradan ulaşabilirsiniz. Bu yılın ikinci yarısında KİHEP çalışmalarımız son hızıyla devam ederken gerçekleşen sertifika törenlerini derlediğimiz yazıyı ve daha da güçlenerek çıktığımız KİHEP Eğitici Buluşması

hakkındaki haberi bu bölümde bulabilirsiniz. Son olarak iki sene önce dernek olarak açtığımız İstanbul Sözleşmesi'nden Türkiye'nin çekilmesine yönelik davanın Danıştay'da görülen celsesinde yaptığımız savunmayı da bu bölümde sizlerle paylaşıyoruz.

Kadın Hareketinden bölümünde ise yaklaşık bir sene önce kurulan ve faaliyetlerine son hız devam eden Fark-Et Derneği'yle yaptığımız söyleşiyi okuyabilirsiniz. Türkiye'nin farklı yerlerinden 22 farklı kadın, feminist ve LGBTİ+ örgütünün toplumsal cinsiyet, LGBTİ+ hakları ve eşitlik karıştı Anayasa değişikliği çalışmalarına istinaden bir araya gelerek oluşturduğu Hepimiz için Anayasa Koordinasyonu'nun ilk bildirisine buradan ulaşabilirsiniz. Ayrıca, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından finanse edilen ve Türkiye Adalet Akademisi'nin ortak olduğu "Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması: Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması" isimli ortak proje kapsamında gerçekleştirilen toplantıya katılan feminist örgütler olarak yazdığımız basın bültenini sizinle paylaşıyoruz. Müslüman Toplumlarında Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'nda (CSBR) yer alan ve Türkiye'de çalışma yürüten örgütler olarak "İsrail Filistin Halkına Açtığı Savaşı Acilen Durdurmalı" başlığıyla yazdığımız bildiriye de yine bu bölümde okuyabilirsiniz.

Kadınlardan bölümümüzde ise Denizli'den bir KİHEP katılımcımızın kaleme aldığı yazıyı ve Eskişehir'de tamamlanan bir KİHEP grubundan sekiz katılımcının KİHEP sürecini kendi pencerelerinden değerlendirdikleri yazıyı sizinle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bu sayımızın *Dünyadan* bölümü için bu yaz boyunca dünyanın pek çok yerinde mücadele eden kadın ve LGBTİ+'ların eylemlerini sizler için derledik.

Son olarak, *Serbest Köşe*'de Diyarbakır, Adıyaman ve Malatya'da kadınlarla deprem sonrası psikososyal destek çalışması yürüten iki ekip üyemizin bölgeye ve kadınların ihtiyaçlarına, deneyimlerine dair gözlemlerini kaleme aldıkları yazıyı paylaşıyoruz.

Zorlu fakat bir o kadar da mücadele ve dayanışmayla dolu bir seneyi daha geride bırakıyoruz. 2024'te de, 30 yıldır olduğu gibi barış için, eşit ve özgür hayatlar için, haklarımız için çalışmaya, mücadele etmeye, dayanışmamızı büyütme devam edeceğiz.

Mor Bülten'in son sayısını buruk bir sevinçle sizlerle paylaşırken bugüne kadar yazılarıyla, hazırlık sürecindeki emekleriyle *Mor Bülten*'e katkı veren herkese ayrı ayrı teşekkür ediyor ve tüm okuyucularımıza dayanışmamızla güçlenmeyi sürdüreceğimiz bir yıl diliyoruz.

Kadının İnsan Hakları Derneği

Kadının İnsan Hakları Derneği 30 Yaşında!

Ebru Batık

Her doğum günü özel ve kıymetlidir. Ancak bu sene bizim için biraz daha özel. Çünkü binlerce kadının emeği ile yoğrulmuş,ilmek ilmek işlenerek bu günlere gelmiş bir oluşumun, Kadının İnsan Hakları Derneği'nin 30'uncu yaşını kutluyoruz!

1990'ların ilk çeyreği Türkiye kadın hareketi için de oldukça önemli bir döneme işaret eder. Liberal politikaların güç kazanması ile beraber, bağımsız kadın örgütleri giderek azalan kamu hizmetlerini üstlenecek çalışmaların yürütücüsü olarak STK'laşmaya başladı.¹ "Özel alan politiktir" şiarıyla yola çıkan kadın örgütleri, cinsiyet eşitliği, yasalarda var olan hakları öğrenmek, kadınların sosyal ve ekonomik açıdan güçlenmesi, kadına yönelik şiddet ve cinsel tacizin görünür olması gibi birçok insani talep için yoğun bir mücadeleye girişti. 1990'da Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 1993 yılında ise Kadın Dayanışma Vakfı ve Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği kuruldu. Buz mavisi kot, altı lastikli tayt, kelebek toka ve Kenan Doğulu'nun güneş kolyesi döneme damgasını vururken kadınlar her fırsatta bir araya gelerek yasalarda yer alan haklarını konuşuyor, birbirinden öğrenmenin ve kadın dayanışmasının gücünü keşfediyordu. Afişler elle çizilip fotokopi makinelerinde çoğaltılıyor, kadınlar vapurlarda tacize karşı mor iğneyi tanıtıyordu. O günlerde, bir yasal okuryazarlık projesi olarak ortaya çıkan Kadının İnsan Hakları Eğitimi'nin Ümraniye'de açılan ilk grubunu, derneğin kurucularından Pınar İlkkaracan şöyle anlatıyor:

"Grup çalışması için onlara bir önerim vardı, dedim ki 20-25 kişiyi geçmesin. Bir mahallede 50 kişiden talep gelmiş, 'Bizim eğiticimiz 20 kişi dedi, başka alamayız' demişler. Giriş katında bir evde yapılıyor toplantı. Geri kalan 30 kadın toplanıp gelmiş, camı tıklatıyorlar, diyorlar ki bari camı açsanız da biz dışarıdan dinlesek olmaz mı?"

Kadının İnsan Hakları Derneği, tek bir kadını bile dışarda bırakmayarak, hak temelli, kapsayıcı ve eşitlikçi çalışmalarıyla günümüze kadar on binlerce kadına dokundu ve dokunmaya devam ediyor. Kuşkusuz ki geçen bu 30 yılda, siyasi iklimler, ekonomik göstergeler, iktidarlar, kültürel kodlar, moda akımları, popüler müzik listeleri oldukça değişti, teknoloji gelişti ama değişmeyen bir şey varsa o da kadınların heyecanı ve tüm yaşananlara rağmen azalmayan, aksine güçlenen ve çoğalan mücadelecisi ruhu. "Hak ediyoruz!" deme cüretini gösteren, önce kendilerini sonra çevrelerini değiştiren kadınlar, iyi ki varsınız!

İyi ki doğdun KİH! Tüm kadınların ve LGBTİ+'ların güçlü, özgür ve eşit hissettiği daha nice yıllara...

¹ Serpil Sancar, 2011, Türkiye'de Kadın Hareketinin Politij: Tarihsel Bağlam, Politik Gündem ve Özgünlükler. <https://kasaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/34/2013/09/Serpil-Sancar-Turkiyede-Kadin-Hareketinin-Politigi.pdf>

2023'ün İkinci Yarısında Yürüttüğümüz Faaliyet ve Çalışmalar

İZMİR KENT KONSEYİ VE KARABAĞLAR KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ DENEYİM AKTARIM TOPLANTISI

KİHEP eğitimcilerimiz Seher Gündoğan ve Ayla Erdoğan, İzmir Kadın Dayanışma Derneği adına yürütme kurulu üyesi oldukları İzmir Kent Konseyi ve Karabağlar Kent Konseyi kadın meclislerindeki çalışmalarını, İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi üyeleri ile paylaştılar. Çalışma pratiklerini ve deneyimlerini aktardıkları bu toplantı için kendilerine bir kez daha teşekkür ederiz.

“DÜNÜ BUGÜNÜ VE YARINIYA 6284” ÇEVİRİMİÇİ PANEL

Türkiye’de kadınların haklı mücadeleleri sonucunda elde ettikleri kazanımlardan biri olan 6284 sayılı Kanun’un kabul tarihi olan 20 Mart’ta Kadın Meclisi tarafından “Dünü, Bugünü ve Yarınıyla 6284” adlı panel İstanbul Kent Konseyi’nin YouTube kanalından canlı yayın olarak gerçekleştirildi. İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi Yürütme Kurulu’nda bulunan Kadın Zamanı Derneği’nden Avukat Ekin Baltaş ve ekibimizden Ezel Buse Sönmezocak panele konuşmacı olarak katılım sağlarken etkinliğin moderasyonunu, Kadın Meclisi moderatörü Deniz Altuntaş gerçekleştirdi.

PARÇASI OLDUĞUMUZ EUROMEDRIGHTS’IN KADIN HAKLARI VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTISINA KATILDIK

KİH olarak aktif katkı sunduğumuz EuroMedRights’ın Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu olarak iki senede bir yapılan yüz yüze toplantılar kapsamında bu sene 5-7 Mayıs tarihleri arasında Fas’ın başkenti Rabat’ta bir araya geldik. Çalışma grubunun mevcut dönemdeki proje ve stratejilerini değerlendirmenin yanı sıra gelecek dönem için öncelikli konuların da konuşulduğu toplantıda, KİH olarak İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme sonrası mevcut durum ve direniş stratejileri üzerine bir sunum yaptık.

SWANA BÖLGESEL DİYALOG FORUMU’NU DÜZENLEDİK

The Center of Transformative Narratives, Fös Feminista, The A Project, ve Center for Egyptian Women’s Legal Assistance ile birlikte ortak düzenleyicisi olduğumuz SWANA Bölgesel Diyalog Forumu’nu 29-30 Mayıs tarihlerinde gerçekleştirdik. Küresel Güney’de hak mücadelesi veren savunucularla bir araya geldiğimiz çevrimiçi forumda hak karşıtı politika ve söylemlerin başta kürtaj olmak üzere cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarını nasıl etkilediğini ve bu saldırılara karşı bölgede geliştirdiğimiz başarılı feminist stratejilerimizi konuştuk. Bu kapsamda ulus ötesi ve bölgesel feminist dayanışma ve stratejilere yönelik olasılıklarımızı yeniden düşündük ve birbirimizden aldığımız ilhamla “Mücadeleye devam!” dedik.

ÜÇÜNCÜ GENİŞ EKİP KAMPI’NDA BİR ARAYA GELDİK

Artık “geleneksel” diyebileceğimiz kampımızın üçüncüsünü 31 Mayıs - 4 Haziran tarihleri arasında Ağva’da gerçekleştirdik. Bir önceki kampta başladığımız stratejik planlama çalışmalarımızın değerlendirmesini sürdürürken, bir sonraki planlama dönemi için bu süreçte çıkardığımız derslerin üzerinden geçtik. Elbette bu kampımızda en önemli gündemlerden bir tanesi seçim sonuçlarının hayatımıza etkileriydi. Tahmin edebileceğiniz gibi kampımızın bir kısmı bu gündem nedeniyle karamsar ve tatsız geçtiyse de; feminist hareketin gücünü, dayanışmamızı hatırlayarak içimizi rahatlattık ve umut dolu bir enerjiyle kampımızı tamamladık.

EuroMedRights’ın Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu toplantısı

CİNSEL SAĞLIK VE ÜREME SAĞLIĞI HAKLARI PLATFORMU (CİSÜ) PLANLAMA KAMPINDAYDIK

Yürütme Kurulu üyesi olduğumuz Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları Platformu'nun (CİSÜ) 9-11 Haziran'da düzenlediği planlama kampına katıldık. Kampta CİSÜ'nün kurulduğu günden bu yana geçen üç yılımızı gözden geçirerek önümüzdeki dönemde platformun işleyişini nasıl geliştirebileceğimizi, CİSÜ olarak hangi konulara odaklanacağımızı konuşma fırsatı bulduk.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ SEMİNERİ ORYANTASYONLARI VE SEMİNER UYGULAMALARI

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Çan Meslek Yüksekokulu'da TCE Semineri gerçekleştirdik.

2022 yılında yüz yüze uyguladığımız Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Semineri için ilk kez İzmir'de bir oryantasyon düzenlemiştik. Oryantasyona katılan eğiticilerimiz Ayla Erdoğan, Seher Gündoğan ve Gülseren Demir ilk seminerlerini 23 Haziran 2023 tarihinde Gaziemir Belediyesi personelleri ile gerçekleştirdi.

23 Eylül 2023'te İstanbul Samsunlu Genç İş İnsanları Derneği ile 6 Aralık 2023'te Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Çan Meslek Yüksekokulu öğrencileri ile Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminerleri Duygu Dokuz ve Nigar Etizer Karacık tarafından gerçekleştirildi.

12 Kasım 2023'te yüz yüze toplumsal cinsiyet eşitliği semineri için ikinci oryantasyon çalışmasını tamamladık. 80'den fazla KİHEP eğiticisinin katıldığı, İstanbul'da gerçekleşen oryantasyonda seminer içeriğini eğiticilerimizle paylaştık ve seminer uygulama stratejileri üzerine konuştuk. Şimdiye kadar yaklaşık 7.000 kişiye ulaşan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminer programımızın KİHEP eğiticilerinin de uygulamalarıyla gelecek dönemde on binlerce kişiye ulaşmasını hedefliyoruz.

Evvel Temmuz Festivali, Samandağ/Çöğürlü Mahallesi

HATAY'DAKİ EVVEL TEMMUZ FESTİVALİ'NDE KADINLARLA BULUŞTUK

Evvel Temmuz Kültür ve Sanat Festivali bu yıl Hatay'da Samandağ, Defne, Serinyol ve Arsuz'un mahallelerinde, köylerinde, 6 Şubat depremlerinde kaybettiklerimizi hatırlamak, kültür sanat etkinlikleriyle umudu güçlendirmek, birlikte iyileşmek üzere 7-23 Temmuz tarihlerinde düzenlendi.

Biz de dernek olarak festivale katkı sunduk. 13 Temmuz'da KuirFest ile birlikte Defne'de "Bu Kalabalığı Hatırla" belgesel serimizin İstanbul Sözleşmesi ve 6284 bölümlerini kadınlarla birlikte izledik. Ardından Feride Eralp ve Deniz Bayram'ın katılımıyla belgeseller ve kadın hareketinin gündemi üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik. Can TV ile afette kadın olmaya dair bir yayın yaptık.

14 Temmuz'da da Samandağ Çöğürlü Mahallesinden kadınlarla buluştuk, toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında konuştuk. Her iki etkinliğe de eşlik eden Sağlıkta Genç Yaklaşımlar Derneği katılımcılara hijyen kiti dağıttı, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili danışmanlık hizmetleri ile ilgili bilgi verdi.

Festival süresince, alanda Hatay Deprem Dayanışma Derneği, Afet için Feminist Dayanışma, Pembe Hayat LGBTİ+ Dayanışma Derneği, KuirFest, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Sağlıkta Genç Yaklaşımlar Derneği ile birlikteydik. Alandaki dayanışmamızı büyütmeyi, gelecek yıllarda da Evvel Temmuz Festivali programına dahil olmayı kararlaştırarak ayrıldık Hatay'dan.

Women Deliver 2023 Konferansı, Kigali, Ruanda

HAKLARIMIZ İÇİN BİR ARADAYIZ! DEDİK VE "HEPİMİZ İÇİN ANAYASA KOORDİNASYONU"NU KURDUK!

15-17 Eylül 2023 tarihlerinde İstanbul'da "Haklarımız İçin Bir Aradayız!" isimli bir çalıştay düzenledik. Çalıştayda Türkiye'nin dört bir yanında faaliyet yürüten 20'den fazla feminist ve LGBTİ+ örgütünden temsilciler olarak, önümüzdeki yeni dönemde haklarımıza yönelecek tehdit ve saldırılara karşı olanaklarımız, kapasitemiz, araçlarımız ve örgütlenme ve yerelden ulusala yeni mücadele stratejilerimiz üzerine birlikte düşünme fırsatı bulduk. Eylül ayının sonlarında çalışmaya katılan 23 farklı kadın, feminist ve LGBTİ+ örgütü ile birlikte toplumsal cinsiyet, LGBTİ+ hakları ve eşitlik karşıtı Anayasa değişikliği çalışmalarına istinaden bir araya gelerek "Hepimiz için Anayasa Koordinasyonu" isimli bir kampanyayı başlattık. Kampanyayı ve kampanya kapsamında üretilen çalışmaları hepimizicinayasa.org sitesinden inceleyebilirsiniz.

"Haklarımız İçin Bir Aradayız!" çalıştayında 20'den fazla feminist örgüt ve LGBTİ+ örgütü olarak bir araya geldik

RUANDA'DA GERÇEKLEŞEN WOMEN DELIVER 2023'E KATILDIK

Derneğimiz, Ruanda'nın başkenti Kigali'de, 16-20 Temmuz arasında düzenlenen ve feminist örgütlerden 6000'den fazla katılımcının bulunduğu Women Deliver 2023 Konferansı'na katıldı. Konferansın ana temaları "Mekanlar, Dayanışma ve Çözüm Yolları" olarak belirlendi ve bu temalar etrafında kadınların ve kız çocuklarının küresel ölçekte güçlenmesini amaçlayan ve küresel feminist hareketlere yol gösterecek verimli tartışmalar ile etkin eylem planları geliştirildi. Konferans aynı zamanda gittikçe güçlenen hak karşıtı hareketlere karşı küresel düzeyde önemli bir direnç ve kolektif tepki alanı oluşturdu.

MOR FEST GERÇEKLEŞTİ

İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi 2 Eylül 2023'te İstanbul'da Kadir Has Üniversitesi'nin bahçesinde Mor Fest ismiyle bir günlük bir kadın festivali düzenledi. Söyleşi, panel, bilgilendirme stantları, kokteyl ve müzik dinletilerinin yer aldığı festivalde İstanbul'un dört bir yanından gelen kadınlar hem kadın haklarına dair bilgi edindi, dayanışma alanlarını deneyimledi hem de eğlendi.

Festival kapsamında derneğimize ait *Bu Kalabalığı Hatırla: İstanbul Sözleşmesi* ve *6284* belgesellerinin gösterimleri de gerçekleştirildi. Belgesel gösteriminin ardından ekibimizden Ezel Buse Sönmezocak'ın konuk olduğu bir söyleşi düzenlendi.

Festival alanına açtığımız KİHEP standı ile de kadınları KİHEP'e davet ettik. KİHEP materyallerini dağıtıp başvurular aldık.

Yıllardır verdiğimiz feminist mücadeleyi Kadının İnsan Hakları Derneği 30. Yıl Gecesi'nde dostlarımızla birlikte kutladık

KADININ İNSAN HAKLARI DERNEĞİ OLARAK 30. YAŞIMIZI YOL ARKADAŞLARIMIZLA KUTLADIK!

1993 yılında kurulduğumuz günden bu yana tam 30 yılı geride bıraktık. Bu süre boyunca kadınlardan ve LGBTİ+'lardan aldığımız güç ve enerjyle çalıştık, çalışmaya da devam ediyoruz.

Yıllardır verdiğimiz feminist mücadeleyi 30. yılımızda dostlarımızla yeniden hatırlayalım ve Kadının İnsan Hakları Derneği 30. Yıl Gecesi'nde birlikte "30 Yıldır Çok Haklıyız" diyerek kutlayalım istedik. Uzun süredir göremediğimiz dostlarımızla bir araya gelmenin, 30 yıldır beraber yol yürüdüğümüz yol arkadaşlarımızla böyle özel bir gecede yan yana olmanın mutluluğunu yaşadık. 25 Eylül akşamı Babylon Bomonti Ada'da gerçekleşen etkinlikte Genel Koordinatörümüz Hilal Gençay ve derneğimizin kurucularından İpek İlkkaracan'ın sunumu ile Kadının İnsan Hakları Derneği olarak 30 yıllık yolculuğumuzu hatırladık. Ayrıca etkinlikte sunuculuğu ve stand-up gösterisiyle Pınar Fidan bize eşlik ederken Dolphin Drama, Yasemin Mori, Sena Şener'in müzik ve sahne performanslarıyla eğlendik, dans ettik ve geceyi Florence Konstantina Delight'in DJ performansı ile noktalandık.

Mücadelemizi ve dayanışmamızı büyütürken verdiğiniz destek için hepimize ve 30. yıl kutlamamızda bizimle olan dostlarımıza ve tüm sanatçılara teşekkür ediyoruz. İyi ki varsınız!

30. YILIMIZDA LOGOMUZU VE İSMİMİZİ YENİLEDİK

Geniş ekip olarak yürüttüğümüz çalışmalar sonucu ve dernek olarak 30. yılı geride bırakmanın getirdiği heyecanla dernek kurumsal kimliğimizi yenileme kararı aldık. Uzun süredir Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği adıyla sürdürdüğümüz yolculuğumuza bundan böyle **Kadının İnsan Hakları Derneği** olarak devam edeceğiz. Yeni ismimizle beraber yeni logomuzu da sizinle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

30. yılımızda dernek ismimizi ve logomuzu yeniledik

KUZEY EGE KADIN BULUŞMASI'NA KATILDIK

Foça Barış Kadınları, Karaburun Kadın Platformu, Dikili Kadın Platformu ve Ayvalık Kadın İnisyatifi'nden oluşan Kuzey Ege Kadın Buluşması bu yılki toplantısını 30 Eylül – 1 Ekim 2023 tarihlerinde Ayvalık'ta gerçekleştirdi. *Bu Kalabalığı Hatırla: İstanbul Sözleşmesi ve 6284* belgesellerinin gösterildiği oturumda, ekibimizden Duygu Dokuz ile de bir söyleşi gerçekleştirildi.

Ayrıca KİHEP eğitimcilerimizden Nebahat Dinler Ayvalık Kadın İnisyatifi'nin, Zeynep Cantürk Batur ise Ayvalık Kadın Dayanışma Evi'nin güncel faaliyetlerini buluşmada katılımcılarla paylaştı. Her iki kurum ile derneğimiz arasındaki iş birlikleri de toplantıda ayrıca konuşuldu ve bu iş birliğinin buluşmanın diğer üyeleriyle de geliştirilmesi yönünde stratejiler tartışıldı.

ULUSLARARASI AİLE HUKUKU SEMPOZYUMU'NA KATILDIK

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından finanse edilen ve Türkiye Adalet Akademisi'nin ortak olduğu "Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması: Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması" isimli ortak proje kapsamında 1-3 Kasım 2023 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen "Uluslararası Aile Hukuku Sempozyumu"na katıldık. Medeni Kanun'da düzenlenen boşanma davalarının usulü, kusura dayalı boşanma, nafaka, velayet, aile arabuluculuğu gibi çok temel

konularda kadın ve feministlerin görüşleri alınmadan hazırlanan proje çıktılarına dair eleştiri ve itirazlarımızı sesli olarak ve doğrudan muhataplarına yöneltme fırsatı bulduğumuz sempozyum sonrasında, sempozyuma katılan feminist örgütlerle birlikte bir basın açıklaması kaleme alarak itirazlarımızı kamuoyuyla da paylaştık. "Kadınların Deneyimleri Dışlanarak Kadınların Haklarına Dair Yol Haritası Oluşturulamaz!" başlıklı açıklamamızı bu sayının *Kadın Hareketinden* bölümünde okuyabilirsiniz.

HAKLARIN EVRENSELLİĞİ GÖZLEM EVİ (OURS) PLATFORMU'NUN KENYA'DA DÜZENLEDİĞİ STRATEJİ TOPLANTISINA KATILDIK

Üyesi olduğumuz ve AWID tarafından sekretaryası yürütülen OURs Platformu olarak pandemiden sonra ilk defa yan yana gelme fırsatı yakaladık. 2-3 Kasım tarihleri arasında Kenya Naivasha'da gerçekleştirilen toplantıda dünyanın dört bir yanından gelen feminist aktivistlerle bir aradaydık. Zoom toplantılarından kurtulup fiziksel olarak yüz yüze konuşmanın herkese çok iyi geldiği toplantıda OURs Platformu'nun son dört yılda yaptıklarını ve yapamadıklarını değerlendirirken küresel olarak yükselen otoriterizmin hayatlarımız ve savunuculuk stratejilerimiz üzerindeki etkilerini tartıştık. Önümüzdeki yıl, savunuculuk bağlamında birlikte yapabileceğimiz, hak karşıtı örgütlenmelere karşı uluslararası alandaki mücadele yöntemlerimiz üzerine kafa yorduk; kolektif güven ve dayanışmanın, birlikte iyileşmenin yollarını bulmaya çalıştık. OURs Platformu olarak yeni dönem stratejimizi bir manifestoyla çok yakında açıklayacağız.

Hakların Evrenselliği Gözlem Evi (OURs) Platformu toplantısı, Naivasha, Kenya

26. KADIN SİĞİNAKLARI VE DA(YA)NIŞMA MERKEZLERİ KURULTAYI'NA KATILDIK

İzmir Kadın Dayanışma Derneği ev sahipliğinde 4-5-6 Kasım'da İzmir'de gerçekleşen Sığınaklar Kurultayı'na katıldık. Bu yıl "Kadına Yönelik Erkek Şiddeti ile Mücadelede Önleyici Çalışmalar" gündemiyle toplanan kurultayda; İstanbul Sözleşmesi bağlamında önleyici

çalışmalar, Türkiye'de haklarımıza saldırılar, uygulama sorunları ve önleyici çalışmalar, kadına yönelik şiddeti önlemek için kadınlarla dayanışmak, cinsel sağlık hizmet ve haklarına erişimde koruyucu ve önleyici çalışmalar başlıklarında konuşmalar yapıldı.

26. Kadın Sığınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayı, İzmir

Ekibimizden Tuğçe Canbolat afet ve kriz dönemlerinde önleyici çalışmalar temelinde Afet için Feminist Dayanışma adına 6 Şubat Depremleri sonrası deprem bölgesinde kadınlarla kurulan dayanışmayı ve gözlemlerini aktarırken, Duygu Dokuz da "Belediyelerde KIHEP uygulamaları önleyici çalışmaların neresinde?" başlıklı konuşması ile derneğimizin belediyelerle yürüttüğü iş birliği deneyimini paylaştı.

26. Kadın Sığınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayı sonuç bildirgesine siginaksizbirdunya.org web sitesinden ulaşabilirsiniz.

CİSÜ PLATFORMU KAPANIŞ TOPLANTISINDAYDIK

CİSÜ Platformu üyeleri olarak çeşitli hak alanlarından sivil toplum örgütleri ve uluslararası kurumlardan temsilciler ile 8 Kasım 2023'te Ankara'da Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları Platformu'nu (CİSÜ) Güçlendirme Projesi'nin kapanış etkinliğinde bir araya geldik. CİSÜ Platformu'nun geçmişi ve 2020'den bugüne yapılan çeşitli çalışmaların ve bu çalışmaların etkilerini hep birlikte değerlendirdiğimiz toplantıda biz de KİH olarak CİSÜ Platformu çatısı altında yer aldığımız çalışma gruplarından çalışma ve çıktılarını sunduk.

SİVİL SESLER FESTİVALİ'NE KATILDIK

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi tarafından 17-18 Kasım 2023'te İzmir'de düzenlenen Sivil Sesler Festivali'ne, İzmir Kadın Dayanışma Derneği ile birlikte açtığımız KİHEP standı ile katıldık. KİHEP ile ilgili bilgi paylaşımı yaptığımız standımızda sadece İzmir'den değil, çevre illerden de KİHEP için başvurular aldık.

İzmir'de düzenlenen Sivil Sesler Festivali'ndeki KİHEP standı

FEMİNİST FESTİVAL TALK TOWN'DA TOPLUMSAL CİNSİYET KARŞITI HAREKETLERE DAİR MÜCADELE STRATEJİLERİMİZİ KONUŞTUK

Üyesi olduğumuz EuroMedRights'ın davetiyle 23-24 Kasım 2023 tarihleri arasında düzenlenen uluslararası feminist festival Talk Town kapsamında "Aktivistler Avrupa-Akdeniz bölgesinde yükselen toplumsal cinsiyet karşıtı hareketlerle nasıl mücadele ediyor?" başlıklı panelde sunum yapmak üzere Danimarka'nın Kopenhag şehrindeydik. Toplumsal cinsiyet karşıtı söylem ve hareketlere karşı Tunus, İspanya, Türkiye ve Danimarka örneklerinin interaktif bir yöntem benimsenerek dinleyicilerin de katılımı ile birlikte tartışıldığı panelde biz de KİH olarak Türkiye'de feminist hareketin toplumsal cinsiyet karşıtı söylem ve politikalara karşı geliştirdiği strateji ve mücadele biçimlerini aktarma ve diğer ülkelerdeki feministleri dinleme fırsatı bulduk.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü kapsamında Büyükçekmece Belediyesi tarafından düzenlenen "Şiddete Karşı Mücadele Yöntemleri" söyleşisine katıldık

BÜYÜKÇEKMECE BELEDİYESİ'NİN "ŞİDDETE KARŞI MÜCADELE YÖNTEMLERİ" SÖYLEŞİSİNE KATILDIK

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü kapsamında Büyükçekmece Belediyesi tarafından düzenlenen söyleşiye katıldık. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü'nün de toplumsal cinsiyet eşitliği bakışıyla yerel yönetimler başlığında katkı verdiği söyleşide, şiddet türleri ve yasal haklarımız üzerine konuşma yaptık.

İSTANBUL KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ YÜRÜTME KURULU ÜYESİ OLARAK KONSEY BÜNYESİNDE DE DAYANIŞMAMIZI BÜYÜTMEME DEVAM EDİYORUZ

2020 yılından beri kurucu üyesi ve yürütme kurulu üyesi olduğumuz İstanbul Kent Konseyi (İKK) Kadın Meclisi bünyesinde yürütülen çalışmalara destek olmaya devam ediyoruz. 2023 yılında da İKK Kadın Meclisi bünyesinde yürüttüğümüz işleri sizlerle de paylaşmak istedik.

İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi, İstanbullu kadınların dayanışma alanlarından biri. istanbulkentkonseyi.org.tr/kadin-meclisi adresinden kadın meclisinin çalışmalarına göz atabilir, çalışma gruplarına üye olabilirsiniz.

SAFE ABORTION ACTION FUND'IN (SAAF) NAIROBİ'DE DÜZENLEDİĞİ KÜRESEL BULUŞMA'YA KATILDIK

50'den fazla ülkeden 80'in üzerinde örgüt, SAAF'ın (Güvenli Kürtaj Eylem Fonu) düzenlediği etkinlikte güvenli, erişilebilir kürtaj hakkında deneyimlerini paylaşmak ve tartışmak için Kenya'nın başkenti Nairobi'de toplandı. Bizim de dernek olarak Mor Çatı ve Women on Web işbirliğiyle 2024'te başlayacağımız kürtaj projesi kapsamında dahil olduğumuz Küresel Buluşma'da farklı ülkelerdeki kürtaj hakkı mücadeleleri, var olan/değişen yasal düzenlemeler, savunuculuk ve güvenlik stratejileri,

medikal kürtaj ve telemedikal hizmetler, kürtaj konusunda medya ve görsel materyallerin kullanımı üzerine bilgiler paylaşıldı ve tartışmalar yürütüldü. Oldukça verimli ve ilham verici geçen bu üç günlük buluşmada Türkiye'de kürtaj hakkını iyileştirmek için verdiğimiz mücadeleye katkı sunabilecek birçok deneyim dinledik. Önümüzdeki sene Mor Çatı ve Women on Web işbirliğinde başlayacağımız kürtaj hakkı özelindeki projemizin detaylarını en kısa sürede sizinle paylaşacağız.

Safe Abortion Action Fund (SAAF) Küresel Buluşma, Nairobi, Kenya

İSTANBUL KENT KONSEYİ İLE KİHEP ÇALIŞMALARI

Ekim ayı içerisinde İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi'nde aldığımız karar doğrultusunda, tüm İstanbul'u kapsayacak bir KİHEP çağrısına çıktık. Kent konseyinin ve üye örgütlerin sosyal medya hesaplarından yaygınlaştırılan çağrı ile tüm İstanbullu kadınları KİHEP'e davet etme şansımız oldu.

Kısa sürede aldığımız 200'den fazla başvuru üzerine İstanbul'un 8 farklı ilçesinde KİHEP grupları oluşturduk. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve ilçe kent konseylerinden aldığımız lojistik destek ile Aralık ayı içerisinde başlattığımız grupları Mart 2024'te tamamlamayı hedefliyoruz.

2022'deki 13. KIHEP Eğitici Eğitimi'nin katılımcıları ile Aralık 2023'te İstanbul'da düzenlediğimiz değerlendirme ve gelecek planlama toplantısında bir araya geldik

13. KIHEP EĞİTİCİ EĞİTİMİ DEĞERLENDİRME VE GELECEK PLANLAMA TOPLANTISI

12-25 Eylül 2022'de gerçekleştirilen 13. KIHEP Eğitici Eğitimi'nin katılımcıları ile KIHEP döngüsünün son adımı olan değerlendirme ve gelecek planlama toplantımızı 1-3 Aralık 2023 tarihinde İstanbul'da tamamladık. Eğitimcilerimizin ilk grup çalışmalarının değerlendirmesini

yaptık. Gelecek dönem için açılacak KIHEP gruplarının planlarını konuştuk. Ayrıca ilk KIHEP grup çalışmalarını başlatan ve süpervizyon süreçlerini tamamlayan arkadaşlarımız KIHEP Grup Yönlendiricisi belgelerini aldı. Hepsini tebrik ediyoruz.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KIZ ÇOCUKLARININ EĞİTİMİ İNİSYATİFİ'NİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ EĞİTİM İÇİN FEMİNİST AĞ TOPLANTISINA KATILDIK

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Dönüştürücü Eğitim için Feminist Ağ (Feminist Network for Gender Transformative Education) toplantısı, İstanbul

2-3 Kasım tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen Toplumsal Cinsiyet Rollerini Dönüştürücü Eğitim için Feminist Ağ (Feminist Network for Gender Transformative Education) toplantısına katıldık. 50'den fazla ülkeden 120 temsilcinin katıldığı toplantıda feminist, eşitlikçi bir eğitim sistemi için stratejileri ve deneyimleri paylaşma fırsatı bulduk.

Feminist hareketin daha eşitlikçi bir eğitim sistemi için yürüttüğü savunuculuk faaliyetleri, erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele yöntemleri, kapsamlı cinsellik eğitimlerinin önemi gibi birçok konu temsilcilerin aktarımları ile tartışıldı.

Üyesi olduğumuz bu ağa ve toplantı çıktılarına ilişkin detaylı bilgiye ungei.org adresinden ulaşabilirsiniz.

LGBTİ+ 101 KOLAYLAŞTIRICI ATÖLYELERİ

17 Mayıs Derneği'nin düzenlediği ve Umut Güven'in yürütücülüğünü üstlendiği LGBTİ+ 101 Kolaylaştırıcı Atölyesi'ne katıldık. Gerçekleştirilen dört çevrimiçi, iki yüz yüze oturum ile LGBTİ+ temel kavramları üzerine atölye ve egzersizler geliştirmek konusunda güçlendik.

Bu alanda kolaylaştırıcılık yapan kurum ve aktivistleri bir araya getiren ve kaynaklarını paylaşan 17 Mayıs Derneği'ne, Kaos GL'ye ve Şiddetsizlik Merkezi'ne teşekkür ederiz.

Birleşmiş Milletler Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet, Sebepleri ve Sonuçları Özel Raportörü'nün Türkiye Raporu ve KİH olarak Sürece Katkımız

Ezel Buse Sönmezocak

Birleşmiş Milletler (BM) Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet, Sebepleri ve Sonuçları Özel Raportörü Reem Alsalem, hazırladığı Türkiye ülke raporunu Haziran 2023'te BM İnsan Hakları Konseyi 53'üncü oturumunda sundu. Kadının İnsan Hakları Derneği olarak hazırlık ve yazım süreçlerinde aktif katkı sunduğumuz raporun sunulduğu oturumları yüz yüze takip etmek ve oturumlarda İnsan Hakları Konseyi'ne hitaben sözlü bildiriye bulunmak üzere biz de Cenevre'de Birleşmiş Milletler'deydik.

Hatırlanacağı üzere, BM Özel Raportörü Reem Alsalem'in Türkiye üzerine ülke raporu yazacağı bilgisini kamuoyuyla paylaşması ve sivil topluma katkı sunması için çağrı yapmasını takiben biz de KİH olarak Raportör'e sunmak

Birleşmiş Milletler Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet, Sebepleri ve Sonuçları Özel Raportörü Reem Alsalem'in Türkiye ülke raporunu sunduğu BM İnsan Hakları Konseyi oturumunda KİH olarak sözlü bildiriye bulunduk

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi 53'üncü oturumu, Cenevre, İsviçre

üzere Türkiye'de toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık ve şiddete ilişkin mevzuat ve uygulamaya yönelik analiz ve yorumlarımızı içeren kapsamlı bir yazılı katkı hazırlamış ve bunu sitemizde de yayınlamıştık.¹ Yazılı katkıların sunulmasının ardından Özel Raportör Temmuz 2022'de Türkiye'ye resmi bir ziyarette bulundu ve bu kapsamda çeşitli illerde bir dizi saha ziyareti gerçekleştirdi. Özel Raportör'ün Türkiye ziyaretinde bulunacağı bilgisine ulaşır ulaşmaz biz de İstanbul'da Kadının İnsan Hakları Derneği olarak kendisi ile hem özel hem de sivil toplumla birlikte iki ayrı yüz yüze görüşme gerçekleştirdik ve hazırladığımız kapsamlı bilgi dosyasını kendisine sunduk. Daha sonra 2023'te Özel Raportör ile bu kez feminist ve LGBTİ+ örgütlerini de davet ettiğimiz bir çevrimiçi toplantı daha düzenledik ve bu toplantıda Özel Raportör'e Temmuz 2022'deki ülke ziyaretinden beri geçen süreçte başta Anayasa değişikliği tartışmaları olmak üzere ülkede toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin yaşanan güncel gelişmeleri aktardık.

BM Kadına Yönelik Şiddet Özel Raportörü Alsalem saha ziyaretleri ve sivil toplum görüşmeleri sonucu tamamladığı Türkiye ülke raporunu BM İnsan Hakları Konseyi'nin 53'üncü oturumunda Cenevre'de sundu. Hükümeti İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararını geri almaya ve diğer uluslararası insan hakları yükümlülüklerini yerine getirmeye çağıran Özel Raportör, hükümete şiddetle mücadelede yargı, kolluk ve idare arasında kurumlar arası güçlü bir koordinasyon mekanizması kurması

tavsiyesinde bulundu. Şiddetle mücadelede ayrıştırılmış verilerin olmaması, cezasızlığın yaygın olması, sığınak sayısının yetersizliği, ana dilde hizmet alamama gibi temel konularda eksikliklere dikkat çekilen raporda hükümete şiddetle mücadelede yükümlülüklerini hatırlatan bir dizi öneriye yer verildi. Kız çocukları ve kadınların güvenli kürtaj başta olmak üzere cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerine erişiminin sağlanması gerektiğine de dikkat çeken raporda Özel Raportör hükümeti ayrıca kadın hakları savunucularının ve sivil toplumun faaliyetlerini özgürce yürütbilmelerini sağlamak için ifade, örgütlenme ve gösteri haklarına saygı duymaya çağırdı.

Kadının İnsan Hakları Derneği olarak Türkiye ülke raporunun sunumunu Cenevre’de İnsan Hakları Konseyi’nde yüz yüze takip ettik ve oturumlar kapsamında Türkiye ülke raporuna ilişkin bir sözlü bildiriye bulunarak İnsan Hakları Konseyi’ne seslendik. İstanbul

Sözleşmesi’nden çekilme sonrası toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadelede uygulamada yaşanan problemlere, sözleşmeden çekilmenin özellikle CEDAW başta olmak üzere diğer uluslararası sözleşmelerden de çekilmeye yol açabileceğine dair kaygımıza, LGBTİ+’lara yönelik giderek kaygı verici dereceye ulaşan nefret söyleminin yarattığı iklime dikkat çektiğimiz bildirimizde feministlerin ve LGBTİ+ savunucularının ifade ve örgütlenme haklarına yönelik ihlalleri de gündeme getirdik.

Kadının İnsan Hakları Derneği olarak Birleşmiş Milletler Özel Raportörü’nün Türkiye raporunda hükümete yönelik öne çıkan tavsiyelerinin yerine getirilip getirilmediğini yakından izlemeye ve Türkiye’nin uluslararası insan haklarından doğan yükümlülüklerinin takipçisi olmaya devam edeceğiz.

1 <https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2022/06/SR-on-VAW-input-by-Women-for-Womens-Human-Rights.pdf>

9-11 Kasım’da İstanbul’da düzenlediğimiz KİHEP Eğitici Buluşması’na 80’den fazla KİHEP eğiticisi katıldı

KİHEP Eğitici Buluşması’nı Gerçekleştirdik

Duygu Dokuz

KİHEP, 2022 yılında gerçekleştirdiği 13. KİHEP Eğitici Eğitimi ile KİHEP eğitici sayısını 56 ilde 300’ün üzerine çıkarmayı başardı. Türkiye’nin farklı bölgelerinden, farklı tarihlerde KİHEP Eğitici Eğitimi’ne dahil olan eğiticilerimiz hem bölgelerinde KİHEP’i uyguluyor hem de yerel yönetimlerde, kadın örgütlerinde, insan hakları örgütlerinde kadının insan hakları üzerine çalışmaya devam ediyor.

Bu zenginliği bir araya getirmek, KİHEP üzerine beraber düşünmek ve eğiticilerimiz arasındaki dayanışmayı güçlendirmek için 9-11 Kasım 2023 tarihinde eğiticilerimizle İstanbul’da toplandık.

80’den fazla KİHEP eğiticisinin katıldığı üç günlük buluşmada, hem KİHEP tarihini değerlendirdik, hem de politika metni yazımı, Canva ile görsel yapımı, yazıyla oyun ve dönüştürme, somatik deneyimleme, yoga gibi atölyelerle güçlendik, öğrendik, dinlendik.

Farklı dönemlerde eğitici eğitimine katılan eğiticilerimizin ilk kez yüz yüze tanışma fırsatı bulduğu buluşmada yakın bölgelerden eğiticilerimizin yerel iş birlikleri oluşturmalarını destekledik.

Buluşmada, eğiticilerimiz KİHEP çalışmalarından ürettikleri başarı hikayelerine dair hazırladıkları poster sunumları paylaştı. Farklıyız Eşitiz Derneği, Umudun Kadınları Dergisi, Şimel Kadın Kooperatifi, Çeşme Kadın Dayanışma Derneği, Kadınların Gücü Kültür Eğitim Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği gibi KİHEP ağından doğan örgütlerin kuruluş öykülerini dinledik. Örgütlenme pratiklerimize dair bilgi paylaşımı yaparak birbirimizden öğrendik.

KİHEP’in gelecek dönem stratejilerini de tartıştığımız toplantıdan dayanışmamızı bir kez daha büyüterek ayrıldık. Kadının İnsan Hakları Derneği’nin 30. yaşını kutlarken, bu dayanışmaya emek veren tüm KİHEP eğiticilerine, katılımcılarına, ekip üyelerine teşekkür ederiz. En kısa zamanda yeniden buluşmak umuduyla...

İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararına karşı Mayıs 2021'de açtığımız davanın tam iki buçuk sene sonra görülen duruşması için 28 Kasım 2023'te Ankara'da Danıştay'daydık

Kadının İnsan Hakları Derneği olarak İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilme Kararına Karşı Açtığımız Davanın Duruşması İki Buçuk Sene Sonra Danıştay 10. Dairesi'nde Görüldü

Kadının İnsan Hakları Derneği olarak İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararına karşı Mayıs 2021'de açtığımız davanın duruşması, iki buçuk sene sonra, 28 Kasım 2023 tarihinde Ankara'da Danıştay 10. Dairesi'nde görüldü. Kadının İnsan Hakları Derneği ile aralarında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Kadın Dayanışma Vakfı ve Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Derneği'nin de olduğu toplam 24 dosya için tam iki buçuk sene sonra duruşma tarihi verilmesinin ardından 28 Kasım 2023 sabah saat 9.00'da Danıştay Başkanlığı'ndaydık.

Bilindiği üzere Danıştay'daki onlarca başvurunun bir kısmı geçtiğimiz yıl görülmüş ve Danıştay tarihinin en kalabalık duruşmaları olarak tarihe geçen duruşmalarda kadınlar, çekilme kararının hukuksuzluğuna dair haklı beyanlarını Danıştay 10. Daire heyetinin önünde dile getirmişti.

Bu duruşmaları KİH olarak takip etmiş, gözlemlerimizi önceki bültenlerde paylaşmıştık.¹ Danıştay 10. Dairesi duruşmasını yaptığı çekilme kararının iptali talebiyle açılan davaları üçe iki oy çokluğuyla reddetmiş, temyiz edilen dosyalarda da Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu yine oy çokluğuyla 10. Daire'nin kararını hukuka uygun bulmuştu. Bunun üzerine bazı dosyalar bireysel başvuru ile Anayasa Mahkemesi'ne taşınmıştı.

Bu gelişmelerden neredeyse bir sene sonra aralarında bizim de davamızın bulunduğu son grup dava için duruşma günü verildi. 28 Kasım 2023'te Danıştay'da görülen duruşmada Kadının İnsan Hakları Derneği adına beyanda bulunan Av. Ezel Buse Sönmezocak'ın konuşmasından öne çıkan noktaları paylaşıyoruz:

Sözlerime ortaokulda aynı sırayı paylaştığım ve çok yakın arkadaşım olan, ne yazık ki 17 yaşında erkek şiddetliyle vahşice öldürülerek aramızdan alınan sevgili kardeşim Münevver Karabulut'u anarak başlamak istiyorum.

Eşine rastlanmayan, çok kendine özgü bir durumla karşı karşıyayız. Davamızı açtıktan tam iki buçuk sene sonra günü verilen bir duruşmadayız. Üstelik, aynı konulu açılan dosyalarda Sayın Heyetinizin vermiş olduğu kararlar, hatta Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun kararları mevcut olduğu için heyetin hangi üyesinin hangi oyu hangi gerekçeyle kullanacağını bildiğimiz bir kararın duruşmasındayız. Bu anlamda çok kendine özgü, sui generis bir dava gerçekten. Yine de bu duruşmayı bir şans olarak görmek mümkün çünkü aradan geçen iki buçuk senede haklılığımızı ispatlar pek çok gelişme yaşandı. Hem bunları açıklama hem de ne Sayın Heyetinizin yürütmeyi durdurmaya ilişkin ara kararında ne temyizden İDDK'nın vermiş olduğu kararda ne de davalı Cumhurbaşkanlığı vekilinin savunmalarında, bizim şimdiye dek dilekçelerimizde ortaya koyduğumuz hiçbir argümana dair cevap verilmemiş olmasından ötürü okunmadığını düşündüğümüz argümanlarımızı bu kez sesli olarak ifade etme şansını olarak görüyoruz.

Öncelikle biz, 9 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3'üncü maddesinin Anayasa'ya aykırılığını iddia etmemiş olmamıza rağmen, hatta tam tersine, bunun neden Anayasa'ya uygun olduğunu detaylıca anlatmış olmamıza rağmen heyetinizin ara kararında ve temyizden İDDK'nın vermiş olduğu kararda, sanki biz 9 No'lu CBK'nın Anayasa'ya aykırılığını iddia ediyormuşuz gibi tam 21 sayfa boyunca, bunun neden Anayasa'ya uygun olduğu anlatılmış. Halbuki bizim, ilk günden beri, dava dilekçemize bakarsanız göreceksiniz, böyle bir argümanımız ve talebimiz yoktu. Bu nedenle, dava dilekçelerimizi okumadan, amiyane tabirle kopyala-yapıştır bir karar verilmiş, çok üzücü. Sadece Danıştay Sayın Savcısı Aytaç Kurt, dilekçemizde öne sürdüğümüz argümantasyonu aynen benimseyerek vermiş mütaalasını. Kendisine sarih ve isabetli analizleri için teşekkür ediyoruz.

Biz dilekçelerimizde detaylıca anlattık, bir kez daha üstünde duralım. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeye ilişkin Cumhurbaşkanı kararı idari işlemin beş unsuru bakımından incelendiğinde, her açıdan hukuka aykırı bir karardır. Yetki unsuru bakımından sakatlık, 9 No'lu CBK'nın Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle değildir. Yetki unsurundaki sakatlık, İstanbul Sözleşmesi'nin temel hak ve hürriyetlere ilişkin bir insan hakları sözleşmesi olması nedeniyle çekilmeye ilişkin kararın, Anayasa'nın 90'ıncı maddesi ile 244 sayılı Kanun ve 9 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne aykırılığı nedeniyledir.

Hukukumuzda uluslararası sözleşmelere ilişkin rejim Anayasa'nın 90'ıncı maddesinde sarih bir şekilde düzenlenmiş, uluslararası sözleşmelere ilişkin bir kategorilendirme yapılmış, Madde 90'daki bu kategorilendirme, aynı şekilde 244 sayılı "Bazı Andlaşmaların Yapılması için Cumhurbaşkanına Yetki Verilmesi Hakkında Kanun" ve 9 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile aynen tekrar edilmiştir. Hukukumuz uluslararası sözleşmelerin onaylanması ve feshine ilişkin yetkiyi yasama ve yürütme organı arasında paylaşmıştır. Buna göre Madde 90/1 uyarınca genel kural, uluslararası sözleşmelerin onaylanmasına ilişkin yetkinin yasama organında olduğudur. Madde 90/2 ve 90/3'te sayılan ekonomik, ticari ve teknik anlaşmalar ile uygulama anlaşmaları ise genel kuralın istisnası olarak kategorilendirilmiştir, bu istisnai hallerde onaylama yetkisi yürütmedir. Anayasa Madde 90/4 kanunda değişikliğe cevaz veren sözleşmelerde yetkinin yasamada olacağını teyit ederken, 90/5 ise insan hakları sözleşmeleri rejimini düzenlemektedir. Buna göre hukukumuz insan hakları sözleşmelerini bunların kanunlarla çatışması halinde sözleşme hükümleri geçerli olur ve Anayasa'ya aykırılığı dahi iddia edilemez demek suretiyle de uluslararası sözleşmeler hukuku kategorizasyonunda genel kuralın da üstünde bir pozisyona yerleştirmektedir.

Anayasa Madde 90'da son derece açık şekilde ifade edilen tüm bu kategorilendirme mantığı, 244 sayılı Kanun ve 9 No'lu CBK'da da aynen korunmaktadır. Öyle ki, 244 sayılı Kanun ve 9 No'lu CBK, Anayasa Madde 90'ın bir tekrarıdır. İşte 9 No'lu CBK'nın 3'üncü maddesinde bahsedilen Cumhurbaşkanı'nın uluslararası sözleşmelerden çekilme yetkisi sadece ve sadece Anayasa Madde 90/2 ve 90/3'te sayılan bu istisna sözleşmelere yani ekonomik, ticari teknik sözleşmeler ile uygulama sözleşmelerine ilişkindir. 9 No'lu CBK'nın 3'üncü maddesinde bahsedilen çekilme yetkisinin Anayasa Madde 90'daki kategorizasyona aykırı olarak tüm uluslararası sözleşmeler bakımından verilmiş bir yetki olduğu yönünde bir sav, Anayasa'nın 90'ıncı maddesine açıkça aykırılığı gündeme getirir. Burada çok karmaşık bir problem varmış gibi göstermeye gerek yok, biz bu konunun çok açık basit bir hukuk problemi olduğunu düşünüyoruz. Sayın Savcı da mütaalasında aynı netlik ve sarihlikle ifade ediyor zaten.

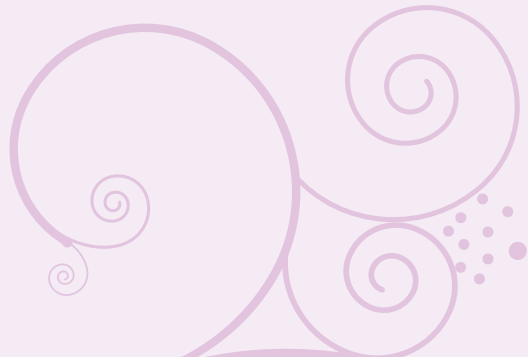
Peki İstanbul Sözleşmesi nasıl bir sözleşmedir? İstanbul Sözleşmesi hiç şüphesiz, temel hak ve hürriyetlere ilişkin bir insan hakları sözleşmesidir. Defaatle, bir kahve ya da patates ticaretine ilişkin sözleşme, bir teknik sözleşme, bir spor müsabakalarına ilişkin sözleşme değildir, ikili ticari sözleşme hiç değildir, uygulama sözleşmesi de değildir. Hayatlarımıza ilişkindir. Sözleşme derken, işte Münevver de keşke bugün yaşasaydı da görseydi, bu kadar gerçektir, somuttur. İstanbul Sözleşmesi kadınların hayatlarına, yaşamlarına, yaşam hakkına ilişkin bir sözleşmedir.

İstanbul Sözleşmesi bir insan hakları sözleşmesi olduğuna göre, bir başka deyişle, 9 No'lu CBK'nın 3'üncü maddesindeki çekilme yetkisinin geçerli olduğu teknik, ticari, ekonomik anlaşmalardan ya da uygulama anlaşmalarından olmadığına göre, onaylanması, tatbikinin durdurulması veya sonlandırılması da ancak yasama yani TBMM kararıyla mümkündür. Peki, TBMM tarafından İstanbul Sözleşmesi'ni yürürlükten kaldıran bir kanun çıkarılmış mıdır dava konusu Cumhurbaşkanı kararından önce? Hayır, sözleşmeden çekilmeye ilişkin TBMM'de bir kanun da çıkarılmış değildir. Aynı şekilde, İstanbul Sözleşmesi'nin onay kanunu olan 6251 sayılı Kanun da yürürlükte, bu kanun da TBMM tarafından yürürlükten kaldırılmış değildir. Anayasa Madde 6, hiç kimse kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz, der. Tüm bu kategorilendirme ihtiyacının arkasında, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereği olarak yürütmenin yasama yerine geçerek işlem yapmasının önlenmesi ve temel hak ve özgürlüklerin korunması yatmaktadır. Tam da buradan hareketle, dava konusu kararın hukuka uygunluğunun kabul edilmesi demek, Cumhurbaşkanı kararıyla kanun değişikliği yapmanın da hukuka uygun olduğu gibi bir sonuca götürür bizi. Biliyorsunuz 6284 sayılı Kanun'un birinci maddesi kanunun uygulanmasında İstanbul Sözleşmesi esas alınır, diyor. Peki biz bir buçuk senedir 6284'ün birinci maddesini ne şekilde uyguluyoruz? Biz Cumhurbaşkanı kararıyla kanunda değişiklik mi yapmış olduk? Bunun hukuka uygun olabileceğini düşünmek, bir hukuk devletinde mümkün değildir, belki başka devletlerde mümkündür ama bir hukuk devletinde mümkün değildir. Tüm bu nedenlerden dolayı, dava konusu Cumhurbaşkanı kararı yetki unsuru bakımından sakattır, Anayasa Madde 90, 244 sayılı Kanun ve 9 No'lu CBK'ya açıkça aykırıdır, iptali gerekir.

Çekilmeye ilişkin dava konusu karar şekil, sebep ve amaç unsurları bakımından nedense ne Sayın Heyetiniz ne İDDK tarafından neredeyse hiç incelenmemekte, bunu anlamakta zorlanıyoruz. Davaya konu karar şekil ve sebep unsurları bakımından da hukuka aykırı olup, iptali gerekir, öyle ki, çekilme kararında hiçbir gerekçe gösterilmemiştir, karar gerekçe içermemektedir. Aynı şekilde, kararda hiçbir maddi gerçeklik veya hukuki olgu ile desteklenen bir sebep sunulmamaktadır. Bununla birlikte, kararın hemen akabinde, İletişim Başkanlığı tarafından bir grup yurttaşı, eşcinsel, trans ve interseks yurttaşları düşmanlaştırıcı bir şekilde "İstanbul Sözleşmesi, Türkiye'nin toplumsal ve ailevi değerleriyle bağdaşmayan eşcinselliği normalleştirmeye çalışan bir kesim tarafından manipüle edilmiştir. Türkiye'nin sözleşmeden çekilme kararı alması da bu nedene dayanmaktadır" ifadelerine yer verilmiştir. Bu ifade, bizim uluslararası insan hakları hukuku terminolojisinde nefret söylemi diye ifade ettiğimiz olgunun somut bir örneğidir. Sözleşmeden çekilme bir nefret söylemiyle gerekçelendirilmeye çalışılıyor.

Ama altını çizmekte yarar var, bu gerekçe Cumhurbaşkanlığı kararında yazmıyor, İletişim Başkanlığı tarafından öne sürülüyor. Konuşmamın başında da ifade ettiğim üzere, çok kendine özgü, sui generis bir süreçle karşı karşıyayız pek çok bakımdan. Sanki Anayasa'mızın 10'uncu maddesinde, eşitlik maddesinde, ayrımcılık yasağına ilişkin yasaklı temeller sınırlı sayı usulüyle sayılmış da cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği burada yer almıyormuş gibi, sanki cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığı yasaklamak şöyle dursun yurttaşları arasında bu temellerden ayrımcılık yapılmasına cevaz veren bir Anayasa'mız varmış gibi, sanki Anayasa Mahkemesi, önüne gelen özellikle ifade özgürlüğüne ilişkin davalarda, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık yasağının anayasal koruma altında olduğuna hükmetmemiş gibi, sanki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye'ye karşı verdiği de dahil olmak üzere pek çok kararında cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığın sözleşme uyarınca hukuka aykırı olduğu bir ayrımcılık olduğuna dair kararlar yokmuş gibi, bu gerekçenin hukuka uygun bir gerekçe olduğunu kabul etmek mümkün değildir.

Sayın Heyet aslında belki bugün huzurdaki davalarda gerçekten de farklı bir karar verebilir. Çünkü çekilmeden itibaren geçen sürede Türkiye'de LGBTİ düşmanlığının resmi bir devlet politikası haline geldiği bir iki buçuk seneyi hep birlikte yaşadık. Eşcinsel ve trans yurttaşlar devletin tüm kademelerinde nefret söylemine maruz bırakılmaktadır, can güvenliğinden barınmaya, istihdamdan eğitim ve sağlığa erişim hakkına kadar neredeyse insandışılaştırma politikalarının öznesi haline gelmiştir. Devleti devlet yapan kişinin maddi ve manevi varlığını koruyup geliştirmenin yanı sıra toplumu bir arada tutabilmek, bir arada yaşama kültürünü temin ve teyit etmek değil midir Sayın Heyet? Lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks yurttaşlar, bu ülkenin eşit ve onurlu birer yurttaşlarıdır. İki buçuk senedir İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı sonrası ve şimdi Anayasa değişikliği tartışmalarıyla, LGBTİ yurttaşların insandışılaştırılmasının yansımalarını görüyoruz. Bunun en büyük nedeni İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin gerekçesi olarak gösterilen söylemlerdir. Bu olguları Sayın Heyetin bilgilerine sunmak isteriz, bu nedenle de dava konusu kararın şekil ve sebep unsurlarındaki hukuka aykırılık nedeniyle iptalini talep ederiz.

Son olarak, yine nedense hem heyetiniz hem İDDK hem de davalı Cumhurbaşkanlığı tarafından zannediyorum üzerinde çok durmaya gerek görülmemiş bir başka husus, çekilme kararının kamu yararına ilişkin olup olmadığı hususu, yani amaç unsurundaki hukuka aykırılıklara ilişkin. Anayasa Madde 13, temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlandırılabilirliğini, ve sınırlamanın Anayasa'ya ve Anayasa'nın ruhuna aykırı olamayacağını, demokratik toplum düzenine aykırı olamayacağını ve tüm bunlarla birlikte, ölçülü olması gerektiğini emrediyor. Madde 5, diyor ki sınırlamanın ötesinde, devletin yükümlülüğü nedir? Hakları korumak ve geliştirmektedir, diyor. Böyle bir çerçeveye sunan Anayasa varken, biz neden buradayız? Huzurdaki dava neye ilişkin? Biz burada bir hakkın sınırlandırılmasından bahsetmiyoruz. Topyekün bir insan hakları sözleşmesinin ortadan kaldırılmasından bahsediyoruz! Burada ne kanun var ne kanunla getirilen bir sınırlama var ne kamu yararı var ne demokratik toplum düzeninin gereklilikleri var ne ölçülülük var. Hiçbir şey yok! Bir insan hakları sözleşmesinin topyekün ortadan kaldırılmasının dünyada bir eşi benzeri de yok!

Son olarak, hukuki bir argümantasyon bile olamayacak bir argüman ortaya atılıyor, deniliyor ki iç hukukumuz yeterli. Peki iç hukuk yeterliyse, insan hakları rejimi neden var? İnsan hakları sözleşmeleri tabii ki birer sihirli değnek değildir, imzalarsınız ve bir anda ülkenizdeki tüm uygulamalar hukuka ve insan onuruna uygun hale gelir, tüm ihlaller sona erer diye bir durum yok. Bunlar bir politika, bir motivasyon belgeleridir. İç hukukumuz yeterli olduğu için sözleşmeden çekiliyoruz demek, insan hakları rejimini toptan reddetmek anlamına geliyor, insan haklarını rejimini mi reddediyoruz? CEDAW'a tarafız biliyorsunuz, 2022'de Türkiye gözden geçirilmesi sürecinde Sayın Aile Bakanı Derya Yanık Türkiye Delegasyonu başı olarak Cenevre'de Komite'nin huzurundaydı, biz de oradaydık. CEDAW Komitesi soruyor, neden İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiniz, diyor. Sayın Bakan yanıt veremiyor. CEDAW 2022 Türkiye raporunda, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararını derhal gözden geçir ve bu kararı geri al, dedi. 2023 Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Özel Raportörü Türkiye raporunda, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararını geri al, senin iç hukukunda bunlar bunlar yok, dedi. Sayfalarca rapor yayınladı. Hala Bakanlar Kurulu önünde açık, Opuz Grup Davaları, Türkiye bu kararları uygulayıp uygulamadığının raporlamasını yapıyor Bakanlar Kurulu'nda. Avrupa Komisyonu raporlarına bakalım. 2022 Avrupa Komisyonu Türkiye raporunda sözleşmeden çekilmenin ardından toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddete ilişkin işler acısı durumu ortaya koyuyor. Bugün İstanbul Sözleşmesi, Avrupa Birliği tarafından onaylanan ve Ekim 2023 itibarıyla Avrupa Birliği'nde yürürlüğe giren bir sözleşme haline gelmiştir. Bu şu anlama gelmektedir, sözleşmeye taraf olup olmadığına bakılmaksızın tüm üye

ülkeler sözleşmenin yükümlülüklerinden sorumludur çünkü artık AB müktesebatının bir parçası haline gelmiştir İstanbul Sözleşmesi. İşte biz böyle bir sözleşmeden çıktık, milyonlarca kadın ve ev içi şiddet mağduruna koruma sağlayacağı düşünülen ve uygulanan bir sözleşmeden çıkarak bu ülkenin yurttaşı olan milyonlarca kadın ve ev içi şiddet mağdurunu şiddetten korunmasız bırakmanın kamu yararıyla açıklanan bir yanı olabilir mi?

İstanbul Sözleşmesi imzalandıktan sonra pek çok mekanizma kuruldu, ŞÖNİM'ler kuruldu, ALO 183 kuruldu, pek çok idari değişiklik yapıldı, işledi işlemedi eksik işledi, bunu sivil toplum olarak feministler olarak her zaman dile getirdik, iyi işlemesi için idareyle iş birliği de yaptık. Peki Sayın Heyet, 2012'den beri senelerce var olan kamu yararı ne oldu da çekilme kararının yayınlandığı gece, 20 Mart 2021 gecesi bir anda birden bire ortadan kalktı? Ne oldu da ortadan kalktı? Çekilme kararının hiçbir şekilde kamu yararına olduğu şöyle dursun, kamu yararına doğrudan bir saldırı ve zarar olduğu açıktır.

Sözlerime son verirken şunu da vurgulamak isterim. Yaptığımız tüm kamuoyu araştırmalarıyla sabittir ki, kamuoyu yüzde yetmişlere varan oranda, "Ben bu sözleşmeyi biliyorum, sözleşmenin neye ilişkin olduğunu biliyorum, çekilme çok yanlış, desteklemiyorum" diyor. Evet belki çekilmeye ilişkin heyetinizin kararı değişmeyecek ama biz aslında kazandık. Çünkü çekilmeyle kadınlarda ve toplumda, özellikle genç kadınlarda hak bilinci yaygınlaştı. Bu dünyada eşi benzeri olmayan bu çekilme, Venedik Komisyonu'nu bile alarma geçirecek kadar kaygı verici olan bu çekilme, halkta toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadın haklarına yönelik sahipliliği güçlendirdi. Bu nedenle, tam tersi bir etki yarattı, sözleşmenin kağıt üzerinde belki tarafı değiliz ve heyetin de kararı bunu değiştirmeyecek ama emin olun ki özellikle genç kadınlar, kadınlar ve toplum İstanbul Sözleşmesi'ne çekilme öncesine oranla çok daha fazla sahip çıkmıştır, haklarına ve şiddetten uzak onurlu bir hayat sürme hakkına sahip çıkmıştır. Dolayısıyla, aslında biz kazandık!

1 <https://morbulten.kadinininsanhaklari.org/istanbul-sozlesmesi-bizim-onu-savunmaya-sokaklarda-ve-durusma-salonlarinda-devam-edecegiz-onu-geri-alacagiz/>

KİHEP Grup Çalışmaları Türkiye'nin Dört Bir Yanında Devam Ediyor

Duygu Dokuz

KİHEP eğiticileri, Türkiye'nin dört bir yanında yerel yönetimler, kadın örgütleri, insan hakları örgütleri, sendikalar, barolar ile iş birliği içerisinde KİHEP grup çalışmalarını gerçekleştirmeye devam ediyor.

Bu yıl içerisinde Batman, İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Eskişehir, Hakkari, Çanakkale, Mersin, Denizli illerinde tamamlanan KİHEP grupları için 20'ye yakın sertifika töreni düzenledik.

Karabağlar KİHEP Sertifika Töreni: 13 Haziran 2023'te Karabağlar Kent Konseyi ve Karabağlar Belediyesi bünyesinde düzenlenen KİHEP grup çalışmaları için büyük bir sertifika töreni düzenlendi. Altı farklı KİHEP grubunun katılımcılarının sertifika törenine yaklaşık 200 kadın katıldı. Törende düzenlenen serbest kürsü etkinliği ile katılımcılar KİHEP'e dair duygu ve düşüncelerini paylaştı.

Karabağlar KİHEP Sertifika Töreni

Denizli KİHEP Sertifika Töreni

Denizli KİHEP Sertifika Töreni: 12 Eylül 2023'te Denizli'de Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER), 29 Ekim Kadınları Derneği, Türk Kadınlar Birliği, Kadın Haklarını Koruma Derneği ve Türk Kadınlar Konseyi Denizli şubelerinin işbirliğinde gerçekleştirilen KİHEP grup çalışması için bir sertifika töreni düzenlendi. Merkezefendi Belediyesi, Makine Mühendisleri Odası ve Denizli Barosu'nun da destek verdiği sertifika töreninde katılımcılar KİHEP'in kendilerine ve üyesi oldukları kadın örgütlerine neler kattığını paylaştı.

Ankara KİHEP Sertifika Töreni: SHUDER Genel Merkezi ile Aralık 2022'de imzaladığımız KİHEP İşbirliği Protokolü'nün ardından SHUDER Genel Merkezi bünyesinde başlayan sosyal hizmet öğrencilerine yönelik üç KİHEP grup çalışması için 18 Aralık 2023'te Ankara'da bir sertifika töreni düzenledik. Ankara Barosu'nda düzenlenen KİHEP grubunun katılımcılarının da sertifikalarını aldığı törene yaklaşık 100 kadın katıldı.

Ankara KİHEP Sertifika Töreni

İsrail Filistin Halkına Açtığı Savaşı Acilen Durdurmalı, Filistin'e Yönelik Sömürgeci İşgal Politikalarını Derhal Terk Etmelidir!

17 Mayıs Derneği, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, Kaos GL, Kadının İnsan Hakları Derneği, Lambdaistanbul LGBTİ Dayanışma Derneği

Kadının İnsan Hakları Derneği olarak üyesi olduğumuz Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'nda (CSBR) yer alan ve Türkiye'de çalışma yürüten 17 Mayıs Derneği, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, Kaos GL, Lambdaistanbul LGBTİ Dayanışma Derneği ile İsrail'in Filistin'de yürüttüğü işgale karşı yaptığımız ortak basın açıklamamızı sizinle paylaşıyoruz.

Bizler Türkiye'den Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR) üyesi feminist ve LGBTİ+ örgütleri olarak, her türlü savaş, soykırım ve işgal politikalarının karşısındayız. Çünkü savaş insanlık üzerinde tarifi olmayan yaralar açar ve savaşların en büyük mağdurları kadınlar, LGBTİ+'lar ve çocuklardır.

Biliyoruz ki İsrail yıllardır uluslararası alanda bölgedeki kadın ve LGBTİ+ haklarının savunucusu görüntüsü altında Filistin halkına yönelik şiddeti ve soykırımı meşrulaştırmaya çalışıyor. İşgal sebebiyle yıllardır başta kadınlar ve LGBTİ+'lar olmak üzere Filistin halkı en temel haklarına ve demokrasiye erişemiyor. 7 Ekim'den beri sürdürülen abluka ve saldırılar ise tüm insanlığın gözü önünde gerçekleşiyor, insan hakları savunucusu olduğunu iddia eden bazı ülkeler ise, soykırımı ve işgali olumlayan bir tavır takınıyor.

Bizler, işgalin ve savaşın yoksulluk, işsizlik, radikalizm, köktencilik, toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve cinsel şiddete yol açtığını, çocuklar için ise telafisi mümkün olmayan duygusal yaralar açtığını en iyi bilenleriz. Her savaşın en büyük kaybedenlerinin yine kadınlar, çocuklar, LGBTİ+'lar, engelliler ve yaşlılar olduğunu, zorla yerinden edilmenin on yıllar boyu süren yoksulluk ve insan hakları ihlallerinin önünü açtığını biliyoruz. İsrail'e ve Birleşmiş Milletler üyesi tüm devletlere sesleniyoruz: Bu savaşı ve işgali acilen durdurun, şiddetsiz diyalog ve müzakere kanallarını derhal devreye sokun, yaşadığımız ekosisteme ve insanlığa geri dönüşü olmayan zararlar vermekten vazgeçin. Barış istiyoruz, hemen şimdi!

17 Mayıs Derneği
Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği
Kaos GL
Kadının İnsan Hakları Derneği
Lambdaistanbul LGBTİ Dayanışma Derneği

17 MAYIS
DERNEĞİ

Cinsel Şiddetle
Mücadele Derneği

KA
OS
GL

KİH
KADININ
İNSAN HAKLARI
DERNEĞİ

Lambdaistanbul
— LGBTİ+ Dayanışma Derneği —

Tüm topluma ve toplumsal muhalefete çağrımızdır: “Gerçeği görüyoruz! Anayasa değişikliğine HAYIR diyoruz!”

Hepimiz için Anayasa Koordinasyonu

Hepimiz için Anayasa Koordinasyonu, 15-17 Eylül 2023 tarihinde Kadının İnsan Hakları Derneği'nin düzenlediği “Haklarımız için Bir Aradayız!” isimli çalıştay sonrasında ortaya çıkan ve Türkiye'nin farklı yerlerinden 22 farklı kadın, feminist ve LGBTİ+ örgütünün toplumsal cinsiyet, LGBTİ+ hakları ve eşitlik karşıtı Anayasa değişikliği çalışmalarına istinaden bir araya gelerek oluşturduğu kampanyadır. Kampanyanın ilk basın metnini aşağıda sizlerle paylaşıyoruz.

Siyaset sahnesi bugünlerde oldukça bilindik ama bir o kadar da tekinsiz konusuyla meşgul yine; Anayasa değişikliği. Evet, bilindik bir gündem ancak bu sefer oldukça tehlikeli ve endişe verici. Yaşamı, varoluşu ve özgürlüğü hedefine koymuş, yok edici bir arzuya sahip bu değişiklik talebi yine bilindik bir yöntemi kullanıyor: **Toplumun bir kesimini diğerinin karşısında açık, çıplak ve savunmasız kılarak eşitsiz ve hiyerarşik bir biçimde ikiye bölüyor.**

İktidarın “aileyi korumak” bahanesiyle kutuplaştırmayı artırmak ve toplumun korkularını harekete geçirerek oy devşirmek için araçsallaştırdığı bu anayasa değişikliği teklifi kadınları ve LGBTİ+'ları hedef alıyor. LGBTİ+ yurttaşları “sapkın” olarak nitelendirirken başörtülü kadınlarla LGBTİ+'ları karşıt konumlandırıyor. Kadınlar arasında ise “başörtülü-başı açık” ayrımı yaparak, toplumda nefret ve kutuplaşmayı anayasal düzleme çekmeyi amaçlıyor. **Üstelik bu nefreti ve ayrıştırmayı, ailenin korunması ve inanç özgürlüğü üzerinden tartışmaya açarak son derece sinsice yapıyor!**

**Kuklayı değil kuklacıyı görüyoruz!
Birbirimize düşmüyoruz!**

“Aile”nin korunması ile ilgili maddenin, LGBTİ+ yurttaşları “sapkın” diye nitelendirerek ve aileyi “tehdit” oldukları ifade edilerek değiştirilmesi öneriliyor.

Çizim: Semih Özkarakaş

Bu ifadenin Anayasa'ya girmesi, Anayasa eliyle LGBTİ+'lara yönelik nefretin meşrulaştırılması ve şiddetin artması, LGBTİ+'lar şiddete uğradığında failerin yargılanmadan serbestçe gezebilmesi anlamına gelecek. LGBTİ+'ların eğitim, sağlık, barınma, çalışma hakkından yararlanamaması, örgütlenememesi, kendini ifade edememesi anlamına gelecek. **Medya, kültür, sanat ve spor alanlarında LGBTİ+ varoluşunun görünürlüğünü engellerken; ayrımcılığı ve şiddeti meşrulaştıran, yayan ve ödüllendiren söylemlerin giderek daha çok yerleşmesine neden olacak!**

Değişiklik ile ayrıca din ve vicdan hürriyetini düzenleyen maddeye de “başı açık-başı örtülü kadın” ayrımı getiriliyor. Din ve vicdan özgürlüğü her ne hikmetse yine dönüp dolaşıp sadece kadınların bedenleri ve kadınların başörtüleri üzerinden tartışılıyor!

Başörtülü kadınların yıllardır uğradığı haksızlıklar, kendilerine sorulmadan oldu bittiye getiriliyor. Kadınların neden ve nasıl giyindiklerini veya başlarını örttüklerini sorgulamanın önünü açan açıkça ayrımcı bu değişiklik önerisi kadınlara temel hak ve özgürlükleri konusunda bir lütufmuş gibi sunuluyor.

Ayrıca LGBTİ+ varoluşuna yönelik ayrımcılığı öngören bir düzenleme ile beraber paketlenerek başörtülü kadınları ve LGBTİ+'ları teması veya kesişimi olmayan iki ayrı küme gibi sunarak toplumda kutuplaşmayı derinleştiriyor.

Bu ifadenin Anayasa'ya girmesi, Anayasa eliyle muktedirlerin yani erkeklerin kadınların bedenlerine müdahale etmesinin önünü açacak, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilerek kadına karşı şiddetle mücadele etmeyeceğini beyan etmiş olanlar, bu değişiklikte kadınları zapturapt altına almanın bir sonraki adımını devreye sokacak! Tüm bireylerin eşitliğini, özgürlüğünü ve yaşam hakkını garanti altına almak için oluşturulmuş bir sözleşmenin bizzat kendisinin ayrımcılık ve şiddet üretmesi anayasanın

mantığının ihlalidir; bu anayasa değişikliği teklifi bizatihi anayasanın lağvedilmesidir!

Birbirimizin elini bırakmıyoruz! Hiçbirimizi geride bırakmıyoruz!

İnce ince örülmeye çalışılan nefrete ve şiddete karşı biz de ince ince biraradalığı, sevgiyi, barışı, dayanışmayı örüyoruz. Hayatlarımızın, bedenlerimizin, inançlarımızın, onurumuzun siyasi malzeme yapılmasına karşı çıkıyoruz. **Hiç kimsenin kimliğinden ötürü suçlu veya düşman ilan edilmesine boyun eğmeyeceğiz. Herkes için biricik olan yaşamı; kendisi gibi olmayanlara, davranmayanlara, düşünmeyenlere dar etmeyi hak gören anlayışı reddediyoruz.** Biliyoruz, başka bir yaşam mümkün! Her türlü çeşitliliği barındıran kimliklerimizle, fikirlerimizle bir arada var olmak mümkün! Birbirimizle olan bağımız, duygudaşlığımız, hikayemizin ortaklığı, Anayasa'da da olsa fütursuzca yazılan birkaç cümleyle bozulmayacak kadar güçlüdür. **Bu anayasa değişikliği teklifini temelden reddediyor, herkesi anayasa değişikliğine HAYIR! demeye çağırıyoruz.**

HEPİMİZ İÇİN ANAYASA KOORDİNASYONU

Kadınların Deneyimleri Dışlanarak Kadınların Haklarına Dair Yol Haritası Oluşturulamaz!

Avrupa Kadın Lobisi Türkiye Koordinasyonu, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadının İnsan Hakları Derneği, Kadın Koalisyonu, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilen ve Türkiye Adalet Akademisi'nin ortak olduğu "Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması: Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması" isimli ortak proje kapsamında 1-3 Kasım 2023 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen toplantıya aşağıda ismi bulunan feminist örgütler olarak biz de katıldık. Öncelikle toplantının planlanması da dahil olmak üzere projenin oluşturulmasında, proje soruları ve çıktılarının belirlenmesinde, toplantı konuşmacılarının seçilmesinde uzun yıllardır kadınlara destek veren ve yasa yapım süreçlerinde yer almış olan kadın örgütlerinin muhatap olarak alınmamış olmasına ve aktif olarak projeye dahil edilmemesine itiraz ediyoruz.

6284'ün uygulamasına, boşanma, nafaka ve velayet davalarında yaşanan sorunlara dair birinci elden, kadınlarla dayanışma kurarak bilgi edinen kadın örgütlerine aktif katılımcı olarak yer verilmemesi çok büyük bir eksiklik. Bu eksikliğin etkisi, toplantıda yapılan sunumlarda ve tartışmalarda, özellikle de şiddete dair sorun alanlarının sebepleriyle ilgili yaklaşımlarda dikkate değer biçimde gözlemlendi. Aileye dair böyle bir tartışmanın, kadınların cinsiyetleri nedeniyle ezilmelerinden ve ayrımcılığa maruz bırakılmalarından kaynaklanan bir eşitsizlik temelinde ele alınmadan yürütülmesi mümkün değildir. Boşanmanın, nafakanın, velayetin şiddetle ve kadın emeğiyle bağlantısı kurulmadığı sürece yasaların ve uygulamaların iyileştirilmesi düşünülemez.

Somut verilerle ve bilimsel yöntemlerle gerçekleştirilmiş birçok araştırma ve alandan gelen deneyimiz toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, kadınların siyasi, medeni, sosyal ve ekonomik haklarına erişmesinin önündeki temel engel olduğunu göstermektedir. Kadınlar bu eşitsiz düzende yoksullaşılıyor; yoksullaşan kadınların nafaka hakkı, erkek egemen bakış açısının ürünü olan birtakım hukuki argümanların konusu haline getiriliyor. Ardından da kadınların değil haklarının güçlendirilmesi, mevcut kazanımlarını ortadan kaldıran yasal değişiklik süreçleri işletiliyor.

Avrupa Konseyi sözleşmesi olan İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden doğduğunu teyit ederek devletlerin ve Avrupa kurumlarının bu eşitsizliği ortadan kaldırmak için her türlü tedbiri almasını emrediyor. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilen bir irade ile ortaklaşa hazırlanan ve Avrupa Konseyi'nin ve Avrupa Birliği'nin finansman desteği ile iki yıldır sürdürülen, 2.223.000 Euro bütçeli projede bu ilkenin görmezden gelinmesi, projenin amacı ve işlevi konusunda haklı ve ciddi şüphe yaratıyor.

Kadınların yaşadığı haksızlıklara karşı mücadele eden, onlarla dayanışma kuran, onların bilgi ve deneyimlerinden öğrenen kadın örgütleri olarak kadınların Aile Mahkemelerinde sıklıkla dışlayıcı ve eşitsizliği dikkate almayan yaklaşımlarla karşılaştıklarını, beyanlarının sorgulandığını, yargılama süreçlerinin şiddet uygulayanın değil, kadınların düzenlerinden edilmesi ile sonuçlandığını dile getiriyoruz. Yapılan toplantıda, alanda çalışan hakimlerin de bizimle benzer endişeleri taşıdığını, ancak alandan uzak siyasete yakın kişiler ve siyasi saiklerle hareket eden üst düzey bürokratların kadın haklarının geliştirilmesi ve eşitsizliğin önlenmesi konusunda ne yazık ki eksik bir tutum takındıklarını gördük. Bu olgular dikkate alındığında, proje kapsamında tartışmaya açılan pek çok değişikliğin, kadın örgütleri olarak bizlerin ve alandaki uzmanların deneyimleri görmezden gelinerek önerildiği anlaşılmaktadır.

Tüm bu nedenlerle, uzun yıllardan beri Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için alanda çalışmalar yapan kadın örgütlerinin aktif ve nitelikli katılımı olmadan yapılan bu toplantıya güçlü bir biçimde itiraz ediyoruz. Kadınların hayatlarına dair temel hak ve özgürlüklere ilişkin değişiklikler hakkında kadınların deneyimleri ve kadın örgütleri dışlanarak oluşturulmaya çalışılan bir "yol haritası" kadınların 'haklarının korunmasına', toplumsal cinsiyet eşitliğine hizmet etmeyecektir.

Avrupa Kadın Lobisi Türkiye Koordinasyonu
Kadın Dayanışma Vakfı
Kadının İnsan Hakları Derneği
Kadın Koalisyonu
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Farklıyız Eşitiz

Derneği ile Söyleşi

Duygu Dokuz

Farklıyız Eşitiz Derneği (Fark-Et) yaklaşık bir sene önce Çanakkale'de kuruldu. Çocukları, kadınları ve aileleri yaşamış oldukları psikososyal sorunları çözmeleri için desteklemek; şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyal dışlanma, ayrımcılık gibi zorlanma alanları ile ilgili bireysel farkındalık kazanmalarına ve sorunları ile mücadele edebilmeleri için güçlenmelerine yardımcı olmak; bu çerçevede koruyucu ruh sağlığı çalışmaları yapmak ve psikoeğitim vermek amacıyla kurulan Farklıyız Eşitiz Derneği'ni tanımak için **Nigar Etizer Karacık, Hande Günalp Ergun, Tuba Batu** ile konuştuk.

Farklıyız Eşitiz Derneği'nin kuruluş öyküsünü paylaşır mısınız?

Derneğimiz çok yeni kuruldu. Henüz 1 yaşındayız. Farklıyız Eşitiz Derneği (Fark-Et), bir grup kadının birlikte, toplum ve kadınlar yararına çalışmak üzere güçlerini birleştirmesiyle faaliyetlerine başladı. Aslında derneğin fikrinin oluşmaya başlaması, 2019 yılının sonlarına doğru bir avuç kadının eşitliğe erişebilmek için hayaller kurması ile şekillendi. Kadının İnsan Hakları Eğitimi'ne ve Kadının İnsan Hakları Derneği'nin düzenlemiş olduğu toplumsal cinsiyet konulu seminerlere katılmış ve yerelde haklara erişim ile ilgili psikososyal engellerin ortadan kaldırılması için düşünmeye başlamış olan kadınlarla sosyal hizmet, psikoloji, tıp, eğitim, sanat alanında uzmanlaşmış olan kadınların buluşması sonucu yeni bir örgütlenme öyküsü yazılmaya başlandı.

Fark-Et'in üyelerinden bahsedebilir misiniz? Şu an kaç üyeniz var?

Üyelerimiz özellikle ruh sağlığı ve sanat alanında eğitim almış kişilerden oluşuyor. Üye sayımızı arttırmak yönünde bir politikamız yok. Şu an 30 üyemiz bulunuyor, 30 kişilik de üye olmadığı halde bizlerle birlikte çalışan gönüllü ekibimiz var.

Fark-Et olarak neler yapıyorsunuz, faaliyetleriniz neler? Gündeminizde hangi başlıklar var?

Genel olarak amaçlarımızı şöyle özetleyebiliriz: çocukları, kadınları ve aileleri yaşamış oldukları psikososyal sorunları çözmeleri için desteklemek; şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyal dışlanma, ayrımcılık gibi zorlanma alanları ile ilgili bireysel farkındalık kazanmalarına ve sorunları ile mücadele edebilmeleri için güçlenmelerine yardımcı olmak; bu çerçevede koruyucu ruh sağlığı çalışmaları yapmak ve psikoeğitim vermek. Bireylerin ruhsal ve sosyal sağlıklarını desteklemeyi amaçlayan eğitici-geliştirici programlar ile şiddet ve her türlü ayrımcılık ile doğrudan mücadele etmek, insan haklarını geliştirmek için çalışmak ve amaçlarımızı hayata geçirebilmek için başka sivil toplum kuruluşları, kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve kadınlar ile dayanışmak ve birlikte güçlenmek... İşte bu amaçlar doğrultusunda faaliyetlerimize başladık. Öncelikle Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminerleri'ni uygulamaya karar verdik ve ilimizde çeşitli kurumlara TCE Seminerini ulaştırmayı planladık. Bu yıl içinde altı kez gerçekleştireceğiz.

Okul öncesi öğretmenleri ve ilkokul öğretmenlerine yönelik eşitsizlik, sosyal dışlanma, aile içi şiddet konularının çocuklara olan etkileri hakkında bilinçlenmeyi sağlamak için birlikte atölyeler düzenlemek ve çocukların ruh sağlığını ve gelişimini desteklemek için öğretmen eğitimlerini yapmaya başladık. İlkini Aralık ayı içinde gerçekleştireceğimiz bu eğitimlere 2024 yılında da devam edeceğiz.

2024 ve 2025 yılında KİHEP'i derneğin rutin eğitimlerinden biri olarak uygulamayı, derneğimizin amaçları doğrultusunda taslağını düzenlediğimiz "Hayat Okulu" programımızın içeriğini tamamlayıp pilot uygulamalarına başlamayı düşünüyoruz. Yerelde çalışma konularımızla uyumlu STK'lar ile iş birliğini geliştirmek ve birlikte eşitlik, sosyal dışlanma ve koruyucu ruh sağlığı konularında toplumu bilinçlendirme çalışmaları yapmak, örneğin, "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri" konulu atölyeler için bir yılda beş ayrı atölye çalışması yapmak planlarımız arasında.

Bununla birlikte özellikle kadınlara ve kız çocuklarına cinsiyetleri nedeniyle yapılan ayrımcılık konusunda önümüzdeki yıl "Eşitlik için Kızlar Sokakta/Sokak Söyleşileri"ni gerçekleştirmeye başlayacağız.

Fark-Et'in KİHEP'le ilişkisinden bahsedebilir misin?

Derneğimizin KİHEP ile doğrudan ilişkisi var, KİHEP'in amaçları ile derneğimizin amaçları örtüşüyor. Derneğimizin üyelerinin yarısı KİHEP'li kadınlardan oluşuyor. Bundan sonrası için de KİHEP, derneğimizin rutin eğitimleri arasında yer alacak.

Farklıyız Eşitiz Derneği (Fark-Et) yakın zamanda Çanakkale'de kuruldu

Fark-Et'in yerelde ya da ulusalda başka kadın örgütleri ile (dernekler, platformlar, inisiyatifler) bağlantıları var mı?

Henüz yeni olduğumuz için kendimizi tanıtmak amacıyla çeşitli etkinlikler planlıyoruz. 2023'ün ağustos ayında STK buluşmalarına başladık. Kısa sürede yereldeki kadın grupları ile bağlantı sağlayabildik, iletişimimiz ve dayanışmamızın artarak devam edeceğini düşünüyoruz. Önümüzdeki günlerde ulusal ölçekte de kendimizi tanıtmak için bir tanıtım metni hazırlayarak derneklerle paylaşmayı planlıyoruz.

Fark-Et'in çalışmalarını nerelerden takip edebiliriz?

@farketdernek adıyla bir Instagram hesabımız var, isteyenler buradan bize ulaşabilirler. Ayrıca @ozgundanismanlikmerkezi ile işbirliği yapıyoruz, faaliyetlerimizi buradan da takip etmek mümkün.

Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

Mor Bülten'de yer almak çok heyecan verici. Derneğimizin amaçlarını paylaşabilmemiz için bize alan açmış olmanızdan dolayı teşekkür ederiz. Sizlerle birlikte olmak güç veriyor.

KİHEP Kadınlar için Şart

KİHEP Katılımcısı

Denizli

Kadının insan haklarını bildiğimi zannederken, KİHEP ile tanıştığım günden bu yana aslında bu konuda ne kadar az şey bildiğimi; günümüzde kadınların, kadın hakları konusunda belki de en bilinçli dönemini yaşaması gerekirken, aileden gelen öğretilerin, kadına yüklenen görevlerin; kız çocuklarının hayatını nasıl şekillendirdiğini bizzat kendi hayatımdan; yaşadığım, maruz kaldığım hak ihlallerinin farkına vardığımı söylemek isterim.

15 yaşında eğitim gören bir çocukken ailem tarafından baskıyla zorla bir adamla nişanlandırılmamın, aslında bir çocuk olarak uğradığım haksızlığın, eğitim hayatıma yapılan bir hak ihlali olduğunu, yasaların beni korumasına rağmen buna ses çıkaramayışıma aradan geçen uzun yıllardan sonra bu eğitim sayesinde öğrendim.

Evlendim ve eşimle ilişkimde cinsel hayatımda haklarım olduğunu bu eğitim sayesinde öğrendim, oysa ki cinsellik benim görevim olarak öğretilmişti, yasalarla korunduğuna çok şaşırdım. Doğurma hakkımın olduğu gibi doğurmama hakkımın da olduğunu biliyordum mesela...

Ekonomik olarak haklarım olduğuna, zaman zaman hakkımı savunmadığıma, geniş ailemden kaynaklı haksızlıklara uğradığıma KİHEP'e katıldıktan sonra emin oldum.

Geriye dönüp bakınca görüyorum ki yasalarla korunduğum fakat bilgi sahibi olmadığım için farkına varamadığım birtakım hak ihlallerine uğramıştım. Ve pek çoğu sanki benim iyiliğim isteniyormuş gibi bana anlatılıyordu.

FARKINA VARDIM!

Farkında olmadan maruz kaldığım olayların hak ihlali olduğunun farkına vardım! Bu yüzden bu eğitimin benim hayatıma ve yetiştirdiğim çocuklarıma ve torunlarıma hayatına sağladığı katkılar çok değerli. KİHEP'in her kesime, her kadına ulaşması gerekiyor. Önce biz kadınlar öğreneceğiz, değişeceğiz ki çocuklarımız değişsin! Bu domino etkisi gibi şimdi öğrenilsin ki ileriki nesillere doğru bir şekilde aktarılsın. Bir STK temsilcisi olarak sadece ailemde değil sunduğumuz eğitimlerde başka kadınlara kadının insan haklarını anlatma, madde madde her konuda "cinsel hayatımız, doğurganlığımız, ekonomik haklarımız, eğitim haklarımız, sağlık konusundaki haklarımız" gibi; kadınları ilgilendiren haklarımızı, bu haklarımızla ilgili yasaları başka kadınlara iletme yetisini ve bilgisini bana kazandırdığı için KİH'e ve KİHEP çalışmalarımızı yürüten sevgili grup yönlendiricimize çok teşekkür ediyorum...

“İyi ki KIHEP’e katılmışım!”

**Yeliz Altop, Delal Yıldız, Ezgi Kılıç, Fatmanur Burhan, Rümeyza Kaymaz,
Elif Nur Çınar, İrem Cansevdi, Arzu Garip**

KIHEP Katılımcıları - Eskişehir

Yeliz Altop: Kadının İnsan Hakları Eğitimi’ne katılmadan önce aslında var olduğunu bildiğim veya hiçbir fikrim olmayan haklarım konusunda detaylı bilgi sahibi oldum. Yalnız olmadığımı, düştüğümde her zaman yanımda olabilecek birçok kadının olduğunun farkında oldum. Bir sorunla karşı karşıya kaldığımda ya da kalan bir tanıdığım olduğunda ne yapman gerektiğinin bilincinde oldum. KIHEP iyi ki katılmışım, iyi ki karşıma çıkmış dediğim bir eğitimdi. Eğiticimin de bu konuda tabii ki rolü çok büyüktü.

Delal Yıldız: Eğitim öncesinde de var olan bazı eşitsizliklerin, hak ihlallerinin farkında olan bir kadındım. Eğitim süreci içerisinde kadınların birçok mekanizma tarafından çok farklı alanlarda öteki konumuna düşürüldüğüyle çok yakından yüzleştim. Bu süreçte bazen üzüldüm, bazen güldüm fakat yalnız olmadığımı ve birlik olmaya hazır birçok kadının arkamda olduğunu bilmek beni hep cesaretlendirdi. Mücadeleci yanımı yetiştirmeyi hiç eksik bırakmadım. Bu mücadeleme bundan sonraki yaşamımda ayakta durarak hep devam edeceğim ve bu yanımı tüm kadınlara aşılama çalışacağım. KIHEP’ten sonra çok yol kat ettim ve eminim ki yolum uzun ama yorulmadan devam edeceğimden şüphem yok :) Bu eğitimi bana sağlayan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Kadının İnsan Hakları Derneği’ne ve tabii ki bu süreçte kusursuz bir yönlendirici olan meslektaşım da teşekkür ediyorum.

Ezgi Kılıç: Birçok şeyi bildiğimi sanarak “Üstüne daha ne katabilirim?” diye düşünerek başladığım bu eğitimin ortalarında aslında bilmediğim çok şeyin olduğunu ve bu eğitimin bana sadece bilgi değil çok daha fazlasını katacağını fark ettim. İşte bu uzun süreci tamamladık ve şimdi bu eğitimin bana paha biçilemez şeyler kattığını düşünüyorum; bu süreçte tanıdığım ve beraber yürüdüğüm kadınlar, bu eğitim olmasa fark etmeyeceğim birçok sorun, yepyeni bilgiler, doğru bildiğim yanlışlar, şimdiye kadar kadınların verdiği birçok mücadele, haklarımızın nasıl birlik, beraberlik ve mücadeleyle kazanıldığı... Daha sayamayacağım birçok şey kattı, öğretti bu eğitim bana. Eğitim hayatımdaki en değerli eğitimlerden biriydi KİHEP. Kendimi bir kız çocuğu gibi hissederek ve çekinerek başladığım bu eğitimi; haklarını bilen, kendisini savunabilen ve gerek kendisi için gerek hemcinsleri için her zaman mücadele etmeye hazır bir kadın olarak bitirdim. Eğitici eğitimini alarak daha çok kadına ulaşmak için sabırsızlanıyorum. Eğitime katılmamızı sağlayan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği’ne, bize bu eğitimi veren ve her zaman bize destek olan yanımızda duran bize abla/arkadaş olan çok değerli Ecem’e, eğitim programını yönlendiren Kadının İnsan Hakları Derneği’ne ve tabii ki beraber yürüdüğüm grup arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum.

Fatmanur Burhan: KİHEP bana, yönlendiricimiz Ecem Hanım aracılığıyla gücümüzün ve haklarımızın bildiğimizle sınırlı olmadığını öğretti. Güçlüydük, ama artık hem daha bilinçli hem daha da güçlüyüz.

Rümeysa Kaymaz: KİHEP için ne desem eksik kalacak ancak en güzel haliyle şu şekilde anlatabilirim. KİHEP’e başlamadan önce henüz yolun başında minik bir tırtıldım, büyümeye ve öğrenmeye hevesim vardı. Eğitim boyunca büyüdüm, öğrendim ve en önemlisi güçlendim. Her hafta ayaklarımın yere daha sert bastığını hissettim. İlmek ilmek kozamı ördüm. Konuştum, dinledim, empati yaptım, hemcinslerimle ortak paydada buluştum ve yalnız olmadığımı fark ettim. Asla yalnız yürümeyeceğimi gördüm. Eğitim sonunda ise artık kozamdan çıkmaya hazırdım. KİHEP beni bugüne hazırladı. Şimdi kanatlarımı açmak ve uçmak için heyecanlıyım. Ben kelebek etkisine inanırım ve kadınların hayatında bir kelebek etkisi yaratmak için çabalayacağım. KİHEP olmasaydı kendi haklarımı öğrenme konusunda bu kadar istekli ve bilgili de olmazdım. Büyümeme, öğrenmeme, güçlenmeme yardım ettiği için hem KİHEP’e hem de KİHEP grubuma çok çok teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Elif Nur Çınar: KİHEP benim hayatımda büyük değişiklikler yarattı. Öncelikle beni daha güçlü bir kadın yaptı. Bir kadın olarak haklarımın farkında olmak her anlamda insanı daha güçlü hissettiriyor. Bir sorunla mücadele etmem gerekirse neler yapabileceğimin farkındayım. Bu eğitimi iyi ki almışım, yalnız olmadığımı bilmek, yaşadığımız sorunların aslında tüm kadınları kapsadığını ve her birimizin bir yerlerde aynı sorunlarla

mücadele ettiğini görmek beni hem üzdü hem de güçlendirdi. Farklı çözüm yolları dinlemek aşırı keyifliydi. Farklı fikir ve düşünceleri duyduğum oturumlar bazı konularda fikirlerimi değiştirdi. Bakış açısı kazanmama yardımcı oldu. Her kadının hayatında alması gereken bir eğitim olduğunu düşünüyorum. Hayatın her alanına yönelik bilgiler elde ettik. Herkesin bildiği konuları konuşuyoruz, tartışıyoruz ama günün sonunda her seferinde yeni bilgilerle donanmış oluyoruz. Eğitime gidiyormuş gibi hissetmiyordum. Kadınlarla konuşabildiğimiz en önemlisi birbirimizi anlayabildiğimiz bir yere gidiyordum. Hayatımın enleri arasına çoktan girmiş durumda. Üniversite hayatımda aldığım en iyi eğitimdi. Geriye dönüp üniversite yıllarına baktığımda aklıma ilk gelecek kareler arasında yerini aldı. İlk oturumdaki Elif ile son oturumdaki Elif’in arasında dağlar kadar fark var. Özgüvenimi arttırdı. Sosyalleşmemi sağladı. Bilgilendirdi ve farklı duyguları yaşattı her oturumda. Bazen kızdım, bazen üzüldüm, mutlu oldum. Yeni şeyler deneyimledim. Kendime yapabileceğim en iyi şeyi yaptım ve bu eğitime katıldım. Çevremdeki kadınları bilgilendirdim ve her seferinde onlara da katılmalarını öneriyorum. Emeği geçen herkese özellikle grup arkadaşlarıma ve dünya tatlısı, hayatımıza dokunmak için çaba gösteren Ecem Hanım’a ve tüm ekibe teşekkür ederim. Her birimizin daha da güçlü, bilgili kadınlar olmak adına bizlere dokundukları için.

İrem Cansevdi: KİHEP’e katılmak genç bir kadın olarak hayatımda kendim için yaptığım en değerli ve unutulmaz şeylerden birisiydi. KİHEP serüvenimde haklarımı bütüncül bir şekilde öğrendim, kendimi kişisel ve sosyal alanlarda geliştirdim, bir kadın olarak kendim ve hemcinslerim hakkında farkındalığa sahip olarak bilinç düzeyimi artırdım. Bu eğitim sayesinde kendimi daha özgüvenli ve donanımlı hissediyorum. KİHEP bana geçmişten günümüze kadar olan kadın mücadelesini öğretti ve gelecek yaşamım için umut ve ışık oldu. KİHEP’in daha pek çok kadına güç ve umut vermesini diliyor ve kadın olmaktan gurur duyuyorum.

Arzu Garip: Nefesimin tükendiği noktada omuzumda hissettiğim eller ve ardından içimde beliren kocaman bir umut... İyi ki KİHEP.

Yaz Aylarında Dünyada Neler Oldu?: Kadın ve LGBTİ+ Haklarına İlişkin Yeni Yasal Düzenlemeler

Mart 2023'te **Uganda** Meclisi, "nefret yasası" olarak değerlendirilen LGBTİ+ karşıtı yasayı kabul etmişti. Eşcinsellere idam cezası verilmesinin önünü açan yasa, Mayıs ayında Uganda Devlet Başkanı tarafından onaylanmasının ardından yürürlüğe girdi.¹ Eşcinselliğin halihazırda yasa dışı olduğu Uganda'da çıkan bu yeni yasaya göre eşcinseller müebbet hapis cezasıyla karşılaşabilecek. Bunun yanı sıra, yasanın "utañç verici eşcinsellik" olarak kategorize ettiği suçlar ise ölüm cezası ile cezalandırılacak. "Utañç verici eşcinsellik" kategorisine göre 18 yaş altındaki çocuklarla eşcinsel ilişkiye girenler ve HIV ile enfekte olan kişiler de ölüm cezasına çarptırılacak.

Mayıs'ta **Avrupa Parlamentosu** oy çokluğuyla İstanbul Sözleşmesi'nin Avrupa Birliği genelinde uygulanmasını kabul etti.² 464 milletvekili lehte, 81 milletvekili aleyhte oy kullanırken 45 üye çekimser kaldı. Parlamentonun bu kararı, sözleşmeyi yürürlüğe sokmamış altı üye ülkede de İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanmasının yolunu açıyor.

Avrupa Birliği'nin genelinde tüm kurumlarda sözleşmenin uygulanmaya konacak olması açısından parlamentonun kabulü önemli bir sembolik adım olarak değerlendirildi. Haziran başında ise Avrupa Birliği Konseyi İstanbul Sözleşmesi'nin AB'de uygulamaya konması kararını onayladı.³ Onay sürecinin tamamlanmasının ardından 1 Ekim 2023'de İstanbul Sözleşmesi 27 ülkeden oluşan Avrupa Birliği'nde resmen yürürlüğe girdi.

Haziran ayında **Estonya**'da eşit evlilik yasalaştı.⁴ Meclis tarafından kabul edilen düzenleme ile iki kişi cinsiyet fark etmeksizin evlenebilecek. Böylece Avrupa'da evlilik eşitliğinin yasal güvenceye alındığı ülke sayısı 20'ye yükselmiş oldu. 34 ret oyuna karşı 55 kabul oyuyla meclisten geçen düzenleme 2024'te yürürlüğe konacak.

Belçika LGBTİ+'lara cinsel yönelimlerini veya cinsiyet kimliklerini "değiştirmeye" ya da bastırmaya yönelik uygulanan "dönüşüm terapileri"ni yasakladı.⁵ Mecliste onaylanan düzenleme ile psikoterapi, elektroşok uygulaması, dayak veya "düzeltici tecavüz" gibi uygulamalar suç kapsamına alınarak bunları uygulayan, öneren, teşvik eden ve reklamını yapanlar için de hapis, para ve meslekten men cezaları öngörülüyor. Belçika'da bu uygulamalara bağlı, saldırı ve dayak veya tecavüz gibi durumlar ceza kapsamındaydı ancak dönüşüm terapileri konusunda genel bir yasak bu yeni kanun ile yasalaşmış olacak.

Kaynak: Ni Una Menos

Arjantin'de kadınlar, 2015'ten beri her 3 Haziran'da olduğu gibi bu sene de 3 Haziran'da erkek şiddetine karşı bir araya geldi ve taleplerini dile getirdi. "Ni Una Menos" hareketinin ilk yürüyüşü, 2015'te, 14 yaşındaki Chiara Páez'in birlikte olduğu erkek tarafından öldürülmesinin ardından "Bir kadın daha eksilmeyeceğiz!" sloganıyla düzenlenmişti. Bu seneki eylemde 2015'ten bu yana Arjantin'de yaklaşık 2 bin 300 kadın cinayetinin meydana geldiği hatırlatıldı ve kadın cinayetlerine dair resmi istatistiklerin tutulması, aile içi şiddete karşı yaygın ofislerin kurulması, bütünlüklü bir yasama süreci ve bunun için gerekli bütçenin ayrılması talep edildi.

Hindistan'ın kuzeydoğusundaki Manipur eyaletinde Mayıs'ta başlayan çoğunluğu Hindu olan Meitei ile Hristiyan Kuki toplulukları arasındaki etnik çatışmalarda tacize uğrayan iki kadının sosyal medyada yayılan görüntüleri ülkede büyük öfkeye yol açtı.⁶ Başbakan'ın kınaması ve söz konusu kadınların maruz bırakıldığı şiddete sert bir yanıt verileceği sözü vermesinin üstüne başlatılan toplu tecavüz soruşturması kapsamında bir kişi gözaltına alındı. Emniyetin yaptığı açıklamaya göre, kadınlar, gözaltına alınan baş şüphelinin evine saldırdı ve burayı ateşe verdi.⁷

İtalya'da mahkemenin "saldırının 10 saniyeden kısa sürdüğünü" gerekçesiyle faile beraat verdiği cinsel taciz davası kamuoyunda büyük tepkiye neden oldu.⁸ Roma'da öğrencisi olduğu okulun bekçisi tarafından cinsel tacize maruz bırakılan öğrencinin açtığı davada, failin suçunu kabul etmesine rağmen hakimler beraat kararı verdi. Kararın gerekçesi ise tacizin 10 saniyeden kısa sürdüğünü için "suç teşkil etmediği." Savcının üç buçuk yıl hapis cezası istediği davada çıkan bu karar sosyal medyada ve basında eleştirilirken, davacı olan öğrenci ise kararın kadınların bu tür saldırıları ihbar etmekten imtina etmesine yol açacağına dair endişesini dile getirdi.

ABD'de Amerikan Gıda ve İlaç İdaresi (FDA) ilk kez bir doğum kontrol hapının reçetesiz satışına onay verdi.⁹ Bu karara kadar ülkede hormon bazlı doğum kontrol haplarının tamamı için reçete zorunluluğu bulunuyordu. Bu onayı alan ilacın satışının önümüzdeki yıl başında başlaması bekleniyor.

İki yıl önce **Afganistan**'ı yeniden kontrolü altına alan Taliban, kadınların haklarına saldırmayı sürdürüyor. Daha önce kadınların eğitim ve çalışma haklarını ellerinden almasının yanı sıra hamam, spor salonu, park ve bahçe gibi mekanları kullanımını yasaklayan Taliban, geçtiğimiz aylarda güzellik salonlarının kapatılması talimatını verdi ve bunun için bir ay süre tanıdı.¹⁰ Bu kararı protesto eden kadınlara ise güvenlik güçleri müdahale etti.¹¹ Güzellik salonlarının kapatılması hem kadınlar için önemli bir sosyalleşme alanının daha yasaklanması hem de pek çok kadının işini kaybetmesi anlamına geliyor; bu karar, Afganistan Kadın Ticaret ve Sanayi Odası'na göre bu alanda çalışan 60 bin kadını etkiledi.¹² Ayrıca Temmuz ayında "müziğin ahlaki yozlaşmaya sebep olduğu" gerekçesiyle düğün salonlarından toplanan müzik alet ve ekipmanları yakıldı.¹³ Yaz sonunda ise Fazilet Yayma ve Ahlaksızlığı Önleme Bakanı tarafından Band-e-amir ulusal parkına kadınların girişinin yasaklanması talimatı verildi.¹⁴ Talimatın gerekçesi olarak ise kadınların İslami kurallara uygun giyinmemesi gösterildi. Ülkede kız çocukları ve kadınların eğitim haklarına yönelik saldırı ve yasalara da yenileri eklenmeye devam ediyor: İran'dakilere benzer bir zehirlenme vakası yaz başında Afganistan'da yaşandı. İki ilkokula yapılan saldırıda zehirlenen 80'e yakın kız çocuk hastaneye kaldırıldı. Bu seneki üniversiteye giriş sınavlarına kadın öğrencilerin katılımının yasaklanması ise kadınların yükseköğrenim kurumlarında eğitim almasına dair getirilen yasağın kaldırılabileceğine dair umutları söndürdü.¹⁵ Son olarak, bazı eyaletlerde 10 yaşından büyük kız çocuklarının okula gitmesi yasaklandı.¹⁶ Taliban'ın Eğitim Bakanlığı tarafından okul müdürlerine üçüncü sınıf üzerindeki kız çocuklarının evlerine gönderilmesi talimatının verildiği haberlere yansdı.

Kırgızistan'da "LGBTİ+ propagandasına karşı" düzenleme Ağustos ayında yasalaştı.¹⁷ 30 Ağustos'ta yürürlüğe giren yasaya dair öneri Mart 2023'te getirilmişti. Kabahatler Kanunu ile çocuklara ve basına dair kanunlarda değişiklikler öngören yeni düzenleme, "çocukların sağlığı ve gelişimine zararlı" bilgi tanımını genişletiyor. Buna göre, "aile değerlerini reddeden, geleneksel olmayan cinsel ilişkileri teşvik eden, ebeveyn ve diğer aile üyelerine saygısızlığa özendiren" bilgileri yaymak suç kapsamına giriyor. Daha önce 2014 yılında da ülkede benzer bir düzenleme gündeme gelmiş, uluslararası düzeyde yoğun tepki çekmiş ve ertelemelerle uzatılan sürecin sonucunda yasalaşmamıştı. ILGA-Europe, bu yeni yasaya karşı yayınladığı ve Kırgızistan'daki LGBTİ+'larla dayanışma içinde olduğunu duyurduğu bildiriye, bu yasanın, daha önce Rusya, Polonya ve Macaristan'da olduğu gibi, basın ve sivil toplum üzerindeki baskıları artıran anti-demokratik başka yasal düzenlemelerin habercisi olduğuna dikkat çekiyor.

Temmuz ayında ise **Rusya** Parlamentosu'nun alt kanadı Duma'da, hormon tedavisi ve cinsiyet uyum ameliyatları da dahil olmak üzere "bir kişinin cinsiyetini değiştirmek için planlanmış tıbbi müdahalelerin" tümünün yasaklanmasını öngören yasa tasarısı kabul edildi.¹⁸ Oybirliğiyle kabul edilen tasarının yürürlüğe girmesi için Federasyon Konseyi'nin onayı ve Devlet Başkanı Putin tarafından imzalanması gerekiyor. Sağlık çalışanlarına net bir yasak öngören tasarı, aynı zamanda cinsiyet değiştirenlerin medeni haklarına da kısıtlamalar getiriyor. Tasarının geçtiği alt meclis Duma'nın başkanı yaptığı konuşmada Rusya'nın "geleneksel aile değerlerinin kurtarılması" gerektiği mesajını verdi. 30 Kasım 2023'de ise Rusya'da LGBT hareketi "aşırılıkçı" bir örgüt olarak kabul edildi ve resmen yasaklandı.¹⁹ 17 Kasım 2023'te Adalet Bakanlığı'nın LGBT hareketinin aşırılıkçı olarak tanınması ve Rusya'da yasaklanması talebiyle Yüksek Mahkemeye dava dilekçesi vermesinin ardından Rusya Yüksek Mahkemesi 30 Kasım'da "uluslararası toplum hareketi LGBT'nin 'aşırılık yanlısı bir örgüt' olarak tanınmasına ve Rusya'daki faaliyetlerinin yasaklanmasına" karar vererek kararın "derhal uygulanması" gerektiğinin altını çizdi.

- 1 <https://www.bbc.com/turkce/articles/c3gpk17983eo>
- 2 <https://www.bbc.com/turkce/articles/c72j19jw1dno>
- 3 https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/06/01/combatting-violence-against-women-council-adopts-decision-about-eu-s-accession-to-istanbul-convention/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Combating+violence+against+women%3a+Council+adopts+decision+about+EU
- 4 <https://kaosgl.org/haber/estonya-esit-evliliği-yasallastiran-ilk-orta-avrupa-ulkesi>
- 5 <https://ekmekvegul.net/sinirlarin-otesi/belcikada-lgbtilere-donuk-donusum-terapisi-yasaklandi>
- 6 <https://www.bbc.com/turkce/articles/c06e388kpkno>
- 7 <https://tr.euronews.com/2023/07/22/hindistan-manipurda-kadinlar-toplu-taciz-olayinda-bas-suphelinin-evini-atese-verdi>
- 8 <https://ekmekvegul.net/sinirlarin-otesi/italyada-bir-hakim-10-saniyeden-kisa-surdugu-icin-tacizi-akladi>
- 9 <https://tr.euronews.com/next/2023/07/14/abd-ilk-defa-bir-dogum-kontrol-hapinin-recetesiz-satisina-onay-verdi>
- 10 <https://tr.euronews.com/2023/07/04/taliban-afganistandaki-guzellik-salonlarinin-bir-ay-icinde-kapatilmasi-talimatini-verdi>
- 11 <https://tr.euronews.com/2023/07/19/guzellik-salonu-yasagini-protesto-eden-afgan-kadinlara-polis-mudahalesi>
- 12 <https://tr.euronews.com/2023/07/25/talibanin-guzellik-salonlarinin-kapanmasi-icin-verdigi-bir-aylik-sure-bugun-doluyor>
- 13 <https://tr.euronews.com/2023/07/31/afganistan-dugun-salonlarindan-toplanan-muzik-aletleri-ahlaka-aykiri-bulunarak-yakildi>
- 14 <https://tr.euronews.com/2023/08/27/taliban-kadınların-unlu-ulusal-parki-ziyaretini-yasakladı>
- 15 <https://ekmekvegul.net/sinirlarin-otesi/taliban-kadin-ogrencilerin-son-umudunu-sondurdu>
- 16 <https://ekmekvegul.net/sinirlarin-otesi/afganistanda-10-yasindan-buyuk-kiz-cocuklarına-okul-yasagi>
- 17 <https://www.ilga-europe.org/news/statement-kyrgyzstan-targets-lgbti-law/>
- 18 <https://tr.euronews.com/2023/07/14/rus-parlamentosunun-alt-kanadi-cinsiyet-degistirme-ameliyatlarini-yasakladı>
- 19 <https://www.dw.com/tr/rusyada-lgbti-cc%87-hareketi-yasaklandı/a-67599608>

Deprem Sonrası Sürece Kadınlar Özelinde Bakmak

Dilan Dursun, Rabia Ecevit

6 Şubat tarihinde Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen depremin ardından Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Osmaniye, Şanlıurfa, Malatya, Diyarbakır, Adana, Kilis ve Elazığ'ın dahil olduğu 11 ilde tarifsiz bir kayıp, travma ve yıkım atmosferine uyandık. Depremin ardından ilk günlerden itibaren resmi kanallardan ve kurumlardan yeterli bilgiye ulaşılamadı. Birbirine tıpatıp benzeyen haber içeriklerinin ötesine geçmeyen bilgiler ile deprem bölgelerinde sorunlara, ihtiyaçlara, haklara erişime dair endişeler günlerce canlılığını korudu. Afet durumlarında yaşanan kayıpların yanında, yaşamın devam eden öyküsünde kadın, çocuk, yaşlı, engelli, göçmen, LGBTİ+ gibi dezavantajlı gruplara özgü sorun, ihtiyaç ve risklerin derinleşerek sürdüğünü sahadaki gözlemlerimizle tekrar tekrar deneyimledik. Bu kapsamda Kadının İnsan Hakları Derneği olarak Adıyaman, Malatya ve Diyarbakır illerinde depremden etkilenen kadınlar ve LGBTİ+'larla psikososyal destek çalışması yürütmeye başladık. Depremden etkilenen kadınlarla psikososyal destek çalışmaları kapsamında yürüttüğümüz grup çalışmaları ve bireysel görüşmelerin deneyim paylaşımı, sorun/ ihtiyaç tespiti, birlikte üretme ve güçlenme gibi temaların olduğu çalışmamızı 2023 yılının sonuna kadar sürdürmeyi planlıyoruz. Bu süreçte, alanda çalışma yürüten diğer sivil toplum örgütlerinin de yer aldığı bir dayanışma ağı içerisinde birlikte üretmek ve güçlenerek çalışmaya devam ediyoruz.

Depremin ilk haftalarında yaşanan kayıpların, yaralanmaların, yıkımların yakıcılığını yitirdiğini ve yaşamı sürdürebilmek için yeniden inşa sürecine girdiğimizi söylemek aradan geçen 10 aylık süreye rağmen ne yazık ki hala pek mümkün değil. Depremin yıktığı terk edilmiş evlerin, iş yerlerinin, sosyal alanların, kamu binalarının yer aldığı bir görüntü içerisinde çadır ve konteynerler ile kurulmuş toplu yaşam alanları kolayca fark edilebiliyor. Tüm bu yaşam alanlarında ileriye dönük belirsizliklere dair binlerce soru işareti yükseliyor. Yaşam koşullarının tamamen değiştiği deprem bölgesinde üzerinden on ay geçmesine rağmen giysi, gıda, hijyen gibi temel ihtiyaçların "yardım" ve "destek" temelinde giderildiği kronikleşen bir süreç içerisindeyiz.

Adıyaman ve Malatya illerinde devlet kurumları ve sivil toplum örgütlerinin yürüttüğü çok yönlü çalışmalar mevcut. Gıda, giysi, hijyen malzemesi, çadır/konteyner, tuvalet ve duş alanları için yürütülen dağıtımlarla birlikte kadın, engelli, çocuk ve göçmen gibi dezavantajlı gruplarla psikososyal destek temelli çalışmalar da devam ediyor. Ancak köylerde bu gibi hizmetlere erişim merkeze oranla sınırlı. Bu nedenle depremin ardından kadınlar ve LGBTİ+'lar özelinde yürüttüğümüz psikososyal destek çalışmalarında Adıyaman ili için çalışma sahamızı köyler üzerinden oluşturduk. Bu amaçla Adıyaman'da köyler ve Malatya'da ilçe kadın kooperatifleri olarak kurguladığımız bu çalışmada, alanda çalışan örgütler ve gönüllülerin de deneyimleri ve yönlendirmesiyle bu illerde birçok köy ve ilçeyi ziyaret ettik. Bu ziyaretlerimiz süresince görüştüğümüz kadınların aktarımlarından yola çıkarak bu bölgelerde düzenli ve belirli bir zamanı kapsayan psikososyal destek çalışmalarının yürütülmediği bilgisine ulaştık.

Akçadağ, Malatya

Malatya özelinde ilçe kadın kooperatiflerinden kadınlarla yaptığımız görüşmelerde deprem nedenli yaşanan travmaların güçlü etkilerinin devam ettiğini görüyoruz. Yakın çevreden kayıplar, yaşam alanı veya gelir durumu gibi alanlarda aslında yaşamın çok yönlü ve ani bir değişime uğramasının detaylarını kadınların paylaşımlarında sık sık duyuyoruz.

Travmaya bağı korku, öfke, unutkanlık ve erteleme davranışları kadınların aktarımlarında oldukça sık dile getiriliyor. Deprem sonrası kadınların kooperatif merkezli çalışma yaşamından uzaklaşma durumuna ek olarak gündelik yaşamdaki pratikleri çoğunlukla ev içi bakım emeği üzerinde yoğunlaşıyor. Kooperatifler bünyesinde çalışma yürütülen alanların depremden ağır hasar alması kadınların çalışma yaşamından belirsiz bir süre uzaklaşmasına neden olmuş. Depremin akut durumu sonrası kooperatif faaliyetlerine başlanmış, kadınlar çalışma yaşamına geri dönmüş ve İŞKUR bünyesinde yürütülen “Toplum Yararına Programlar (TYP)” üzerinden işe alınan kadınlar da bu çalışmaya dahil olmuş. Ancak son sürece baktığımızda deprem nedeniyle kadın kooperatiflerinin çalışmaları kimi yerlerde kesintiye uğradığı için kadınlar çoğunlukla kayısı hasadı gibi dönemsel işlerde çalışmaya devam ediyor. Kooperatiflerde yürüttüğümüz psikososyal destek çalışması sırasında birçok kadın kendilerine ait ekonomik bir gelire sahip olma ve iş yaşamı içerisinde sosyal yaşamlarının da canlılığını koruması sebebiyle “çalışıyor” olmanın kendilerini iyi hissettirdiğini belirtti. “Sınırlar, öfke kontrolü, iletişim, güçlenme, sosyal destek ve baş etme mekanizmaları” başlıklarında kadınlarla yürüttüğümüz psikososyal destek grup çalışmaları ve bireysel görüşmelerimiz sonrası kadınların bireysel ve sosyal yaşamlarında iyileşmeler gözlemledik.

Adıyaman’ın köyleri üzerinden ilerlediğimizde de kadınların deprem kaynaklı sorun ve deneyimlerinde birçok ortak nokta görebiliyoruz. Dönemsel olarak fıstık, tütün, dut, incir gibi farklı tarım ürünlerinin hasadında ve işlenmesinde ağırlıkla kadınlar çalışmakta. Bununla birlikte kadınların çalışma durumu köylere göre farklılıklar da barındırıyor. Örneğin bir köyde kadınların sadece iki aylık fıstık tarımında çalıştığı bir dönem varken komşu köyde özel bir şirkete bağlı halı dokuma atölyesinde haftalık 45 saatlik mesai ile kadınların asgari ücretin üçte biri oranında gelir elde edebildiğini görüyoruz. Malatya’da olduğu gibi Adıyaman’da da kadınların paylaşımlarında deprem sonrası yoğun korku, öfke, unutkanlık, erteleme davranışı gibi travmaya bağı etkiler devam ediyor. Depremi yaşayan kadınlar olarak bir araya geldiğimiz grup çalışması oturumlarında kadınlar barınma, hijyen, gıda ve kimi köylerde suya erişimle ilgili ihtiyaçlarını

Yaylakonak, Adıyaman

sık sık dile getiriyor. İhtiyaçlarına yönelik paylaşımları akışını kadın olma ve depremden etkilenen kadınlar olma yönüne çeviriyor. Bir süre sonra görüştüğümüz kadınlar tarafından kadınların ekonomik gelirinin olmasının önemi ve ne gibi imkanlar olduğu üzerine konuşurken buluyoruz kendimizi.

Özetle deprem öncesi toplumsal cinsiyet rolleri temelinde oluşan sorumluluklar ve sınırlılıklar depremin ardından çeşitlenerek ve derinleşerek devam ediyor. Depremden aylar sonra bir araya geldiğimiz kadınların paylaşımlarında kış aylarında barınma olanaklarıyla ilgili belirsizliklerin sıkça dile getirildiğini görüyoruz. Benzer şekilde fiziki yaşam koşullarının değişmesinin kadınların gündelik yaşam pratiklerindeki yansımaları ve bu süreçte sınırlı kaynakların yönetilmeye çalışılması da kadınların aktarımlarında öne çıkan konular arasında. Hane içerisinde ve hanenin sınırlarını aşarak gündelik yaşamı kapsayan bu sorumluluklar, deprem sonrası çok yönlü değişen koşullarda kadınların sürdürmekte olduğu yeni bir mücadele alanı olarak karşımıza çıkıyor. Bu nedenle dile getirilen sorunlar ve ihtiyaçlar da barınma, beslenme ve hijyen gibi temel ihtiyaçlar üzerinden tanımlanırken, ilk aşamada kadınların ihtiyaçlarını bu eksende yorumlama yanlılığına düşmek mümkün olabiliyor. Ancak zaman içerisinde bu aktarımlar, kadın olma deneyimlerini içeren bir zeminde cesurca dile getirdiğimiz diyaloglara dönüşüyor.

HAKLARIMIZI ÖĞRENEBİLMEK İÇİN BAŞVURULABİLECEK KURUMLAR LİSTESİ

A) AİLE, ÇALIŞMA ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI'NA BAĞLI KURULUŞLAR

1. Danışmanlık Desteği Alınabilecek Merkezler

Şiddetle ilgili danışmanlık desteği almak için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı İl ve İlçe Müdürlükleri'ne telefonla veya şahsen başvurup size en yakın Sosyal Hizmet Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ve diğer ilgili danışmanlık merkezleri hakkında bilgi alabilirsiniz.

2. Kadın Konukevleri

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kadın konukevlerinin adres ve iletişim bilgileri gizlilik ilkesi nedeniyle açık değildir. ALO 183 Hattını ve aşağıda listesi verilmiş Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) arayarak gerekli bilgilere ulaşabilirsiniz. Ayrıca güvenlik kaygınızın olduğu acil durumlarda en yakın karakola giderek kadın konukevine yerleştirilmeyi talep edebilirsiniz. Kolluk kuvvetleri sizi güvenli bir eve yerleştirmekle sorumludurlar.

3. Alo 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Sosyal Danışma Hattı

Yedi gün 24 saat ücretsiz hizmet veren ALO 183'ü arayarak bulunduğunuz yere en yakın Sosyal Hizmet Merkezi, Aile Danışma Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ve kadın konukevleri ile ilgili bilgilere ulaşabilirsiniz.

4. ŞÖNİMLER

1. ADANA ŞÖNİM

Telefon: (0322) 247 08 35 – 239 99 59 **Adres:** Alparslan Türkeş Bulvarı Huzurevleri Mah. 77136. Sok. No: 4 Çukurova/Adana

2. ADIYAMAN ŞÖNİM

Telefon: (0416) 223 12 62 **Adres:** Altınşehir Mahallesi Gölbaşı Yolu No:28A Merkez/Adıyaman

3. AFYONKARAHİSAR ŞÖNİM

Telefon: (0272) 213 17 83 **Adres:** Zafer Mah. Kanuni Cad. Müze Arkası No: 15 Merkez/Afyonkarahisar

4. AĞRI ŞÖNİM

Telefon: (0472) 216 21 20 Dahili: 1136

Adres: Bahçelievler Mahallesi Kağızman Caddesi Eski Millî Eğitim Müdürlüğü Binası No: 81/1 Ağrı

5. AKSARAY ŞÖNİM

Telefon: (0382) 222 04 34 **Adres:** Kılıçaslan Mah. Bediüzzaman Bulv. No: 83 Merkez/Aksaray

6. AMASYA ŞÖNİM

Telefon: (0358) 222 00 51 **Adres:** Kirazlıdere Mah. Kemal Ilıcak Cad. No:8 Giriş Katı Amasya

7. ANKARA ŞÖNİM

Telefon: (0312) 348 36 86 **Adres:** Hacıbayram Mahallesi Anafartalar Caddesi No:66 Ulus/Altındağ/Ankara

8. ANTALYA ŞÖNİM

Telefon: (0242) 227 20 62 **Adres:** Kızılsaray Mah. Yener Ulusay Bulvarı 68. Sokak No: 4 Muratpaşa/Antalya

9. ARDAHAN ŞÖNİM

Telefon: (0478) 211 33 44 **Adres:** Karagöl Mahallesi Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi No:33 Merkez/Ardahan

10. ARTVİN ŞÖNİM

Telefon: (0466) 212 42 82 **Adres:** Çayağzı Mahallesi Miralay Şükrübey Caddesi No:34 Merkez/Artvin

11. AYDIN ŞÖNİM

Telefon: (0256) 214 64 00 **Adres:** Köprülü Veysipaşa Mahallesi Hükümet Bulvarı No:71 Efeler/Aydın

12. BALIKESİR ŞÖNİM

Telefon: (0266) 249 42 93 - (0266) 246 29 73 **Adres:** Bahçelievler Mah. Teknik Lise cad. 121/A Altıeylül/Balıkesir (Balıkesir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Hizmet Binası)

13. BARTIN ŞÖNİM

Telefon: (0378) 227 81 44 **Adres:** Demirciler Mah. İnönü Sokak No:3 Merkez/Bartın

14. BATMAN ŞÖNİM

Telefon: (0488) 214 38 14 **Adres:** Bahçelievler Mahallesi 1616 Sokak No:29/1 Merkez/Batman

15. BAYBURT ŞÖNİM

Telefon: (0458) 210 73 68 **Adres:** Vali Nihat Üçyıldız Caddesi Tuzcuzade Mahallesi No:13 Merkez/Bayburt

16. BİLECİK ŞÖNİM

Telefon: (0228) 212 51 91 **Adres:** Ertuğrulgazi Mahallesi Ezgi Sokak Özaktaş Kule-3 Apartmanı No:31/A, 31/B Merkez/Bilecik

17. BİNGÖL ŞÖNİM

Telefon: (0426) 213 83 81 **Adres:** Recep Tayyip Erdoğan Mahallesi Emek Caddesi No:5/D Merkez/Bingöl

18. BİTLİS ŞÖNİM

Telefon: (0434) 226 97 78 **Adres:** Sekiz Ağustos Mah. Girik Sok. 2A Merkez/ Bitlis

19. BOLU ŞÖNİM

Telefon: (0374) 270 50 30 **Adres:** Beşkavaklar Mahallesi Ulubatlı Sokak No:5 D:8 Merkez/Bolu

20. BURDUR ŞÖNİM

Telefon: (0248) 233 19 99 **Adres:** Bahçelievler Mahallesi Stadyum Caddesi No:27 Merkez/Burdur

21. BURSA ŞÖNİM

Telefon: (0224) 223 03 68 **Adres:** Yahşibey Mahallesi Kayabaşı Sokak No:7 Osmangazi/ Bursa

22. ÇANAKKALE ŞÖNİM

Telefon: (0286) 218 09 82 - (0286) 218 07 05 **Adres:** Barbaros Mahallesi Lozan Caddesi No:4/4 Merkez/Çanakkale

23. ÇANKIRI ŞÖNİM

Telefon: (0376) 213 26 89 **Adres:** Cumhuriyet Mahallesi Mehmet Emin Erişen Sokak No:7/3 Merkez/Çankırı

24. ÇORUM ŞÖNİM

Telefon: (0364) 777 00 87 **Adres:** Çepni Mahallesi İnönü Cad. No:28 Giriş Kat Çorum

25. DENİZLİ ŞÖNİM

Telefon: (0258) 266 41 66 **Adres:** Kervansaray Mahallesi Barbaros Caddesi No:145 Pamukkale/Denizli

26. DİYARBAKIR ŞÖNİM

Telefon: (0412) 257 21 50 - (0412) 257 18 90 **Adres:** Şehitlik Mah. 54/1 Sk. No:2/1 A Yenişehir/Diyarbakır

27. DÜZCE ŞÖNİM

Telefon: (0380) 524 69 96 **Adres:** Uzunmustafa Mahallesi Nezih Tütüncüoğlu Caddesi No:15/11 Merkez/Düzce

28. EDİRNE ŞÖNİM

Telefon: (0284) 214 34 40 **Adres:** Şükrüpaşa Mahallesi Turan Dursun Caddesi No:7 Merkez/Edirne

29. ELAZIĞ ŞÖNİM

Telefon: (0424) 233 67 51 **Adres:** Cumhuriyet Mahallesi Fethi Ahmet Baba Bulvarı No:96 Merkez/Elazığ

30. ERZİNCAN ŞÖNİM

Telefon: (0446) 226 60 68 **Adres:** Fatih Mahallesi Hacı Bektaş Veli Caddesi No:6 Merkez/Erzincan

31. ERZURUM ŞÖNİM

Telefon: (0442) 215 13 00 - (0442) 215 14 00 **Adres:** Rabiaana Mahallesi Atatürk Lisesi Caddesi No:8/2 Yakutiye/Erzurum

32. ESKİŞEHİR ŞÖNİM

Telefon: (0222) 237 72 24 - (0222) 237 80 48 **Adres:** Huzur Mahallesi Yıldızlar Sokak No:44 Odunpazarı/Eskişehir

33. GAZİANTEP ŞÖNİM

Telefon: (0342) 220 78 01 - (0342) 220 71 10 **Adres:** Karagöz Mahallesi Türkocağı Sokak No:5 Şahinbey/Gaziantep

34. GİRESUN ŞÖNİM

Telefon: (0454) 314 41 42 - 44 **Adres:** Hacı Mikat Mah. Cemal Gürsel Cad. No: 57A Merkez/Giresun

35. GÜMÜŞHANE ŞÖNİM

Telefon: (0456) 213 19 10 **Adres:** Özcan Mahallesi Kalederesi Mevkii Dış Kapı No:19 Merkez/Gümüşhane

36. HAKKARİ ŞÖNİM

Telefon: (0438) 211 99 19 **Adres:** Dağgöl Mahallesi Pagan Cad. No:12/1 Merkez/Hakkari

37. HATAY ŞÖNİM

Telefon: (0326) 216 61 33

Adres: General Şükrü Kanatlı Mah. Türkmenbaşı Cad. No:15 Antakya/Hatay

38. İĞDIR ŞÖNİM

Telefon: (0476) 227 15 02 **Adres:** Emek Mahallesi Sema Yunt Caddesi No:1 Merkez/İğdir

39. İSPARTA ŞÖNİM

Telefon: (0246) 223 49 00 **Adres:** Piri Mehmet Mahallesi 107. Cadde No:21/A Isparta

40. İSTANBUL ŞÖNİM

Telefon: (0212) 465 21 96 - (0212) 465 21 97 **Adres:** Şevketiye Mahallesi Halkalı Cad.No:30 Yeşilköy/Bakırköy/İstanbul

41. İZMİR ŞÖNİM

Telefon: (0232) 363 33 41 **Adres:** Soğukkuyu Mahallesi 1847/15 Sok. No:11 Bayraklı/İzmir

42. KAHRAMANMARAŞ ŞÖNİM

Telefon: (0344) 215 16 26 - (0344) 215 16 10 **Adres:** Mimar Sinan Mahallesi Alparslan Türkeş Bulvarı No:78 Onikişubat/Kahramanmaraş

43. KARABÜK ŞÖNİM

Telefon: (0370) 412 29 04 **Adres:** Yeşil Mahallesi Taşkent Caddesi No:3 Merkez/Karabük

44. KARAMAN ŞÖNİM

Telefon: (0338) 213 75 16 - (0338) 212 00 22 **Adres:** Ziya Gökalp Mahallesi Ahmet Yesevi Caddesi No:46/1 Merkez/Karaman

45. KARS ŞÖNİM

Telefon: (0474) 214 14 75 **Adres:** Ortakapı Mahallesi 5. Buzhane Sokak No:1 Merkez/Kars

46. KASTAMONU ŞÖNİM

Telefon: (0366) 214 90 95 **Adres:** Saraçlar Mahallesi. Sanat Okulu Caddesi No:49 Merkez/Kastamonu

47. KAYSERİ ŞÖNİM

Telefon: (0352) 222 29 50 **Adres:** Fatih Mahallesi Oğuz Caddesi No:27 Kocasinan/Kayseri

48. KIRIKKALE ŞÖNİM

Telefon: (0318) 224 07 19 **Adres:** Yenimahalle Mahallesi Sağlık Caddesi No: 52/1 Kırıkkale

49. KIRKLARELİ ŞÖNİM

Telefon: (0288) 214 38 34 **Adres:** Demirtaş Mahallesi Yayla Caddesi No:9 Merkez/Kirklareli

50. KIRŞEHİR ŞÖNİM

Telefon: (0386) 502 21 80 **Adres:** Kervansaray Mah. Ankara-Kayseri Cad. No:133 Merkez/Kırşehir

51. KILIS ŞÖNİM

Telefon: (0348) 813 11 24 **Adres:** İsmet Paşa Mahallesi Ali Metin Dirimtekin Caddesi No: 42/A Merkez/Kilis

52. KOCAELİ ŞÖNİM

Telefon: (0262) 321 02 06 **Adres:** Kozluk Mah. Ruşen Hakkı Cad. No:2 İzmit/Kocaeli

53. KONYA ŞÖNİM

Telefon: (0332) 321 01 83 - (0332) 322 01 83 **Adres:** Pirebi Mahallesi Larende Caddesi No: 13 Meram/Konya

54. KÜTAHYA ŞÖNİM

Telefon: (0274) 333 24 57 **Adres:** Fatih Mahallesi Fevzi Çakmak Caddesi. No:1/A Merkez/Kütahya

55. MALATYA ŞÖNİM

Telefon: (0422) 212 32 25 - (0422) 212 32 26 **Adres:** Özalp Mahallesi Kardeşlik Sokak. No:33 Yeşilyurt/Malatya

56. MANİSA ŞÖNİM

Telefon: (0236) 232 46 84 **Adres:** Tevfikiye Mahallesi 3316. Sokak No: 15 Yunusemre/Manisa

57. MARDİN ŞÖNİM

Telefon: (0482) 213 33 83 **Adres:** Yenişehir Mah. Karakol Cd. Hacı Hasanoğlu Apt. No:5 D:6 Artuklu/Mardin

58. MERSİN ŞÖNİM

Telefon: (0324) 328 66 35 - (0324) 327 18 40 **Adres:** Gazi Mahallesi 1324 Sokak No:14 Yenişehir/Mersin (Mersin SHM)

59. MERSİN ŞÖNİM

Telefon: (0324) 714 60 03 (Dahili 129-130-132) **Adres:** Gazi mahallesi 8. Sok No: 11 Silifke/Mersin

60. MUĞLA ŞÖNİM

Telefon: (0252) 212 11 50 **Adres:** Emirbeyazıt Mahallesi Dr. Baki Ünlü Caddesi No:7/1 Menteşe/Muğla

61. MUŞ ŞÖNİM

Telefon: (0436) 216 28 07 **Adres:** 15 Temmuz Milli İrade Mahallesi Millet Caddesi Dış Kapı No:51 Zemin Kat Merkez/Muş

62. NEVŞEHİR ŞÖNİM

Telefon: (0384) 213 38 21 (SHM) - (0384) 215 20 59 (İl Müdürlüğü) **Adres:** 350 Evler Mahallesi Ali Dirikoç Bulvarı No:1/3 Merkez/Nevşehir

63. NIĞDE ŞÖNİM

Telefon: (0388) 232 34 86 **Adres:** Nar Mahallesi Osmanlı Sokak No:1 Merkez/ Niğde

64. ORDU ŞÖNİM

Telefon: (0452) 800 00 85 **Adres:** Akyazı Mahallesi 15 Temmuz Milli İrade Caddesi Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Sitesi No:30 İç Kapı No:101 Altınordu/Ordu

65. OSMANİYE ŞÖNİM

Telefon: (0328) 802 07 74 - (0328) 802 07 76 **Adres:** Fakiuşağı Mahallesi 45003. Sokak No: 3 (Yeni Vali Konağı Yakını) Merkez/ Osmaniye

66. RİZE ŞÖNİM

Telefon: (0464) 216 00 12 **Adres:** Paşakuyu Mahallesi Zübeydehanım Caddesi No:3 Giriş Kat Merkez/Rize

67. SAKARYA ŞÖNİM

Telefon: (0264) 270 10 35 **Adres:** Sakarya Mahallesi İnönü Caddesi. Hamam Sokak. No:1 Adapazarı/Sakarya

68. SAMSUN ŞÖNİM

Telefon: (0362) 431 11 87 - (0362) 431 11 97 **Adres:** Ulugazi Mahallesi Şifayurdu Sokak No:10 İlkadım/Samsun

69. SİİRT ŞÖNİM

Telefon: (0484) 223 22 77 **Adres:** Yeni Mahalle M.Nebil Oktay Caddesi No:15 Merkez/Siirt

70. SİNOP ŞÖNİM

Telefon: (0368) 261 96 66 **Adres:** Gelincik Mahallesi Zübeyde Hanım Caddesi No:4 Sinop

71. SİVAS ŞÖNİM

Telefon: (0346) 225 40 14 **Adres:** Kılavuz mahallesi 46-12 Sokak No:1 Merkez/Sivas

72. ŞANLIURFA ŞÖNİM

Telefon: (0414) 313 56 31 **Adres:** Ahmet Yesevi Mahallesi 9821 . Sokak No:135/1 Haliliye/Şanlıurfa

73. ŞIRNAK ŞÖNİM

Telefon: (0486) 216 29 83 **Adres:** Bahçelievler Mahallesi Nujin Caddesi Bayar Apartman No:12 Merkez/Şirnak

74. TEKİRDAĞ ŞÖNİM

Telefon: (0282) 261 12 88 **Adres:** Ortacami Mah.Muratlı Cad.No:118 Süleymanpaşa/ Tekirdağ

75. TOKAT ŞÖNİM

Telefon: (0356) 214 15 56 **Adres:** Perakende Mahallesi Sarıncı Sokak No:37 Tokat (Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Hizmet Binası)

76. TRABZON ŞÖNİM

Telefon: (0462) 231 40 12 **Adres:** Soğuksu Mahallesi Huzur Caddesi No:18/B Ortahisar/ Trabzon

77. TUNCELİ ŞÖNİM

Telefon: (0462) 212 12 77 **Adres:** Esentepe Mahallesi 402.Sok.No:2 Merkez/Tunceli

78. UŞAK ŞÖNİM

Telefon: (0276) 223 98 27 **Adres:** Atatürk Mahallesi Muhsin Yazıcıoğlu Caddesi No:48 Merkez/Uşak

79. VAN ŞÖNİM

Telefon: (0432) 216 16 23 **Adres:** Şerefiye Mahallesi Hastane Bulvarı No:2 C Blok İpekyolu/Van

80. YALOVA ŞÖNİM

Telefon: (0226) 811 57 77 **Adres:** Bayraktepe Mahallesi Talih Sokak No:3 Yalova

81. YOZGAT ŞÖNİM

Telefon: (0354) 212 13 47 **Adres:** Karatepe Mahallesi Hoca Ahmet Yesevi Caddesi (Valilik Hizmet Binası Kat:3) Merkez/Yozgat

82. ZONGULDAK ŞÖNİM

Telefon: (0372) 222 12 14 - (0372) 222 12 01 **Adres:** Çınarstepe Mahallesi Bülent Ecevit Caddesi No:98 Merkez/Zonguldak

B) BARO KADIN DANIŞMANLIK MERKEZLERİ ve ADLİ YARDIM SERVİSLERİ

Pek çok ilde bulunan baro bünyesindeki kadın hakları birimlerine yardım talebinde bulunabilir ve hukuki danışmanlık desteği alabilirsiniz.

ACİL DANIŞMA HATLARI

ALO 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Sosyal Danışma Hattı

ALO 155 Polis İmdat

ALO 156 Jandarma İmdat

ALO 112 Acil Tıbbi Yardım Hattı

ALO 157 İnsan Ticareti Mağdurları Acil Yardım ve İhbar Hattı

Aile İç Şiddet Acil Yardım Hattı: (0212) 656 96 96 ve (0549) 656 96 96

Kadın Meclisleri Danışma Hattı: (0505) 004 11 98

Nirengi Derneği İstismara Karşı Destek Hattı: (0850) 216 53 67

YaşamHak Hattı: 444 82 85

C) KADIN KONUKEVLERİ ve SİĞİNAKLARI

Siğınaklar, ev içi şiddete maruz kalan tüm kadınlara sığınma ve korunma imkânı sunmayı, kadınların kendileri için yeni bir yaşamı diğer kadınlar ile dayanışma içinde kurabilmelerini desteklemeyi, ilgili kurumlara yönlendirme yapmayı, kadınların şiddete karşı hak bilinci edinmesini ve özgüven kazanmasını sağlamayı amaçlar. Siğınaklar, şiddete maruz kalan kadınlara ve çocuklarına sosyal, psikolojik ve hukuki destek sağlayarak şiddetten uzak yeni bir yaşam kurmalarına destek olur. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Eylül 2018 tarihli açıklamasına göre Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne bağlı 110 konukeyi, belediyelere bağlı 32 siğınak, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bağlı 1 adet ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 adet olmak üzere toplam 144 adet konukeyi ve siğınak bulunuyor ve bunlar toplam 3.454 yatak kapasitesi ile hizmet veriyor. Eğer bir kadın siğınağında kalma ihtiyacınız varsa ilinizde bulunan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)'ne, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl ya da İlçe Müdürlüklerine, karakola/jandarma komutanlığına, belediyelerin kadın danışma merkezleri ve/veya ilgili diğer hizmet birimlerine ve kadın örgütlerine başvurabilirsiniz.

D) BAĞIMSIZ KADIN ÖRGÜTLERİ veya BELEDİYELERE BAĞLI KADIN DANIŞMA ve DAYANIŞMA MERKEZLERİ

Kadın örgütlerinin işlettiği bağımsız kadın danışma ve dayanışma merkezlerinin yanı sıra son yıllarda pek çok belediye de kadınlar için danışma merkezleri açtı ve açıyor. Özellikle kadın örgütlerinin işlettiği merkezler, kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılığı, ekonomik, sosyal ve politik dışlanmaları göz önüne alarak, kadınların kendi ihtiyaçlarına yönelik talep ve görüşlerini hayata geçirmek üzere bir araya geldikleri ve uğradıkları ev içi veya ev dışı şiddete karşı hukuksal ve psikolojik danışmanlık desteği alabildikleri, birbirleriyle dayanışma içinde oldukları bir ortamın oluşmasını amaçlıyor.

ADANA

ADANA KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ VE SİĞİNMA EVİ DERNEĞİ (AKDAM): (0322) 453 53 50, **E-posta:** akdam.adana@yahoo.com

ANKARA

ANKARA BAROSU ALO GELİNCİK HATTI: 444 43 06

ANKARA ENGELLİ KADIN DERNEĞİ (EN-KAD): (0312) 362 31 50, **E-posta:** engellika-dindernegi@gmail.com

KADIN DAYANIŞMA VAKFI: (0312) 430 40 05 - 432 07 82, www.kadindayanismavakfi.org.tr **E-posta:** bilgi@kadindayanismavakfi.org.tr

YENİMAHALLE BELEDİYESİ KADIN

DANIŞMA MERKEZİ: (0312) 332 08 71 - 335 22 96

ÇANKAYA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0312) 458 89 00 / Dahili: 1154

KAOS GEY VE LEZBİYEN KÜLTÜREL

ARAŞTIRMALAR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ: **E-posta:** bilgi@kaosglidernegi.org

PEMBE HAYAT LGBTİ+ DAYANIŞMA

DERNEĞİ: 0532 462 17 05 - (0312) 433 85 17 - (0312) 433 85 18, **E-posta:** bilgi@pembehayat.org

ÜNİKUIR DERNEĞİ: **E-posta:** info@unikuir.org

17 MAYIS DERNEĞİ: **E-posta:** info@17mayis.org

ANTALYA**ANTALYA KADIN DANIŞMA MERKEZİ**

ve DAYANIŞMA DERNEĞİ: (0242) 248 07 66, www.antalyakadindanisma.org, **E-posta:** antalyakadindanisma@gmail.com

ANTALYA KENT KONSEYİ KADIN

MECLİSİ: (0242) 243 69 92, **E-posta:** info@antalyakentkonseyi.org.tr

AYDIN

KUŞADASI BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0256) 460 40 40 - 444 71 14

BALIKESİR

AYVALIK BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA EVİ: Ayvalık Belediyesi Sosyal Hizmet Merkezi 0552 913 13 60 - 444 10 66

BURHANİYE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ :(0266) 412 64 50 / Dahili: 127-128, Kadın Danışma Merkezi: (0266) 412 98 45, **E-posta:** kadindanisma@burhaniye.bel.tr

BURSA

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Aile Kadın ve Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü: 444 16 00 / Dahili:1177, **E-posta :** ailekadin.sbmd@bursa.bel.tr

NİLÜFER BELEDİYESİ KADIN DAYANIŞMA MERKEZİ: 483 71 15, **E-posta:** nilufer@nilufer.bel.tr

MOR SALKIM KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ: 0531 033 88 44, **E-posta:** morsalkimdernegi@hotmail.com

ÇANAKKALE

ÇANAKKALE KADIN EL EMEĞİNİ DEĞERLENDİRME DERNEĞİ-DANIŞMA MERKEZİ (ELDER): (0286) 217 06 03, **E-posta:**elderkadinmerkezi@gmail.com

FARKLIYIZ EŞİTİZ DERNEĞİ (Fark-Et): **E-posta:** farketdernek@gmail.com

DİYARBAKIR

DİYARBAKIR BAĞLAR BELEDİYESİ KARDELEN KADIN EVİ: (0412) 251 93 00

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ: Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Santral : (0412) 226 22 98

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ (DİKASUM): (0412) 229 48 80 / Dahili: 4010, **E-posta:** dikasum@hotmail.com

KAMER VAKFI: (0412) 503 77 78- 0530 664 44 10, **E-posta:** d.kamervakfi@gmail.com (KAMER Vakfı'nın 23 ilde şubesi bulunmaktadır, hangi illerde olduğuna ilişkin bilgiyi KAMER Vakfı Merkezinden veya www.kamer.org.tr adresinden edinebilirsiniz.)

ROSA KADIN DERNEĞİ: 0552 466 86 21, **E-posta:** rosakadindernegi@gmail.com

EDİRNE

EDİRNE KADIN MERKEZİ DAYANIŞMA DERNEĞİ (EKAMEDER) : 0552 591 01 83, **E-posta:** ekameder@hotmail.com

ERZİNCAN

KATRE KADIN DERNEĞİ: (0446) 223 25 08, **E-posta:** info@katrekadin.com

ESKİŞEHİR

TEPEBAŞI BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0222) 211 40 00- 89 17

HAKKARI

YÜKSEKOVA KADIN DERNEĞİ: Acil destek hattı (0438) 351 21 97, **E-posta:** yukader30@gmail.com

HATAY

DEFNE KADIN EMEĞİ DERNEĞİ: 0539 342 03 17, **E-posta:** hulyakavuk@hotmail.com

İSTANBUL

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN VE AİLE HİZMETLERİ MÜDÜRLÜĞÜ İLK KABUL BİRİMİ: İBB Kadın Destek Hattı: 444 80 86

ATAŞEHİR BELEDİYESİ: (0216) 570 50 00 / Dahili: 1611/1648

AVCILAR BELEDİYESİ GÜLSEVİN BUKET DEĞİRMENCİ KADIN VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ: 444 69 89 / Dahili: 3706, **E-posta:** kadinveaile@avcilar.bel.tr

BAKIRKÖY BELEDİYESİ ÖZGEÇAN KADIN DANIŞMA EVİ: (0212) 466 39 39

BAŞAK KÜLTÜR ve SANAT VAKFI: (0216) 420 49 68

BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ KADIN DAYANIŞMA VE YAŞAM MERKEZİ (DAYANIŞMA VE YAŞAM): (0212) 319 42 42 / Dahili: 5022 kadindayanismaveyasam@besiktas.bel.tr

BEYLİKDÜZÜ BELEDİYESİ KADIN DA(YA) NIŞMA MERKEZİ: 444 09 39 7670- 7985

CİNSEL ŞİDDETLE MÜCADELE DERNEĞİ: 0542 585 39 90, www.cinselsiddetlemucadele.org , **E-posta:** info@cinselsiddetlemucadele.org

CİNSIYET EŞİTLİĞİ POLİTİKALARI DERNEĞİ: www.cinsiyetesitligipolitikalari.org , **E-posta:** info@cinsiyetesitligipolitikalari.org

ESENYALI KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ: 0536 569 06 01, **E-posta:** esenyalikadindayanisma@gmail.com

KADIKÖY BELEDİYESİ : (0216) 542 50 00 / Dahili: 1221/1517

KADIKÖY BELEDİYESİ ALO KADINA ŞİDDET HATTI: (0216) 349 9 349

KADIKÖY BELEDİYESİ RASİMPAŞA SOSYAL HİZMET MERKEZİ: (0216) 349 11 89 / (0216) 418 21 75, **E-posta:** sosyalservis@kadikoy.bel.tr

KADIN CİNAYETLERİNİ DURDURACAĞIZ PLATFORMU: (0212) 912 42 43, **E-posta:**ka dincinayetlerinidurduracagiz@gmail.com

KARTAL BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0216) 280 64 06

KÜÇÜKÇEKMECE BELEDİYESİ KADIN EŞİTLİK MERKEZİ AİLE DANIŞMANLIK VE EĞİTİM MERKEZİ: 444 4 360 / Dahili: 8390

KADININ İNSAN HAKLARI DERNEĞİ: (0212) 251 00 29, www.kadinininsanhaklari.org, **E-posta:** wwhr@wwhr.org

KADINLARA HUKUKİ DESTEK MERKEZİ DERNEĞİ (KAHDEM) : www.kahdem.org.tr, **E-posta:** kahdem@gmail.com

KADINLARLA DAYANIŞMA VAKFI (KADAV): (0212) 251 58 50, www.kadav.org.tr , **E-posta:** info@kadav.org.tr

KADIN ZAMANI DERNEĞİ: 0542 602 69 62 **E-posta:** info@kadinzamani.org

MOR ÇATI KADIN SIĞINAĞI VAKFI: (0212) 292 52 32, www.morcati.org.tr, **E-posta:** morcati@morcati.org.tr

MOR DAYANIŞMA: www.mordayanisma.org

PENDİK BELEDİYESİ: 441 81 81

SOSYAL POLİTİKALAR, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSEL YÖNELİM ÇALIŞMALARI DERNEĞİ (SPoD) LGBT+ DANIŞMA HATTI: (0850) 888 54 28, www.spod.org.tr

ŞİŞLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0212) 708 89 90 (09.00-17.00), **E-posta:** sosyal.destek@sisli.bel.tr

ULUSLARARASI GÖÇMEN KADINLAR DAYANIŞMA DERNEĞİ: 0555 101 64 63, **E-posta:** gkdd.miwosa@gmail.com

ÜSKÜDAR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0216) 531 30 00 / Dahili: 3264 – 3075

ÜMRANİYE BELEDİYESİ: (0216) 443 56 00

İZMİR

İZMİR KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ: 0553 938 02 88, **E-posta:** kadindayanisma@gmail.com

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ VE KADIN SIĞINMA EVİ: (0232) 293 42 93

BAYRAKLI BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 477 20 00, WhatsApp hattı : (0232) 477 20 00

BERGAMA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 632 80 46

BORNOVA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 999 29 29 / Dahili : 2151-2152

BUCA BELEDİYESİ ÖZGEÇAN ASLAN KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 439 10 10

ÇİĞLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 520 6000 / Dahili: 4500

ÇİĞLİ EVKA 2 KADIN KÜLTÜR DERNEĞİ (ÇEKEV): (0232) 370 23 07

DİKİLİ BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: Biz Varız Hattı: **0535 454 11 87** (09.00-21.00) , (0232) 671 40 20 – (0232) 671 40 56 – (0232) 671 29 82 / Dahili: 2038

FOÇA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 822 70 05 / 0532 308 64 45

GAZİEMİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: 0549 793 04 53, (0232) 999 02 51 / Dahili:1820

GENÇ LGBTİ+ DERNEĞİ: (0232) 464 03 30, **E-posta:** dernek@genclgbti.org

KARABAĞLAR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 414 81 14

KARŞIYAKA BELEDİYESİ BOSTANLI MAHALLE MERKEZİ: (0232) 330 58 18

KARŞIYAKA BELEDİYESİ NERGİZ MAHALLE MERKEZİ: (0232) 368 88 03

KARŞIYAKA BELEDİYESİ YALI KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 362 21 81

KARŞIYAKA BELEDİYESİ İMBATLI MAHALLE MERKEZİ: (0232) 366 60 62

KONAK BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 425 35 01

KEMALPAŞA BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 988 11 11 / Dahili: 4001-4004-4002

NARLIDERE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 238 87 43 / Dahili:1920

ÖDEMİŞ BELEDİYESİ KADIN YAŞAM MERKEZİ: (0232) 508 45 05

SEFERİHİSAR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 444 77 43 / WhatsApp: 0549 440 77 43

SELÇUK BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 892 73 26

TİRE BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0232) 500 12 07

URLA BELEDİYESİ KADIN VE AİLE HİZMETLERİ MÜDÜRLÜĞÜ: (0232) 754 10 88 / Dahili: 184, **E-posta:** kadin.aile@urla.bel.tr

URLA KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ: **E-posta:** urlakadindayanisma@gmail.com

ÇEŞME KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ (ÇEKADDER): 0533 334 08 72, **E-posta:** cesmekadindayanismadernegi@gmail.com

KIRIKKALE

KIRIKKALE ÖNCE KADIN DERNEĞİ: **E-posta:** kap-der@hotmail.com

KOCAELİ

LOTUS KADIN DAYANIŞMA VE YAŞAM DERNEĞİ: 0538 233 55 99 – 0532 786 10 79 **E-posta:** lotuskadindernegi@gmail.com

KONYA

KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN AİLE AİLE VE TOPLUM DESTEK MERKEZİ: 444 55 42 / Dahili: 3, **E-posta:** kadem@konya.bel.tr

ŞEFKAT-DER: 0535 733 77 13 – (0332) 351 27 65, **E-posta:** sefkatder@gmail.com

MARDİN

MARDİN ORTAK KADIN İŞBİRLİĞİ DERNEĞİ (MOKİD): 0534 763 77 47, **E-posta:** mokid2010@hotmail.com

MERSİN

GÜNEBAKAN KADIN DERNEĞİ: 0539 481 82 46, **E-posta:** gunebakankd@hotmail.com

MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: 0538 682 77 59, **E-posta:** kadindaniasmamerkezi@mersin.bel.tr

MERSİN BAĞIMSIZ KADIN DERNEĞİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0324) 337 20 21, **E-posta:** info@bagimsizkadindernegi.org.tr

MERSİN KADIN EMEĞİ DERNEĞİ: 0551 440 63 73, **E-posta:** kadinemegi33@gmail.com

TARSUS BELEDİYESİ KADIN YAŞAM DESTEN VE DAYANIŞMA MERKEZİ 0535 714 42 53 - 0535 714 42 55

MUĞLA

KARYA KADIN DERNEĞİ: 0530 691 29 87

SEKİBAŞI DAYANIŞMA MERKEZİ: (0252) 212 60 18 - 0536 877 32 59

BODRUM KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ: 0535 946 26 52 – (0252) 316 31 63

MUĞLA EMEK BENİM KADIN DERNEĞİ: 0536 877 32 59, **E-posta:** mebkad48@gmail.com

NEVŞEHİR

KAPADOKYA KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ: (0384) 212 34 51

NEVŞEHİR BELEDİYESİ KADIN DANIŞMA MERKEZİ: (0384) 213 12 25, **E-posta:** kadinnevsehir@gmail.com

ŞANLIURFA

URFA YAŞAM EVİ KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ: 0539 771 02 68, www.yasamevidernegi.org, **E-posta:** yasam_evi@hotmail.com

VAN

YAŞAM KADIN ÇEVRE KÜLTÜR VE İŞLETME KOOPERATİFİ: 0506 354 31 91

K.K.T.C

FEMİNİST ATÖLYE (FEMA): www.feministatolye.org, **E-posta:** info@feministatolye.org

KADINDAN YAŞAMA DESTEK DERNEĞİ (KAYAD): (0392) 227 07 51, **E-posta:** info@kayad.org

MAĞUSA KADIN MERKEZİ DERNEĞİ (MAKAMER): 0533 883 10 00

E) MÜLTECİ ve GÖÇMEN KADINLARA DESTEK VEREN KURUMLAR

BM MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ (UNHCR)

444 48 68, (0312) 409 70 00

HAYATA DESTEK DERNEĞİ

(0800) 670 10 10,

E-posta: bilgi@hayatadestek.org

İNSAN KAYNAĞINI GELİŞTİRME VAKFI (İKGV)

(0212) 293 16 05, **E-posta:** ikgv@ikgv.org

KADINLARLA DAYANIŞMA VAKFI (KADAV)

(0212) 251 58 50, **E-posta:** info@kadav.org.tr

MAVİ KALEM SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

(0212) 635 38 35,

E-posta: mavikalem@mavikalem.org

SİĞİNMACILAR VE GÖÇMENLERLE DAYANIŞMA DERNEĞİ (SGDD-ASAM)

(0312) 212 60 12,

E-posta: sgdd@sgdd-asam.org

ULUSLARARASI GÖÇMEN KADINLAR DAYANIŞMA DERNEĞİ (UGKDD)

E-posta: gkdd.miwosa@gmail.com

YUVA DERNEĞİ

(0216) 325 00 44, **E-posta:** yuva@yuva.org.tr

Ağa Çırağı Sok. No: 7 Pamir Apt. Kat: 2 Daire: 7 Gümüşsuyu, 34437 İstanbul
Tel: (0212) 2510029 • E-posta: wwahr@wwahr.org
Web sitesi: www.kadinininsanhaklari.org / www.wwahr.org

@kadinih

@kadinih

/KadininInsanHaklariYeniCozumler

/KadininInsanHaklariYeniCozumlerDerneği